MUSEUM.

Ročník druhý
1868.

Pořadatel:

Václav Ohárek.

Popisů

MUSEUM.

Číslo 1. V listopádu 1867. 2. ročník.

Naše zbraň.

1.

K boji vzhůru, kdo jste Kristu věrní,
vždyť nás mocný Pána volá hlas,
v boji oddělí se licoměrní,
od kmenu odloučí se klas!–

2.

A my klasem býti chceme rodným
vůli pevnou naše kryje hruď,
a ta vůle činům blahoplodným,
slávě církve věnována buď.–

3.

Dvojí zřím tu tábor proti sobě,
Ďábel zde, tam Kristus vévodí;
onen smrt jen dýše v krutě zlobě,
Kristus život, – zhoubu nerodí.–

4.

Naším mečem víra jestliž spasná,
soka zbraní – lest a podlý klam;
Kristus naděje je hvězda jasná,
jenž nás vede slávy k výšinám.

5.

Vědě naším budiž štítem peonym,
v enotě, naše budiž oruží,
proti tajným útokům a zjevným,
svornost nás i láska ochrání.–

6.

A v tu svornost a v tu lásku vroucí,
„Museum" nechť dráhu klestí nám;
tam své tužby vložiž každý žhoucí,
tam ať umění rozloží se chrám.–

7.

V „Museum" se ozbrojíme k boji,
tam se vítězná nám zostří zbraň;
naši sílu sok nám nerozdvojí, –
nuže vzhůru – na rozhodnou pláň!–

8.

Byť i kruší svírali nás trnové,
nechať krev se z mnohých řine ran,
aj! vždyť z rány sotva vzrostle nové,
naše steskly zhojí nebes Pán.–

9.

Nechať mní že rány máme smrtné,
nechať slabou Krista církev jsou, –
– říší bludu krátká doba zvrtne,
Církev – peklo brány nepřemohou.–

1

Čtenému čtenářstvu!

Opět tedy započíná „Museum" s pomocí Boží svou roční pouť, opět má býti střediskem písemných prací a cvičení všech alumnů. Že ale vůbec časopis tento se vyvíjává, toho pohnutkou a hlavní příčinou byla a jest upřímná snaha „připraviti se k úkolu těžkému, jenž nás všech kdysi co kněží očekává, který však bez důkladné znalosti řeči slovem i písmem vyplněn býti nemůže. Měl zajisté býti Kněz kazatelem, tlumočníkem vůle Boží, má býti pěstounem a rádcem lidu mu svěřeného, slovem i písmem. Tu na kazatelně má vykládati pravdy svaté věřícím, má osvěcovati jejich rozum slovem Božím, vštěpovati v jejich srdce nebeské učení lásky, tak jak bylo plynulo ze svatých úst Spasitele, aby snad nebyli každým vánkem falešného učení v pochybnostech zmítáni aneb úklady falešných proroků „osvěty" do bludů a klamů svedeni, ale vždy dokonalejšími se stávali v poznání křesťanských pravd a křesťanského žití.

Tam opět ve škole rozsívaje símě slova Božího do nezkažené půdy outlých srdcí dětských, s pomocí Boží hojnou má klíditi žeň. Aneb ona leje balsam útěchy svatého náboženství na duševní rány pobloudilých ovcček. Všudy tu ale musí míti slovo, řeč ve své moci.

Ale nejen v vyučovati věřící jest povinnosti Kněze, on musí též pravdu, kterou zvěstuje přede vší nákazou chrániti, víru, které vyučuje, čistou a neporušenou v srdcích svých svěřenců zachovati. A jak lehce bývá tato za našich dob porušena! Jak lehce vedrou se zásady a náhledy nevěrecké a zkázoplné v ducha oněch, kteří všeobecnou čtení chtivosti časův nynějších bývše svedeni, bez náležitého výboru a soudu čítají, cokoliv jim do ruky přijde, nehledíce na užitek mravní, který by sičkením pro ducha a srdce zjednati nemělo. A jaké množství spisův se nyní vydává a s velkým hlukem a vychvalováním do světa pouští, které klestu nevěry, nemravnosti, odlupělosti ducha a zpustlosti srdce vůbec hlásají! Jak dnes rozšiřují tito apoštolové nevěry své zásady, vydávajíce je za ovoce pokroku a osvěty, které kdyby za obecná pravidla uznány byly v životě domácím a veřejném, křesťanství by podkopaly a na lidstvo pohromu zkázu dovedly. Bohužel, i literatura našeho národa bývá takými z cizozemska nám nově k nám přenesenými spisy potkálena. Jaké dopisy zlomyslné viděli jsme v našich novinách proti řádným mistrům katolickým, jaké škandály, utrhání a lže proti Jezuitům! Spisy nevěrecké (K. p. Renan, Michelet, Zimmermann a j.) se nejen na nejvýše jak v inseratech tak v denních zprávách s neobyčejnou ochotou vychvalují, nýbrž i na náš jazyk se překládají a ubohému, šálenému lidu takřka vnucují!

Jaká tedy při tom povinnost Kněze? Má snad nečinně a neteřně přihlížeti? Odstup to od nás! „Bůh nenávidí pokoj u těch, které k boji určil." V boji jen jest vítězství!

A proto nejen slovem, i perem musíme pro pravdu a právo bojovati, neb jen takto sic budeme odolati proudu záhuby, která nevěreckou sofistikou náboženství a mravy lidu našeho podkopává. Svěřen jest nám národ pobožný ještě nezkažený, pro svaté právo víry a církve horující: běda jestli ho neušetříme od oněch vlků, kteří pod pláštěm „osvěty, svobody a pokroku" do ovčince vedrati se usilují. Víti tito, jak velkou má do sebe moc, kdo umí perem vládnouti, a toho též používají: synové tohoto světa jsou posavadě moudřejší a opatrnější, či lépe chytřejší v pokolení svém. Používejmež tedy i my tohoto prostředku co prohlídku. Bojujmež i my perem, rozsívejme i my slovo pravdy písmem, a kdo ví, nepadneli některé zrníčko na půdu úrodnou, kamž by jinak slovem se nebylo dostalo. Nedostávají nám zajisté šlechetní muži v duchovenstvu našem, kteří, láskou k církvi a vlasti vedeni, neohrožene proti tomuto proudu se staví a slavným perem svým pravdu hájí. Jména: Šusil, Procházka, Štulc, Vinařický aj. budtež nám vzory, zářícími hvězdami, za nimiž kráčeli, dle nichž se říditi budeme.

Toť tedy bude úlohou naší po vystoupení ze zátiší seminářského žití do bouřlivého života. Tam musíme býti statečnými, obrněnými bojovníky Páně; zde se tedy připravovati, cvičiti, zdokonalovati musíme. Budeme-li chtíti kdysi výdatně působiti mezi lidem, nám svěřeným, jestliť toto cvičení se proní a důležitá příprava. A ta budiž „museum naším středištěm, a ozdy novou pobídkou, abychom jáře dále na započaté dráze pokračovali. Svatý zápal panuj mezi námi, abychom se důstojně připravili k boji, který nás očekává, který nás nemine. Pracujmež svorně, zápasmež vytrvale. Přidáme-li k cíli šlechetnému pilnou ruku a dobrou vůli, pak zajisté i Všemohoucí požehná snahám i prácem našim. Zdař Bůh!

Různořečí trestem a dobrem pro člověčenstvo.

Že Bůh jen jednoho člověka, Adama, stvořil a z jeho žebra jemu pomocnici učinil, Evu – nikdo popírati nemůže, kdo božskému zjevení zcela neodpírá, nýbrž co drahou pomůcku rozumu zatemněného při bádání na první místo staví. Jen kdo svému rozumu co bůžku se kloní, ten odchýlivše se od pravdy zabíhá v temné a liché hypothesy. Nebo nevěře kladnému učení, sní o tak zvaných coadamitech čili autochtonech a præadamitech, ač i zdravému rozumu jen dvé lidí postačuje, aby veškeren svět lidstvem různého rázu se naplnil, což jistý učenec i tím alespoň dílem dokázal, že v okršleku nevelikého města Bonnu stopy všech rázů lidí co do barvy a tvaru lebí nalezl, ač tam jen jednoho kmenu lid své bydliště má. Jiní zase mluví, jeby člověk jako houba ze země byl vypučil; ještě jiní, že z opice, jemu nejvíce podobné, na člověka se převrhl. Takovéto domněnky lehko se vyvrací výpovědí sv. Řehoře Velikého: „Anima ita

magna, quia capax aeternorum"

Avšak nám není rozbírati a vyvraceti liché zásady o prvcích věcí a člověka, jen každý věz, že ztroumajíce původy věcí, o božské zjevení se opíráme. –

Jak nám tedy Genesis vypravuje, stvořil Bůh člověka a sice dle obrazu a podobenství svého. Přátelské spojení panovalo mezi Bohem a člověkem; Bůh sám byl jeho učitelem; Nejkrásnější soulad panoval i ve člověku mezi duchovými a tělesnými chtíči, mezi rozumem a vůlí, kteryžto soulad se zračil i v jedné řeči, k jejíž uskutečnění Bůh i potřebné vlohy člověku propůjčio, nad jiné tvory ho vyvýšil, vštípiv mu i jiné člověka šlechtící vlastnosti. Byla pak země jazyka jednoho a řeči jednostejné, praví písmo (Gen. 11, 1). Jedna tedy řeč zaznívala při družné rozmluvě, stejným zvukem ozývala se úcta a dík Tvůrci. Hřích, praotcem spáchaný rozbrnul však pásku přátelskou, soulad proměnil v disharmonii, tak že tělo proti duchu, duch proti tělu bojuje, oba se ale Bohu na odpor staví. Hřích byl však i příčinou rozdílu jazykového. Vzpoura proti Bohu trestala Spravedlnost zmatkem jazyků, jak dále vypravuje zjevení – trestem stalo se různořečí. Moc Boží zachvátila smysly odbojných stavitelů, že nemohouce jeden druhému rozuměti, ustáli v díle započatém. Tento zmatek jazykový byl však toliko okamžitý, rozhod teprv učinil jej trvalým. Řeč ve kmenech tatáž, časem teprv tvořením forem a výrazů dle genia národa pospolně žijícího se měniti a od jiných lišiti mohla. Tím nade vši pochybnost postaveno, že různořečí co kletba na potlačení lidstvem lpějící Bohem dopuštěna a započato, národy však uskutečněno bylo. Byl tedy při vývinu a tvoření řeči jedným z hlavních faktorů (působitelů) i člověk sám, a v tom jest příčina, že řeč jest obrazem celého národa. Podle řeči můžeme souditi na jeho genia, v řeči zrcadlí se život jeho domácí, v řeči i mravy národa se odráží, řečí dokazuje národ, že žije dle Ciceronova: „Mluv, ať tě vidím!" –

Jako kdysi míra zla trestána byla všeobecnou záhubou, z níž jen jedna rodina zachována byla, aby, rozmnoživši se byla semenem nového člověčenstva: tak mohl i nyní Bůh zmatkem jazyků člověka takřka stati, aby zvuky jako zvíře jiným nesrozumitelné byl vydával, a od jiného se odloučiv, byl by snad zdivočil, obloupiv své vznešené vlohy. Avšak Spravedlnost přestala na zmatku částečném, neboť rozešli se stejnou řečí mluvící do krajin jedné, jiní zase na stranu druhou se obrátili. Odtud vzalo původ lidstva rozpbýlení, pomalu jeden veliký národ, jedinou velikou rodinu tvořícího, v rozličné národy. Kletba rozervala svazky rodinné, každý národ musel kráčeti po cestách svých, až by se zase jednou v jednu rodinu milujících se bratří sjednotili.

Zmařen byl účel odbojný. Spravedlnost spokojena „s láskou políbila se", neboť ta, co převládající sekundárnými zákony v blaho proměnila, co dříve trestem bylo. Rozšedši se kmenové, stali se od sebe neodvislými, jeden druhého nepozorujíc; museli z tedy všickni národové dle zásady: quot ca-

šel sensus, spůsobem různým vyvinovati, a co snad z počátku stejným duchem dýchalo, změnilo se okolnostmi. Tam odkázána byla rodina na krajinu lesnatou, jinde jí zase bylo hledati příkřeší ve skále, zde překážely moře nepřehledné, tam poušť vypálená – nedobytná, jinde prorýval člověk půdu, tam zas s divokou zvěří bojoval, aby se vyživil se svou družinou. (Pokračování).

Překlady ze sbírky básní „Unsern lieben Frau"
od hraběnky Idy Hahn-Hahn.

Hraběnka Ida Hahn-Hahn, dcera hrab. Karla fried. v. Hahn-Neuhaus, v Tressově v Meklenbursko-Zvěřínsku 22. června 1805 narozená, zasnoubila se v Greifswalde (1826) s bohatým strýcem svým; po třech letech však rozvedená nalézala útěchy na cestách a v básnictví. Po smrti jednoho z přátel umínila si navrátiti se do církve Katolické, kteryžto úmysl pomocí biskupa Kettelera i vyplnila. Od r. 1852 žije co jeptiška v Angersu u Mohuče. Mimo jiné spisy vydala po svém návratu sbírku básní „Unsern lieben Frau" vyznamenávajících se velikou něžností a hlubokostí citů. –

Kyrie eleison.

Půda trne – stará zeď již klesá!
Kam krok vésti? – Zhouba zde – smrť tam.
Hvězd se boří svět, znak zkázy nesa.
Smiluj se o Pane! K Tobě lkám! –

Otče, smiluj se! Když's stvořil světy,
smiluješ se též an volá lid.
Bez štítu a zbraní hříšník klesly
trne před soudem svých vědom bid. –

Synu, smiluj se! Kdo zaklkal k Tobě,
jemuž neosladils každý skesk,
koho nepřilnulo na kříž k Sobě
ráně, temnotou ve světla lesk! –

Duchu, smiluj se! O, kdeby vzplála
láska ku chladnému ku tvoru,
kdyby, vyšší, – k právu nestrádala
láska, lásky právem úkoru.

Smiluj se! Však kterak svět se zmůží
Trojjednoho před trůn vstoupiti,
před nímž mocných duchů hrud se úží –
nás kde smrt jen trhá ze žití.

V zlatém lesku drahý stolec pne se
věčných krás tam světlé ve luze,
lilie a růže vínek kolem nese –
K paní spějme – hojné v zásluze! F.

Miltonův „Ztracený ráj."

Dříve nežli obsah vznešené básně epické „Ztraceného ráje" podáme, vidí se nám nutno vyličiti nejhlavnější výjevy života a působení slavného pěvce anglického. Jan Milton, narozen 9. pr. 1608 v Londýně, nabyl u otce svého, jenž byl z katolické církevna anglikánskou čili biskupskou přestoupil, nevšedního vzdělání v hudbě a v básnictví a pokračoval v studiích svých na vysokých školách kambrižských po 7 let. Opustiv universitu, trávil 5 let u otce svého obírajese vědami, nejvíce ale čtením klassiků a skládáním znělek nežných a lahodných, které obrazy svými uchvacují, prosty jsouce citů vášnivých, v jakých sobě M. nikdy neliboval, líče raději vznešenější stránky lidské přirozenosti, nežli její křehkosti. V 30. roce věku svého vydal se na cesty po Francii a Vlaších, odkudž jej po dvou letech různice politické a náboženské, ve vlasti jeho vznikající byly povolaly. Náramná jeho touha po svobodě nedala mu nečinným býti v pouhých obecných, v nichž bojoval polemickými spisy svými za svobodu a republiku. Mezi tím se oženil poprvé s Marií, dcerou Richarda Powella, jenž byl smýšlení royalistického. Manželství toto trvalo jenom měsíc, an ženě jeho, zvyklé zábavám, skromný život Miltonův se nelíbil; brzo ale po rozvedu manželském vídouc bývalá choť Miltona, an se sjinou zasnubuje, vrhla se k nohoum jeho a bývalý svazek manželský jest obnoven; po její smrti vešel M. v stav manželský ještě dvakráte. Co horlivý přívrženec revoluce a republiky stál mezi odpůrci krále Karla I., jenž skonal dne 30. ledna 1649 na popravišti; a ač byl horlivým republikánem, držel se strany tyrana Kromwella, jemuž i syn jeho služby tajemníka konal, a napsal onen slovutný odpor „Defensio pro populo anglicano" (1650) proti franc. filologu a rhetoru Claudin de Saumaise, který, byv podplacen od Karla II. stranu toho to držel. Když konečně dům královský zvítězil, učiněno sice všeobecné viny odpuštění, nicméně M. ode všech úřadů na vždy jest vyloučen (1654). Přílišným namáháním a studováním pozbyl toho času úplně svého zraku; i oddal se nyní celou duší vznešenému

básnění božstkému, v němž nalezal úlevy ve strastech svých a jímž postavil si pomník nehynoucí. Slepý básník náš stvořil v sobě a diktoval dcerám svým nejslavnější plod svůj „Ztracený ráj“, jejž za devět let vykotovil; nemohla ale nalézti Knehtlačitele, an nápis sám na vrážku byl, poněvadž věci náboženské z obyčeje byly vyšly, prodal dílo své za 5 lib. šterlinků (50 zl.!), kteréžto dílo Knehtlačiteli na 10.000 dolarů vyneslo; druhého vydání se M. nedočkal a třetí manželka jeho zřekla se práva na toto dílo za 8 lib. šterlinků! Za posledních let trápila jej dna, která urychlila jeho smrt; zemřel klidně 8ho listopadu 1674.

(Pokračování.)

Viribus unitis!

Žijeme v době plné bouří a změn. Téměř všecky základy lidské společnosti zdají se býti zvyklány. Víra v jediného, osobného Boha uvádí se v pohrdu a v posměch, Bohu upírá se Božství a mrtvá, obmezená příroda zbožňuje se. S vírou o Boha klesá i víra v nesmrtelnost duše a v budoucí život věčný; člověk pak, který o Boha se připravil a přírodu tak vynáší, udělal si modlu a klání se – zlatému telleti. Tím připravil se o vše, co jej ušlechtilovalo, on sám zničil si vyšší směr, pro který ho Bůh stvořil, a zabředl docela do hmoty. Hmota jest mu bohem, a býti v držení a požívání hmoty jest mu rájem, jest jeho jediným blahem. Pomrněme jenom denně se zmahající luxus a vždy mocnější a všeobecnější touhu po jediném bohatství. (Ovšem zmahá se ono tasté, avšak chudoba zmahá se v míře mnohem větší. Zpomeňme jen na zámožné fabrikanty a lopotící se pro ně ubohou chudinu!). Že při tom při všem člověk sám sebe si přestal vážiti, že se oddává všem nepravostem, a bylo že se nad míru zmahají, jest patrno. Pomysliti jen třeba na časté ano denní samovraždy, na hrozná násilí, která se páchají nad slabším, na velké a četné, sprosté i moderní krádeže a loupeže ve formách nejrozmanitějších, a tu vidíme onu ohromnou bídu, do které nás uvrhla nevěra a s touto vždy klesající mravnost a svatost cizé osoby i jejích práv a jmění, tu vidíme, jak daleko to dovedla osvěta 19. ho věku.

Jest to zajisté veliká, ohromná bída! Což co dělati, kterak zachrániti ještě zbožný národ náš před hroznou onou bídou těla i duše? – Nesměšte se, čtenáři; písatel řádků těchto nemyslí, že on zachrání národ náš od hrozící jemu záhuby, on ale má dobrý úmysl a má za to, když by měl každý bohoslovec a každý kněz úmysl takový, že by se dalo pro drahý a dobrý národ náš mnoho dobrého učiniti. Slyšte tedy mé mínění. Mám pevně za to, že každá doba, byťby byla sebe zkaženější, přece i něco dobrého v sobě obsahuje, a dobro toto, poněvadž časovému duchu oné doby nejvíce přiměřeno jest – jinakby se všeobecně mezi lidem neudrželo – může, dobře jsouc použito, pro onu

dobu velice prospěšným se státi. Prospěch ten bude zajisté vždy tím větší a skvělejší, čím více požehnání Boží bude onomu dobru napomáhati. Dobrem takovým v naší době zdá se mi býti mocněji než jindy vystupující duch vzájemnosti a spolčování se. Jest to prakticky provedená zásada: „Viribus unitis" či již za starých pohanských časů známé pořekadlo: „Concordia parva res crescunt." Dobře jest, že se myšlénka ta vždy více a více zmahá. Jak rozmanité spolky v době naší již povstaly, ví zajisté každý. Třeba nám jen myšlénku tu, totiž ideu vzájemnosti a spolčování se přenésti na pole náboženské, a i, že domohli bychom se spomocí a milostí Boží výsledku zajisté netušených. V mnohém ohledu učiněn již začátek, a mnohé ještě dá se ve skutek uvésti, budeme-li míti jen pevnou a trvalou vůli. V mnohém ohledu, pravil jsem, že již učiněn začátek, a zajisté, v malém národu našem stává již od několika let 5 Dědictví, čili spolků na vydávání a rozšiřování dobrých, mravných a náboženských knih. Jsou to Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně, sv. Jana a ono sv. Prokopa v Praze, sv. Karla Bor. v Králové Hradci a sv. Ludmily v Písku. První 2 vydávají dobré knihy prostonárodní (psané pro lid), 3. pěstuje pouze vědu bohoslovectvu a 2 poslední vydávají dobré a mravné knihy pro mládež. Všecky tyto zajisté dobročinnéjšky mají Bohu díky dosti velký počet členů či údů, avšak, má-li se působení jejich na celý národ vztahovati, musí počet členů těch ještě mnohem více zrůsti. Rozšiřování a podporování těchto spolků tedy kladu ti, milený čtenáři, co nejvíce na srdce a prosím tě pro blaho tvého šlechetného a dobrého národu, které ti zajisté lhostejným není, abys sec budeš pracoval k rozkvětu spolků zmíněných, neboť tím zajisté velice přispěješ k blahu jeho. Užitek dobrých knih vypisovati zde nebudu, bylo by to zajisté zbytečno, neboť by jsi jistě o něm přesvědčen, jenom na to tě upozorňuji, že čím více zrůstati bude kapitál jmenovaných Dědictví, tím více dobrých a užitečných knih budou moci nákladem svým vydávati.

(Pokračování.)

Ze spisů sv. otců.

Stupnice k Bohu tato jest: První stupeň – láska, druhý stupeň – láska, třetí stupeň – láska, poslední stupeň – láska.

Sv. Jan Kl.

Až nebudeš míti příčiny žádné, hněvati se na sebe, hněvej se na jiné. Tobě ať slouží hněv, a ne ty hněvu. — Sv. franc. Sal.

Mnozí mluviti umějí jazyky mnohými a přece nic pravého. Pro jazyk obírají pokrmy, obírejž pak i pravá slova! Ne mnoho slov může tě spasiti, leč toliko slovo jednotvárné!

Sv. Jarolím.

Redakce: Václav Hanek.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, touhou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 2. **V listopadu 1887.** **2. ročník.**

Časná růže.

Za časného jara
zavál vítr chladně,
v sadě skoré poupě
zalká k růži vnadné:

„Ach proč v těsné pouto
příroda mne víže,
zdobila bych s tebou
sad ten prosta tíže."

Mrazem chřadne růže,
poupě vzdechy slýchá,
ale nedočkavé
v stálé touze vzdychá.

Rozjasní se blankyt,
poupě prýtky vnímá,
zephyr útlé lístky
právě obejímá.

Jedna růže zvadla,
druhou kteř se zdobí,
mrazný vítr ale
vrhá květy v hroby. —

Tak i naše touhy,
předčasně-li zrají,
v krutém boji s časem
o své bytí hrají! —

F.

Chudá vdova.

(Povídka.)

„Čtyry sta ponejprv — po druhé —
žádný víc? — po třetí!" zavřížil

buben a majetek vdovy božený
byl dražbou prodán. — Zástup lidu

který byl dražbě přítomen, se rozešel; každý rozumoval o příčinách, kterými druhdy tak zámožný dům v prodej přišel, a mnohé nešetrné slo. vo bylo slyšeti o nebohé vdově. Arcit někteří pravdy milovní Boženu hájili, avšak byla jim za to spíláno, a utrhační ja. zykové libovali sobě ve vyna. šení rozličných vad co pří. činu smutného obratu v domě Boženy. Brzo jim byla nedbe. lá, tu opět spanilá a beze. dná marnotratnice. V pravdě tomu tak nebylo. Boženě totiž splativí požadavky věřitelův po smrti mužově jen premálo majetku pozůstalo. Pro nedo. statek výživy byl nejstarší syn Eduard přinucen z rodné vesničky do dalné, nepřígnivé cizíny se odebrati. S těžkým srdcem rozloučila se Božena se synem milovaným, a vroucný políbek vtisknuvši čelo jí, nocha v ochranu Boží ho ode. vzdala. Tři léta již uplynula od té doby; s počátku obdržela sice Božena listy plné na. dějných zpráv od syna vzdá. leného, avšak již po dva roky o synu svém ani neslyšela. Na. říkala — sténání však nena. lezlo úlevy. Konečně se rozhlíbila za syna co za mrtvého. Při tom ale starajíc se co nejpečlivěji o své dě. ti, ky pracovala bez oddechu; avšak dlouho trvající nemoc obou ostat. ních dítek zbavila ji v brzku pracně uspořeného jmění. Jinými ještě ne. hodami skličena, musela konečně peníze vypůjčovati, až pak celý majetek Boženy v dražbu přišel. Boženě nezůstalo zhola ničeho, ne. boť čtyry sta zlatých rotva potta. čily, aby nejhlavnější věřitelé se mohli upokojiti.

Nový pán majetku, p. Podolský, muž nelaskavého vzezření, bez otá. lení vkročil do stavení. Prohlížel jíz. by s chatrným nábytkem, jakobý po. čítal, zdálo se mu koupě podařila, an z malé kuchyňky zaslechl bolest. né zlýkání. Na to vstrcast, ale zvěda. vost ho přimála k tomu, že kuchyní pootevřel: Ale rotva pohleděl před sebe, jíž se čelo jeho zakabonilo, a zlostně zvolal: „Páč vám přichází pozdě, pí Božena; měla jste lépe hospo. dařiti, a k dražbě nemuselo přijíti; nyní je dům můj, a tuším tedy, že kuchyně též; proč ty rychle odtud, a ničeho se nedotýkejte! Snad vám známo, že chudoba mívá dlouhé prsty.“ „To vám odpust Bůh, p. Podolský, že v nás zločince máte“ vzkřikla Boží. na zakrývajíc jednou rukou správce.

hlivým hněvem uzardělé tváře, druhou pak zadržujíc 16letého syna svého Rudolfa, jenž jizlivá slova Podolského městi neboha na nemilosrdníka se vrhnouti chtěl. Třiletý Karlíček ovšem, kostlivě se dožal šatů matčiných, a když Podolský hněvem rozpálen Rudolfa i Boženu skoro v okamžiku, kdy před dům vystrčil, počalo dítě hlasitě plakati. „Zde je místo pro takovou nezbednou čeládku" soptil Podolský, „a na vašeho mladého hejska Rudolfa sobě dejte dobrý pozor, paní Božena!" doložil hlasem užitě pačným. Na to zavřel dveře u, bohou Boženu zanechav ukrutné mu osudu.

(Pokračování)

Různořečí trestem a dobrem pro člověčenstvo.

(Pokračování)

Tak činil každý národ v tom podkrokv, k čemu příroda jej odkázala a hledě i v boji proti ní výhod sobě nabyti byl také přinucen, sil duševních napínati, aby z ní co nejvíce těžil a ji sobě podrobil. Zde byly nástroje vynalezeny, tam stavby budovány. Jiný národ zase svět pozorujíc upoutal celý ves mír v nezměnitelné zákony. Tím základ položen Astronomii, Mathematice a j. Poněti o Bohu vnitřo člověčenstva vrozené, vyvíjelo se dílem tradicemi, dílem přírodou probouzeno bylo. Z představ o Bohu, o Jeho moudrosti a dobrotě, o Jeho lásce a přísnosti utvořil se obraz nestkončenosti. Naproti znal člověk svou slabotu a odvislost i snažil se, tuto odkázati činem zevnějším — obětí a prosbou. V prosbě odrážel se cit, s jehož spojením s obrazností vyvinula se poëtie — nejvyšší to plod duchové zralosti, kteráž se také dle zárodků svědčených nestejně všude dařila. Zde pokračujíc dosáhla stupně nejvyšší dokonalosti, u jiného národa zůstala pak v počátcích zakrněla.

Avšak člověk neměl zůstati odloučen od svých spolubratří — láska měla znova spojiti člověčenstvo. Co hlubší duch jednoho vypátral, na tom měl nedokonalý ostříti se, vzdělávati, aneb na dráze jižjiž započaté volněji dále kráčeti. Národové naplniviše všechen svět, počali se stýkati, nová bydla vyhlá-

dávati — objevili se na poli hi. storickém. Každý z nich měl zvláštní dobrý ráz do sebe, jejž jiní osvojiti si měli, který ku platnosti dozrátí musil, pak teprv bral národ za své. A toť jest to, což úkolem národa slove. Národ, jenž svému úko. lu vyhověl, zmizel z řady ji. ných národů, jen jeho plody nám ještě o něm vědčí. Histo. rie nám dosti zřejmo úkoly i nejstarších národů, jako: Egyp. ťanův, Medův, Persův aj. nazna. čila. U jedněch přišlo vzdělá. ní esthetické ve platnost, jako u Řeků, jejichž básnické plo. dy veždy vzorem budou nově. jším národům, a na zbytcích řezbářského a stavitelského umění veždy umělec novověký vzdělávati a zdokonalovati se bude. U jiných zase vědy stát. nické, u jiných poměry rodinné a mravné obdivu zasluhují. Ná. rod židovský udržoval mezi zá. plavou modloslužbu, bezbožství u nešlechetnosti všeho druhu myšlénku jednoho Boha o Mes. iáše slibeného. V plnosti času postoupiti musil úlohu svou Christianismu a rozprášiv se me. zi jiné národy znak své nětle. chetnosti, ukřižovaného totiž Spasitele, na čele nosí a nésti bude až do hodi. ny poslední.

Tak tedy u jiných národův úkolu ještě nedosaženo a protož, než tito ku své platnosti dojdou, zapotřebí, aby životnou svou sílu dokázali. Tato životná mohutnost udržuje se ale jen v řeči. Národ, jenž řeč svou pěstuje, dokazuje, že žije, věští si skvělou budoucnost, nebotž pak zře. mo, že úloze Bohem mu vytčené ještě nedostál. Řeč není, jak se často ná. rodnímu snažení namítá, pouhé citlivůstkářství, nebotž v ní se nejvn. čitější vnitřnost národův jeví, a kdo by řeč jiného národa nechtěl uzna. ti za stejnorodou své řeči, tent' vzdoruje pořádku od Boha ustanove. nému, národy paedě různořečím vzdělávati, ten odporuje zjevné vů. li Boží a ukazuje mysl protikře. stanskou, proticírkevnou. Srcit' má ta myšlénka o národnosti; kte. rá' nyní celým světem hýbe, míti vznešenější ráz než národní pýchu a hrdost pohanů, vždyť se zakládá na lásce křesťanské. Nelze tedy jiné národy za barbary míti, jak činili Římané a Řekové. Není po právu, aby pro zisk jednoho národa druhý potlačen byl, není po právu, aby jazyk vyrván byl a národ ná.

silím s jiným splynul. Zákonu božskému nelze odpírati. (Došlo-li s národem tak daleco, že život. ná nit' přítomnost a minulost spojující se přetrhla, a žádná celistvost v činu dvcíliti se ne. může, jest-li všechno v sobě zmateno, plno odbojů a protiv, že, co prospěšného, nalezti nemů. že, aneb právě v tom nalézá, že protivu za podmínku živo. ta vychvaluje); pak není pochy. bu, že národ ke svému cíli se blíží, zvláštní ráz vzdělává. cí že vyhynul, genius jeho že vymřel" (Möhler. Symb.) pak beze všeho násilí zahyne. Avšak dokud jazyk žije, ne. hasnou národy.'

Spojiti národy v jeden veli. ký celek, aby zase jen jedna za. znívala řeč, tot' v pravdě veli. ká idea, kterou však ve skutek uvesti nikdy by se síle lidské ne. podařilo, jelikož národové její. cí nátisíl trpěti nechtějí a ne. budou, kdyby Bůh tám o to ne. byl pečoval, aby, jak jazyky rozptýlil, zase je sjednotil. bude zase jen jedna řeč mluviti se po celém zemi obkřídlatu, ano ono jež se mluví, avšak na tako. vou všeobecnost nemá práva žádná řeč ze hříchu povstalá, byť by se i vnucovala, bytby se i národům válka na smrt vypovídala. Ano ona již zaníná, avšak ještě bohužel nevnikla ve všechny žíly každého národa. Hospo. din Bůh sestoupiv o letnicích jazy. ky rozdělené skrze ducha svého v jedno. tě víry spojil. Na skále založena jest církev, jejíž úkolem jest, všechny národy ve své lůno přijmouti, v ní se ona všeobecné řeč mluví — řeč lásky bratrské. V církvi nalézá národnost pravého smíření a posvěcení, pra. vého uznání; v církvi žádná ná. rodnost nevymírá ani žádná nevzni. ká: Každý jest bratrem, i člen ná. roda nejzázšího. Marné jest tedy přednost dávati řeči, ji chtíti všeo. becnou učiniti; jediná církev Kri. stova nikomu vyněženého místa vše. obecnosti nepostoupí. Ona musí vniknou. ti i v nejnepřístupnější a nejvzdále. nější země, avšak nikoli násilím; ná. rodové sami musí a budou násilí činiti, aby je v lůno své přijala, aby je naučila řeči své nebeské. Laská. vá matka je zavolá a vřichni v. náručí se vrhnou a každé kole. no kořiti se bude Kristu, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.

Podává F.

Miltonův „Ztracený ráj"

(Pokračování)

Co básník epický vynikání M. vznešeností předmětu i mohutným slohem, v čemž se mu nevyrovná nikdo. Líčení pádu člověka, nebes, pekla, chaosu a nové země, zpupná postava odbojného archandělа s nebe svrženého a triumfujícího nad Adamem a Evou v ráji a měnícího zemi od té doby v bojiště, na němž se Satan s Bohem potýká, líčení sněmu Boha Otce se Synem a nebeské chvalozpěvy kůrů anjelských — to jsou místa velkolepá, svědčící o mohutném duchu básníkově. Jakási rázná a slavná hudba zaznívá celým dílem, v němž tvůrce byl básník znamenitý literaturou klasickou i moderní. Tak jest báseň naše zvláštním druhem pro sebe stvořená beze vzoru, jejž poskytli Klopstock (Messiada), Gessner, Wieland, Bodmer (Noachida) a jiní následovali, aniž by jej byli dosáhli. Pamětihodno, že velký Newton „Ztracený ráj" na mnoha místech důmyslností svou vysvětlil a vydal v Londýně r. 1750. Macaulay vychvaluje v básni naší nevyrovnanou harmonii rozměru veršového, krásu slohu, jehož nedostihne žádný sotk a jehož neponíží žádná parodita. Stojí zajisté báseň ta-to důstojně po boku Dantově „Božské komedie", Homérovy „Iliady", Torquata Tassa „Osvobozenému Jerusalému" atd. pro něž Miltonovi slouží místo vedlé těchto velikánů. „Ztracený ráj" byl do všech řečí evropských přeložen, do němčiny Bodmerem v prose, Zachariem v šestině a Bürdem v jambách; literatura naše honosí se obzvláště mistrným překladem Josefa Jungmanna, jejž vydal tiskem r. 1811. a 1843. N. L. Jgm.

Obsah.

Zpěv 1. Básník vzývá múzu a pak ja. Když básník láskyplný křesťanské ducha sv., aby mu pomocí jejich dopřáno bylo, opěvati prvního člověka pád, jenž byl příčinou ztráty ráje; táže chce líčiti bídný stav lidí, kterého je Kristus příchodem svým na tento svět ztavil a opět s Bohem smířil. Na to se vrací básník k původci hříchu, totiž Satanu, jenž jsa dříve mocným archandělem ve své pýše proti Bohu samému se opřel, načež s jinými anděly, kteří na vzpouře té podíl měli, do hrozné propasti, kde ni světýlka, ni pokoje, nýbrž věčná tma, nehasnoucí oheň a muka nezměnitelná panují, s nebe byl svržen. Z mdlobu, která se Satana zmocnila, se probrav bědnuje nad svým protivným stavem a běře radu

s nejvěrnějším svým soudruhem Belzebubem, kterak by se vládu nad Bohem, nebem a zemí, člověkem a vším tvorstvem domohli. Satan navrhuje obnovení války; návrh se přijme a oba se zdvihnou svolávajíce hromovým hlasem své četné pluky do zbraně. Tito procitnou ze spánku, procítí své bídy a muka; a nesčíslné množství čeledi seřadí se v šiky pod vůdci svými; připraveni. Kam stará se lepší cherub Jazel. S průvodem hudby stanou šiky nesčíslné před satanem, kterýž činí vojenskou přehlídku a mocnými slovy ku chrabré bitvě nabádá, ve které co vítězi nebe opět dobýti mohou; vzpomíná na dávný záměr Boha všemohoucího, stvořiti nový svět a na něm miláčky své, lidi, jimž by přál co tyranům nebeským; tam tedy, kde nový svět stvořen býti má, nutno vyjíti na zvědy; avšak věc tato musí prý se vzíti v poradu na plném sněmu, kterýž se odbývá v novém Mamonem vystavěném paláci; stavové pekla sejdou se četně.

(Pokračování)

Viribus unitis.

(Pokračování).

Jiné spolky – u nás bohužel jen po útěku zavedené – jsou spolky katolických tovaryšů, založené k tomu cíli, aby mladíku (zvláště v daleké cizině osamělému) poskytnuta byla dobrá a ušlechtilá, tedy i mravná zábava, zároveň však i poučení nyní v mnohém ohledu také potřebné. Vše nese náboženský ráz a vše směřuje k tomu, aby se vychovali z mladíků těch dobří a mravní muži a horliví i uvědomělí katolíci. Zábavu poskytuje mu společnost mladíků stejného smýšlení, poučení ale dostává se mu přednáškami učitelů a kněží. Včele každého takového spolku stojí kněz, jenž spolek ten všestranně řídí, o jeho mravní zachovalost dbá a na venek jej zastupuje. Spolky tyto jsou velemožitečny a nemělyby v žádném větším městě scházeti. Sousedé naši, Němci, poznali veliký úžitek spolků těch a protož je ve všech větších městech dílem již zavedli, dílem dosud pilně zavádějí. U nás, jak jsem již pravil, spolků těch bohužel jen málo máme; proč? nemožno mi říci; avšak dovolíš mi jejíž vysloviti mé srdečné přání, aby se spolky ty co možno nejvíce a nejrychleji i u nás rozmnožily. Tu opět můžeš mnoho ve směru tom působiti, a to netolikto k rozmnožení spolků

těch, nýbrž i ku zdárnému jich pů-
sobení a k jejich rozkvětu. Co Kněz
budeš míti nejvíce příležitosti k pů-
sobení ve spolku samém, a tvého půso-
bení i námahy bude také třeba!
Vždyť jsou to spolkové katoličtí,
a ty budeš ten, jenž bude muset dbá-
ti na jejich katolický ráz; či chtěl
bys snad státi se světskými osobami?
Neb mohlbys co katolický Kněz spolku
těch sobě nevšímati? — Anebo mohlo
by ti uvědomění náboženské a utvr-
zení náboženského ducha, jakož i za-
chránění tolika lidí od zkázy mravní,
mohlobý ti to vše býti věcí lhostej-
nou? — Protož ti opět a opět a co nej-
vřeleji odporoučím spolky ty.

Veliké příležitosti pro věc naši ná-
boženskou, (která jest zároveň i věcí
národní,) jsou všecky ostatní spolky
náboženské čili bratrstva, neb ony
udržují a oživují mysl i horlivost
náboženskou; ony vyprošují nám
oněch milostí od P. Boha, kterých vždy
nejvíce zapotřebí máme. Byť by pak
dobrotivý a laskavý Bůh na modlit-
by naše zrovna nečekal, zaslouží
zajisté výdy, abychom jej prosili
o to, čeho potřebujeme, uděluje nám
zajisté mnoho dobrého, aniž bychom
častokrát za to prosili; avšak On
nám toho neuděluje z povinnosti,
nýbrž z pouhé dobroty a z pouhé
lásky. Nad to pak chce On tám,
abychom jej prosili; vždyť pravil
sám božský náš učitel: „Proste a
bude Vám dáno," a jindy opět: „Všeho,
začkoli Otce mého ve jménu mém
proniti budete, dát Vám." Že pak mo-
dlitba společná více může, než mo-
dlitba jednotlivce, jest na bělební.

Výtečné takové spolky jsou: bra-
trstvo sv. růžence, apoštolát modlit-
by, bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda
za spojené schismatických slovanů
s církví sv., bratrstvo klanění se
nejsvětější svátosti oltářní a mno-
hé jiných. (Pokračování)

Pravdy ze života pro život.

Běda Knězi, kterýž se nemodlí.
Bývá vlkem v ovčínci, a ovce — hynou.
Hříchy Kněze jsou těžké, jelikož pro-
stou zlehčováním Nejvyššího. Klet-
ba oníká Duši jeho s tajemným
chlebem oltářním, a zatracení pro-
stupuje tělo jeho s božským Ka-
licha nápojem. — A tělo Kristovo
zachová tělo jeho k ohni pekel-
nému, a Krev Kristova ostříhá Duše jeho
k smrti věčné.

Běda Knězi, který Ducha litery
ztratil; neb modlitba jest mu zahradou
— pobožnost jest mu pouhou formou.
Bl.

Oprava. V minulém čísle v básni
„Naše zbraň" má státi v poslední sloce
místo zvon „zvoní."

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidé spása.
Fr. Sušil.

Číslo 2. **V prosinci 1867.** **2. ročník.**

Rouhač.

Romance.

Dva jezdci pádí v údolí,
aj dva to statní branci,
z nich kažďý bodá s nevolí
ostruhou v tělo vranci.

A v dálí zuří rycný boj,
jenž nebe v mraky halí,
a za jezdci se běsný roj
jen pomstu sopkě valí.

„Nuž, pane hrabě," panoš dí,
již spásy kledme duše,
snad nadarmo se nahmožití
náš meč i smrtná kuše."

„Aj, jene vojínem-li ji
či zváti mám tě mnichem?
či v bedrách meč ti nevisí,
či v klášteře ji tichém?

Ty mníš, že mocný náš je Bůh? —
ať nepřátel nás zbaví!
Svých břichů rád mu splatím dluh,
jen nám-li spasí hlavy!"

Tak hrabě skuhrá rouhavý,
a k oři vřeští stále:
„Ty, vraně můj, ji zdlouhavý,
hoj! valem běž mi dále!

Tu na rozcestí skví se kříž,
a z něho spása kyne,
a srdce Jana tluče výš,
dřík vroucí z úst mu line.

Však hrabě čelo zasmuší,
kol úst mu posměch hraje;
i zapomíná na duši,
že zkáza prsní zreje.

A z blízké skalné úžiny
již ořů řehot klučí,
a cinkot mečů družiny,
již sotka pomstu ručí.

A vrance hrabě bodá v bok,
by letmo pádil plání —
však náhle zvíře staví krok,
a před křížem se klání.

„Jen spasiteľ, hrabě, duši svou,
trestem hrozí nebe!
„Aj, nebe, díš, chce zkázu mou?
Já důvěřuji v sebe!"

A z blízké skalné úžiny,
již ořů řehot klučí,
a zpěvy dívé družiny
již ronhačů smrt ručí.

Tu Boha ozývá zbožný Jan,
své zraky slzou kalí,
a sotkové již ze všech stran
se na hraběte valí.

A vrance hrabě bodá v bok,
by letmo pádil plání,
však vraník zastavil svůj krok,
a před křížem se klání.

A hrabě hledí na svůj meč,
však kružon již se chvěje;
již krvavá mu hrozí seč,
on — zoufale se směje.

„Můj hrabě, Boha proste jen,
smazal vaši vinu,
již poslední vám svítí den,
k božskému lněte Synu!"

A nad hrabětem sotků zbraň
již ve kruhu se točí,
již oři dívě dupou v plání,
a blesk jim šlehá zočí.

A hrabě bledne, hrabě lká,
bol krutý hruď mu svírá:
„Můj Bože, těžká vina má,
Tys spása všehomíra!"

A mocným čarem zbožných slov,
hoj, jak to řehot vrancí!
již země dumí od pod kov —
a na svobodě branci. —

— b —

Chudá vdova.

(Pokračování.)

Půjdeme drahá, matko," pravil Rudolf po dlouhém mlčení se slzou v oku „Bůh zajisté bude milosrdnějším k nám, než nelidský ten lakomec; mám, Bohu díky, ještě dvé silných ramen, práce se neštítím a v Boha důvěřuji."

Božena pozdvihla oči k nebesům a hlubokým povzdechem i vroucnou modlitbou ulehčila stísněnému srdci svému. Na to vzavši Karlíčka v náruči, zamotala ho šátkem, aby ho uchránila před ledovým větrem únorovým, a ubírala se dědinou do blízkého města. – Zřídka jen soustrastné oko pohlédlo na neštastnou matku; většina lidu zůstala lhostejnou, ano ubrhačná slova sem tam se ozývající zármutek Boženin ještě zvýšila. – Rudolf však slova ta neslyšel; zahloubal se v myšlénky brzo trudné, brzo naděžné a po cestě těšil ubohou matku svou přes vlastní vnitřnou bolest. – Blížilo se již k večeru a zima byla téměř nesnesitelna. – Božena zrychlila kroky své; nicméně však byla již úplná noc, když se octla v jednotvárných řadách domů městských.

Ubohá rodina byla v městě; avšak kam se měla obrátiti? Vždyť ti lidé tak málo mívají soucitu s chudobou nezaviněnou; s opovržením na ni každý pohlíží, a zřídka jen ji oblaží dárkem skromným. K vlastním rozkošem promrhají se bohaté statky, ale k pomoci nuzných sotva že se ruka pozdvihne.

Dlouho bloudila Božena, nevědouc sobě rady, co by počíti měla; malý Karlíček, jenž pokojně byl usnul v náruči Boženy, zimou se opět probudil, a zmrzlé ručičky pozdvihoval k matce, jakoby u ní pomoci hledal. – Boženě puklo srdce. – Rudolf sice zde onde prosil o nějaký obnos, avšak žádalo se všude mnohem více, nežli Božena mohla zaplatiti. Tu zbyla nebohé jen jediná cesta. – Několik set kroků od města byla krčma, ve které bylo lze přenocovati; avšak věděla Božena, že jen zločincům a všelikému zběři za útulek slouží. – Zhrozila se myšlénky, jeby mezi zločince přenocovati musela; avšak co měla ubohá počíti? – Stud musel konečně ustoupiti nutnosti; prořež s těžkým srdcem obrátila Božena kroky své k zlopověstné krčmě. –

V krčmě bylo veselo; zpívalo a výskalo se, hrálo se v karty, kdesi zaprskalo se s cinkotem sklenic, a nesmírné řeči rozléhaly se po jizbě. – Božena do krčmy ani nevstoupila, nýbrž v síni zaplativši skromné nocležné, odebrala se na vykázané místo. –

Dlouhá špinavá a vlhká světnice, v níž asi dvacet tuláků na holé zemi se již bylo rozložilo, byla lehárnou pro neštastnou rodinu. – Božena uloživši dříve dítko své na vlněný šátek, poklekla se synem k večerní modlitbě. – Mezi chasou zbojnickou nastal sice všeobecný smích; avšak na to zbožná vdova nedbala; vždyť jiného byla neočekávala.

Ukončila modlitbu s prosbou za obrácení roucháčů, načež i Rudolf matku následoval, načež unavena vedle dítka svého ku spaní se položila.

(Pokračování.)

Mimo církev není spásy.*)

(Extra ecclesiam nulla salus.)

Deset dní po na nebe vstoupení Páně, v den letnic, sestoupil slíbený Duch sv. na učeníky a opatřil je silou s výsosti, jak sv. Lukáš praví. — Tím založena jest církev, přislíbení vyplněno, tajemnému (mystickému) tělu Christovu vdechnut život, tajemství nového stvoření, stvoření Království Božího na zemi jest dokonáno. „Ten pak," jak dí sv. Irenej, „jest úkol církve, aby, sama žijíc Duchem, pronikala všechny údy své Duchem života; proto spojena jest s Christem a Duchem sv., proto jest v ní základ nepomíjitelnosti, proto chová upevnění víry naší a žebřík, po němž vystupujeme k Bohu. Neboť v církvi ustanovil Pán apostoly, proroky a učitele, jakož i působení Ducha sv., jehož všichni ti nedosahují, kteří nepřistupují k církvi, sami sebe oklamávajíce nepravým smýšlením a záhubnými skutky svými. Neboť kde jest církev, tam jest Duch Boží, a kde Duch Boží jest, tam i církev i všelikátá milost; Duch však pravda jest. Ti pak, kteří neberou v něm podílu, nessají z prsů matky k životu, aniž se jim dostane onoho čiréhо zdroje z těla Christova."

Když tedy Christus Pán pravda jest a všelikátá pravda v něm a v Duchu jeho, jest tedy církev nástrojem pravdy, nástrojem Ducha jeho, milosti jeho, vůbec onoho vyššího života, jejž Duchem svým rozlil na člověčenstvo a nikde nemůže míti podílu v Duchu, nejsa

---

*) Jak z vlastní zkušenosti vím, mnoho jest zvláště mezi tak zvanými osvícenci našich dob těch, kteří nepojali pravého smyslu pravdy této, a následkem toho vedou pak proti ní boj, ani na to nemyslíce, že bojují vlastně jenom proti svým domněnkám. Důkazy pak positivné z písem sv. neb z výroků sv. Otců nemají u nich příliš váhy, chtíť oni vésti boj zbraněmi rozumovými pouze, jak jsem se sotolikéž sám přesvědčil.

I umínil jsem si dílem k vlastnímu poučení, dílem pak maje za to, že nebude nevítáno i jiným seznati spůsob boje takového, provésti důkaz svrchu položené pravdy důvody hlavně rozumovými. Avšak méně jednáno bylo o tomto spůsobu důkazu v dogmatických studiích našich, z čehož vyplývá nutnost, ohlédnouti se po jiných pramenech, z nichž bychom k pojednání takovému čerpati mohli. A pramenové takové, k pojednání tomuto použití, jsou hlavně kromě dogmatiky Schwetzovy: Klee, Kathol. Dogmatik, Hettingers, Apologie des Christenthums a Nicolas, Philosophische Studien über d. Christenthum. — Zároveň pak práce tato má býti cvikem v českém názvosloví fi-

přivolěn k tělu jeho. Tomuto pak Duchu jeho církev náleží, mystické to tělo jeho, právě tak jako pravé; skutečné tělo jeho přináleželo Slovu; Duchem církev naplňuje pravdou a milostí (Jan 1,14). „Čím jest duše v těle lidském", dí sv. Augustin, „tím jest Duch Kristův v jeho mystickém těle, v církvi, a v celé církvi to působí, co působí duše ve všech údech tělesných. Odloučí-li se pak nějaký úd od těla, ihned pozbývá života, nebot' život v těle zůstává opuštěn úd odloučený; tolikéž i Duch sv. opouští ud, jenž se od církve byl odloučil. Chcete-li tedy z Ducha sv. žíti, zachovejte-ž lásku v církvi." — Tak tedy jest Christus Pán vždy v církvi co působivý počinek (princip) a oživující základ její, církev pak vždycky pro Christa uzrává (Efes. 4,16).

(Pokračování)

Virgo fidelis.

Na obraz matky Boží v Neuhausu*) Dle hr. Jdy H. H.

1.

Na modrého Baltu břehu
v staré křivé Dubovině
v středu lučin hrad zříš starý
při mořské hned při hlubině.
Těžká ostře střecha vzhůru
dle stohů se otrub pne,
stará věž tam pevně stojí
střežíc věrně přístup vně.

2.

Ve věži tam jest kaple,
jak to za pradávna bylo,
že se dvorce čelné místo
zbožné úctě zasvětilo;
aby oblažila žití
svaté víry sladká zvěst,
podnes ještě v těšež kaple
obraz matky Boží jest.

3.

Ještě stojí! — Oltáři však
století, jenž ve hrob kleslo
třetí, i té síni svaté
sen jen víry v oběť neslo.
Víry pusté bez lásky,
bez jednoty, bez sil,
jížto ve tuzemském hluku
krátký, chladný pobyt byl.

4.

A hle! vše to tam již zpustlo,
hříchyplné vládne snění,
dávno tiché ve svatyni
o pravdě již zmínky není.
Prolož pustém na oltáři
prachno jest a sut a prach:
odkud prchne víra pravá —
zhouba tídlí v prostorách. (Pokr.)

*) Statek bratra hrab Jdy H. H.

Miltonův ztracený ráj. (Pokr.)

Zpěv II. Na vyvýšeném stolci královském předsedá Satan sněmu a předkládá

s tvrmážděným Knížatům pekla otázku, máli býti válka vedena čili nic. Směly a dvojí Moloch přeje si vojnu, dokládaje, že miliony soudruhův s tmavým a smrdutým místo příbytkem nespokojeni jsou se těže jsou mysli a že jich v případu porážky trest horší nežli jest nynější neočekává. Mírný Belial dokazuje nemožnost vítězství a připravuje soudruhy na horší ještě místa, která Bůh ve svém spravedlivém hněvu na ně příště seslati může. Jeho mínění jest i Mamon, raděj založení nového panství v pekle a udržení míru s Hospodinem. Návrh se přijímá s pochvalou. - Belzebub, nejvyšší to po Satanu, zamítá zcela válku navádějě, aby se vypátrálo staré proroctví o stvoření nového světa a o nových tvorech na něm, lidech; aby seznaly se vlastnosti jejich, jak moci aneb lsti získáni býti mohou peklu, v čemž by největší místa nad Hospodinem záležela. - Úlohu tak obtížnou a nebezpečnou převezme, any všechny mocnosti pekla mlčí, Satan sám. - Sněm se rozejde. - Satan se vydá na cestu k světu v letu vyobličém. U devatera bran z měděe, železa a z diamantových skal sedí dvě obludy, bránice mu vyjíti z pekla; na jednu se osopě, zakusí hořkých výtěrek pro svou výpovědi proti Bohu. - Vládce s příšerama pozná jednu co bývalou svou milovnici (Hřích) a druhou co svého syna (Smrt)*); prvé vypravuje, ona nad osudem svým lká, účel své cesty a chlácholí ji lahodnými slovy, načež brána pekel mu otevřena; vyšedšímu objeví se Satanu říše Chaosova, kdež se táže duchů o ní vládnoucích, jakby nejkratší cestou na pomezí země došel. Příznivá odpověď neslíčeného vládce Anarcha posiluje Satana v možnosti a spěchu, v zápasu s nepříznivými živly těká prostorou mezi světem a peklem. Konečně spatří s nebes náspu světla, před nímž chaos couvá; Satan rozprostřenýma křídlama váží se v prázdné pustotě, zírajíc testlivým okem po obvodu bývalého svého domova, nebe, s jehožto safirových bášt a věží splývá zlatý řetěz, držící malou hvězdu kolem níž se pohybuje luna. Sem tedy vyletem pomsty nadšený protlačí se zamýšlí svůj let. -

Zpěv III. Bůh Otec sedí na svém trůnu v výsosti nebeské; kolem něho svatí jeho četní jako hvězdy; po pravici sedí Bůh Syn v slávě své, zíraje na stvořené prvorodiče požívající nesmrtelného ovoce rozkoše a neosvěcené lásky v samotě šťastné. Bůh Otec a Bůh Syn postřehnou Satana letícího po pomezí nebes směrem k zemi. Bůh Otec jeví svou obavu, že Satan člověka lestně podvede, a že tento rozkazů jemu daných nezachová; slibuje ale spolu, že i na proviněném člověku milosrdenství a spra-

*) V germanských řečech Hřích (die Sünde) a Smrt (der Tod) co matka se synem předobře se porovnali. Dotčený jinolajší allegoria zakládá se na slovech sv. Jak. 1, 15. -

vědlnost svou vykoná; za to jej Bůh Syn vebří; Bůh Otec uzavře, že padne-li člověk, jenž svou svobodnou vůlí a jasným rozumem mezi dobrem a zlem voliti může zbaven bude své nesmrtelnosti, pročež i celé pokolení Adamovo smrti nyjíti a věčné záhuby se minouti nemá, leč by některý spravedlivý nebes volně se nabídl, utrpěti smrt za smrt člověka a jeho záhubu věčnou; mocnosti nebeské mlčí, až Bůh Syn se podrobí umříti za člověka, podlomiti moc ďábla nad pokolením lidským a uražené spravedlnosti božské dosti učiniti. Bůh Otec přivolí a slibuje, že synu svému Bohočlověku dá všelikou moc na nebi a na zemi, a že klekati bude ve jménu jeho každé koleno; spolu postupuje právo soudu lidí dobrých a zlých v den poslední. Čtyři andělů zástupové velebí Boha, prozpěvujíce radostné hosiana a metajíce věnce zlatem provité k trůnu jeho. (Pokr.)

Viribus unitis.

(Pokr.)

2. Mimo ty máme ještě jiné spolky v našich zemích v dosti značném počtu zařízené (rozšířené), mínim ku spolky zpěváčsko-čtenářské, záložny a j.p. - Všecky ty spolky může, a v jistých okolnostech má - každý katolický kněz podporovati. Ty se ale ptáš, milý čtenáři, proč anebo jak je má podporovati? Slyš! V mnohém místě naskloní si tím kněz, získá jeho důvěru, a svazek poutající k sobě kněze a lid stane se tím i užším a pevnějším. Že lid se knězi tím spíše nakloní, že mu úplnou věnuje důvěru svou, když vidí, že s ním kněz cítí, a že s ním cítí upřímně co pravý jeho otec, jest na bílednì. Rovněž tak patrno jest i to, že kněz důvěry lidu opravdu potřebuje. Uvaž jen, v jaké žijeme době! V době, kdy sv. náboženství, právo a pravda, všechna mravnost a počtivost nohama se šlape, kde nemravnosti a smyslnosti dveře dokořán se otvírají, a to vše jménem osvěty a vzdělanosti! To víš též, kdo rozšiřování bohaprázdných a hříšných zásadách nejvíce rozšiřuje; ty víš, že jest to tisk se všemi svými plody, především ale denním novinářstvem. Toto samo, jsouc velikou většinou v rukou znemravněných a pouze po zisku bažících, nestará se o pravdu a právo, nýbrž, aby se udrželo a své „pány" obveselilo, hoví úplně mozkům a nemravným zásadám našeho věku a honí se po „pikantnosti" zpráv, kterými čtenářstvo své baví a sobě udržuje. Lid, který rád čítá, vyhledává také namnoze onen pikantnosti, věří tomu, co tištěno jest, a otravuje je tak, aniž by toho pozoroval, zvolna sice, ale bohužel - tím jistěji duši svou.

Pomysli nyní, že v některém místě uonese se více milovníků čtení, že si zařídí spolek čtenářský, ku společnému odbírání i čtení různých novin i listů. Než se spolek sestoupne a úřednímu povolení dostane, přihlásí se k nim

i velebníček [redacted] co muž vzdělanější a zkušenější, než ostatní, je jim vždy dobrou radou svou k ruce; radí jim, jaké noviny a knihy mají odbírati a jakých se mají vystříhati, ano dřív, než spolek mohl počíti činnost svou, donášel a půjčoval velebníček sám své ovšem dobré knihy oněm čtenářům a tím získal ne-li všecky, tedy jistě mnohého pro dobrou věc; tím položil velebníček celému spolku dobrý základ, a dále půjde to již snadněji. – Jak nepřátelsky počínají si téměř veškeré noviny k nám. a k celé kat. církvi, ano jak drze vystupují proti veškerému positivnímu náboženství, jest ti známo; ve spolku čítají kolikeré noviny a tu má velebníček co vyvraceti; noviny nadělají mu vždy dost práce. Dobře ještě, že požívá důvěry svých ovečekˇ; není mu tak nesnadno pádnými důvody vyvraceti duchovním svěřencům svým tak mnohé nepravé a bludné náhledy, které lidé z rozličných novin sebrali. On poučuje, vysvětluje a dokazuje nepravost mnohých novinářských zpráv, a dobré jeho ovečky věří mu; on jim platí více, než mnohý nepodepsaný písařek mnohého jizlivého článku a proč?? – Protože získal si důvěru jejich, že podporoval jejich snahy, že se osvědčil dobrým jejich otcem, otcem starostlivým, jenž dbá, aby dítko jeho nikde nepřišlo k úrazu. Požívání důvěry dě působí také, že v celém spolku vane dobrý a mravný duch, a že mnohý „nepovolaný učitel a oblažovatel lidu", vida se býti ničím, buď umlkne aneb docela ze spolku vystoupí. Takového ovoce může dočkati se každý kněz, jenž o lidu žije s lidem cítí, jeho snahy sdílí avšak zároveň je šlechtí a k dobrému obrací.

(Podtrčování)

Stráže jazyka.

Bude-li se vůbec příčina, chceme pod tímto záhlavím vystříhati p. spolupracovníky naše zlého užívání slovcí, chybných vazeb a úsloví čili fráz; neb přesně česky psáti jest zajisté vroucná každého z nás touha, která se dříve vyplní, učiníme-li jeden druhého na tu neb onu chybu pozorným; všichni zajisté se držíme pedagogické zásady: „errando discimus". Že nejsme tak šťastnými vlásti správně řečí v písmě, jako bratři naši němci, toho příčinu všichni víme předobře, jakož i to, že co z grammatiky víme, dříve snahou vlastní víme, než z osvědčeného kantorování ve školách nám odejezených. Bratří naši mladší jsou již zčásti a budou jistě nás šťastnějšími; nicméně mužně pokračujme v práci počaté a cíle se domůžeme dříve, než se nadějeme! – Poklesky nedopatřením p. opisovačů vzniklé zcela pominou.

Na str. 2. „Musea čteme: „jak lehce bývá víra porušena" místo snadně; neb lehký = levis, snadný = facilis. – Na slovenské 2. tém: mravní, m. mravný, kterýž se co trojivý obchodné v písmě i mluvě udržělo; neb neslýcháme: to je mravní dítko; u věci této dávají nám dobrý příklad spisové p. Prokšáskovy a Šušilovy.

(Potk.)

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása
Fr. Sušil.

Číslo 4. V prosinci 1867 2. ročník.

Znělka.

Stuhlou půdu bílá rouška tíží,
sever dravý žene dolinou,
sklání vichřice se houštinou,
na řekách se pouta lesklá plíží;

vzalý kruď nám studnota pohřížíž,
srdce Krysto bolnou mraziuou,
chorá mysl pádí pustinou,
v hlubně strasti podobu svou shlíží:

Ať vzdyť opět příroda omládne,
poupě dechne vůně lepotou,
vesna svěžná vesmírem zavládne.

Ha — i pro nás jiskra spásy tkmitne,
napojíme srdce lahodou,
bláhy jitřenka zas jasně svitne!

— v —

Mimo církev není spásy.

(Pokračování.)

Tak tedy jednotlivec podřídiv se církvi od Boha založené a byv vřaděn v církevní ústrojí spásy dochází; ústrojí pak to vždy se obnovuje a mládne přirůstáním nových údův. Tak jako pokolení lidské vyšlo od Adama, z jehož krve všichni pocházíme, tak vychází říše obrodu z Boha skrze Christa a církev jeho. Církev tedy jest řádnou

cestou ku spáse a mimo církev ku. níž spásy není (jak to symbolum Athan. projadřuje). I tehdá, když milost Páně někoho bezprostředně a cestou mimořádnou povolává, jako k. p. sv. Pavla, odkazuje jej k církvi (Skutky Ap. 9, 6.)

Když tedy svévolně nalezá se vně církve, odloučen jest od Christa, ne maje podílu v duchu jeho. Církev pak tolikо jedna jest, mimo ni jsou ponze sekty, nikoliv církve, jakož jest ponze jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden ženich, jedna nevěsta; Kdo se tedy přidružuje rozkolu, nemůže míti Království božího, jako Eva jest matkou všech živých, tak jest i Církev matkou, která jediná rodí Christu Pánu syny k životu věčnému.

Církev tedy zatracuje ty, kteří žijí mimo společnost její? Mohamedáni tedy, Peršané, Indové, Číňané a j. budou na věky do pekla uvrženi, protože nákodou nezrodili se z křesťanských rodičův. Jak by tomu jinak bylo? Vždyť mimo církev není spásy! — Takové námitky ozývají se proti výroku, že mimo církev není spásy; spočívajíce však v nedostatečném pojmutí pravdy té věhce dají se vyvrátiti již stručným vysvětlením věty oné. Výrok ten t. mimo církev spásy není "nemá nikterak významu podmětného (subjektivního), význam ten jest ponze předmětný (objektivný) t. j: Církev Katolická jediná naukou jakož i spasitelnými prostředky svými vede člověka cestou objektivně pravou ku spáse t. ku pravé víře a svatosti života a následovně ku věčné blaženosti; proto pak každý zavázán jest, aby k ní náležel. Nejedná se tu tedy, jak [illegible] slovutný dogmatik Klee, o to, kdo bude spasen, nébrž o to, co spasí, co spasena činí; nejedná se o zatracení člověka, nébrž ponze o pravou nauku čili o zachování práva pravdy a o zamítnutí bludu: — Církev tedy nezatracuje nikoho; jen ten zatracuje, jenž jest Pánem života i smrti a každému odplacuje dle spravedlnosti.

Zásada tato o církvi samospasitelné zakládá se v idei křesťanství a církve tak nutně, že všichni novotáři od církve sv. se odtrhnuvší, jako n. p. Novatiáni, donatisté a j. ano i reformatoři sami ji theoreticky i prakticky vyslovili, nejvýjimečněji pak zajisté právě odtrhnutím se od Církve. Intolerance tato jest intolerance pravdy samé, která nemůže bludu přičleniti povahy a moci své, nechtíc zapříti bytost

a skutečnost vlastní, totiž jest intolerance Boží, jenž nižádné modly, intolerance Christova, jenž žádného bohaviala vedlé neb proti sobě nemůže snášeti. Jest na bíledni, že intolerance k věci, neobsahuje nižádné intolerance k osobám. Co spasena činí, řekl Bůh, a my pravime to po něm; kdo spasen bude, ví pouze On jediný. — — Jisto však jest, že kdo pravou chce, chce tím i církev a tím jíž k cír. kvi náleží, takže všichni lidé dobré vůle jsou dítkami církve a jen ti mimo církev stojí, kteří ne vědomostí aneb lhostejnosti ku pravdě boží, jeho vůli a milosti svévolně mimo ni býti chtějí. (Klee, Kath. Dogmatik I.)

Pravdivost věty oné dokazují přede vším výpovědi písma sv. Tak K.p. praví Pán u sv. Luk. 10, 16: „Kdo vás slyší, mě slyší; kdo však vámi pohrdá, mnou pohrdá." Dále pak: „Kdo uvěřiv pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zatracen." (Mar. 16, 16) „Neuposlechne-li církve, budiž ti co pohan a publikán". Toho dotvrzují dále výroky sv. Pavla k Tit. 3, 10, sv. Petra (2 Petr. 2, 1.) Mat 18, 17. sv. Jana, Judy a j:

Taktéž dokazují sv. otcové, jako n.p. (abychom jenom některé uvedli) sv. Ignát, Polykarp, Justin, Irenej a j: Sv. Ignát dí: Nemylte se bratří moji. Pakliby kdo následoval rozkolníka (schisma facientem), dědictví království Božího nedosáhne." Sv. Cyprian pak praví, že ten nemůže míti boha otcem, kdo nemá církev matkou. Nemohl-li býti nikdo zachráněn, jenž se nalézal mimo archu Noemovu, zdaž může býti spasen, kdož mimo církev se nachází? A sv. Jeroným: „Kdožkoliv jí beránka mimo tento, cizincem jest. Není-li kdo v archě Noemově, zahyne potopou." To i církev sama vyznává ve svých snešeních i rozhodnutích směrodatných. Takto zajisté zní snešení Athan.: „Kdo kdoli chce spasen býti, především zapotřebí jest, aby držel víru katolickou", ku konci pak: „Toť jest víra katolická, kteroužto kdo by někdo věrně a pevně uvěřil, spasen býti může." Sněm pak Florentský dí: „Tuto pravou víru katolickou, mimo kteroužto nikdo nelze spasenu býti, dobrovolně vyznávám."

Avšak sotva zapotřebí jest těchto a dalších snad ještě důkazů na dotvrzení pravdy svrchu položené, která se vesměs za nesnášenlivost náboženskou prohlašuje, jakovéž pouze katolíci schopni jsou. Nad to pak důkazy takové nepožívají právě mnoho vážnosti

u moderních osvícenců a liberálů, kteří nad míru mnoho zakládají si na vybroušený rozum svůj. Předesbavše již tedy positivné důkazy z písma sv., ze spisův sv. Otcův, jakož i z mínění a jednání církve samé nastupme cestu, kterouž nám onino vzdělaní nabízejí a po které nás prý sledovati chtějí, a vedme důkaz o pravdivosti výroku, že mimo církev spásy není, výhradně rozumem (argumentum ex ratione). K tomuto účelu především uvažujme, jaká asi jest ta nesnášelivost (intolerantia) církve katolické.

(Pokračování).

Virgo fidelis

(Pokračování)

5.

Ona však ví prosta skvrny,
na nebi jenž jista trůní,
věnčené má zlatem spánky,
na půli se vznáší luny.
Poslední jak víry lesky
prchat zřela v temno sna:
tak teď stojí nad ssutinou
nevěry vždy vítězná.

6.

Svatokrádce jižjiž klesla
dolů nyní ruka běsná —
věrná panno, uslyš prosby
jíž je probuď z toho ze sna!
Když jsi třetí po století
neprchla z těch divých míst,
nyní aspoň na oltáři
znova pravdě pobyt zjisť.

7.

A hle! — jakási divná touha
velkým, širým světem letí,
Každý jakéš těchy hledá,
hledá jedno, co jej světí.
Bej jim Panno, by jen plouli
pravé víry ve přístav;
obdař zrakem oči slepých,
slepotu jich ducha zbav.

8.

Zapros, věrná Panno, nebe,
— plna lásky, plna hoře —,
by již prchla stará vina,
ranní aby vzešla zoře.
Kyň — a v náručí se vchnou,
usmějí se, a prchne blud,
muže pak i žen i dítek
Tobě zahoří jen hrud.

9.

Zpomeň jen, o věrná Panno,
na Syna jen zpomeň svého!
Vedlž milých dítek kroky
k trůnu vládce nebeského. —
Střež je vždy tvé věrné rámě,
Ty jim buď vždy pevná tvrz,
o Maria milostrná,
dítek od se neodvrz! —

Chudá vdova.

(Pokračování)

Ve spánku nalezá zbožný žádoucí úlevy, byť i nespal na měkkém lůžku bohdáče; a tak i Božena dýchala klidně, ano pokojněji, nežli kdy jindy. I Rudolf chtěl spáti, avšak myslejícího rozčilená mu spánku nepopřála. Přemítal v duchu o minulosti a vyobrazoval sobě nejbližší budoucnost, viděl ale jenom všude žalostné úpomínky a sklamané naděje. Již byla půlnoc a Rudolf ještě oka nezumhouřil. Tu ho z myšlének vyrušilo tajné šepcení, ano zdálo se mu, jako by zřetelně slyšel jmenovati Podolského. Šepot ten byl jemu z cela na blízku; naslouchal nejprve lhostejně, avšak každým okamžikem bedlivější. Konečně rozeznal následující rozmluvu: „Teď jsme srozuměni; zítra v pravou půlnoc naší bídy má učiněn býti konec; Podolskému to zajisté neuškodí, bude-li míti o několik set méně, a nám bude zpomoženo. Viděl jsem na své oči, jak okrouhlé množství stříbra se dnes do domu zavezlo, který právě dnes koupil."

„To je přece řeč dle mého smyslu," ozval se druhý tajemný hlas, „tak by jsi vejdy měl mluviti"; a rozčileně, skoro hlasitě doložil: „Přijde-li k tomu, budeme i starého Podolského nuseti zavesti do pekla — nebo do nebe, jak se mu bude líbiti." „To má na vůli" odvětil druhý; „vždyť u nás také známe způsob i mrav, pročež — jak se mu zdáti bude." Ještě se oba zachechtali, načež šepot utichl.

Rudolf, jenž se zatajeným dechem naslouchal, chvěl se jako osyka. Cítil v sobě zimničný zápal, a myšlénky se mu divně křižovaly, takže žádného pevného předsevzetí schopen nebyl. Chvílou se i radoval, že Podolského v moci své má; mněl, že by nejlépe učinil, kdyby se nikomu nezmínil o strašné rozmluvě a Podolského vydal v hrozící mu nebezpečí. „Tím," pravil k sobě, „tím se pomstím na nemilosrdníku". Avšak ihned se ozval mocný hlas svědomí proti myšlénce té. Houfo bojoval — Konečně zvítězil dobrý anděl, a Rudolf jejž ani nemohl dočkati rána, aby matce svěřiti mohl hrozné tajemství. Již se svítalo. Všemu jitřením uviděl Rudolf ve vší klantku, od. kud byl v noci šepot slyšel, dva muže, hustým vousem zarostlé. Tito právě vstávali, zkřížkem tě. kavým pohledli se kolem sebe

a v nětolika okamžicích již vyšli z jizby ven. Rudolf sice nebyl tomu rád, že zločinci odešli, než-li je matce ukázati mohl, ale odchod jim z bránit nemohl; věděl, že by celá ta noční stráž proti němu povstala a pouhému jeho svědectví by žádný byl víry nepřikládal. Matce však, sotva že se probudila ze sna, tajemství odkalil. Božena děkovala Bohu, že jí popřáno bude, zanechati ohavný zločin a zlé dobrým odměniti.

Uzavři dítko ještě pokojně spící pospíchala s Rudolfem do soudnice. Rudolf vyložil vše, co byl v noci slyšel, a udal též podobu oněch dvou mužů, o kterých přesvědčen byl, že slova slyšená z úst jejich pocházela. Poněvadž Božena ještě vlastního bytu neměla, vykázána jí prozatím světnička; i Rudolfovi bylo přislíbeno místo soudného sluhy, pakliby výpovědi jeho pravdivými se osvědčily a provedení zločinu tím se zabránilo. —

Lekce porozuměnie, jakou radostí opětoval Rudolf slyše vlídná a dobrotivé slova soudce, a jak radostní ohlas nalezla slova ta ve stísněném srdci chudé vdovy. Nemohla, leč slzeti; avšak slzy ty byly výmluvnější, nežli slova díkův. —

Zatím nastal v soudnici čilý ruch; konaly se všelijaké přípravy, a soudcové vydávali rozličná nařízení, jakby se každý při noční výpravě zachovati měl. Pochopové již netrpělivě očekávali západ slunce. Konečně přišla noc; dle nařízení měli všichni pochopové k jedenácté hodině k domu Podolského se dostaviti. Podolský sám však o stavu věcí poučen nebyl, aby se zločinci ničeho nedověděli o přípravách k zabránění zločinného útoku; nebot' čnost mlčenlivosti p. Podolskému byla zcela neznáma.

S věže kostelíčka právě vyzvonilo jedenáct hodin. Noc byla temna a mraky se v divém letu stíhaly po nebesku. Dávno již obyvatelé odpočívali od denní práce; veselý hlukot, jenž z večera na návsi se široko vzlínal, již umlkal. Avšak ve vížkách kolem domu Podolského, ve dvoře a v zahradě střežily bystré oči pochopův a soudce samého majetek i život v nebezpečí uvedený. Ostražitě očekávali příchod zločincův, aby pak v okamžiku příchodném je u zločinu samého překvapivše zaslouženému trestu vydali. Nečekali dlouho, an je soudce. lomný vítřík uvnitř stavení střeženého hrůzou naplnil. Pochopové chtěli ihned do domu vraziti, avšak v tom samém okamžiku stál před udiveným jich zrakem mladý, čistě oděný, avšak krví zbrocený muž; z očí jeho šlehaly blesky a šíleně hleděl kolem sebe.

(Pokračování)

Miltonův „Ztracený ráj."

(Pokračování)

Mezi tím Satan krouže v prostoře mezi nebem a zemí, kteréž dosici se snaží, přistane na zemi pusté a tmavé, kam všecko nedokonalé a zvrhlé dílo přírody přichází, aby zde zahynulo; jest to tak zvaný ráj hlupců.* Když se jitřenka příštího dne blíží, zaměří Satan na východ slunce své malé kroky; aj tu náhle stromí před zraky jeho stupňová dráha od země až k nebesům, po níž kráčejí anjelé s poselstvím od Stvořitele ku šťastným rodičům do ráje! Satan stoje na nejnižším stupni schodů zlatých, jdoucích ku bráně nebeské, pohledne na důl a náhle s úžasem uzří celý svět, jehož krasou zhlobok dojat jsa znovu závistí ku všelikému tvoru vzplane. Těkaje v letu spěšném mezi nesčíslnými nowýstvími hvězd, pro krásu svou podobným zahradám hesperiadským, uchýlí se k slunci zlatému, jež vábilo oko jeho. Satan dosed sídla vladaře nad sluncem archanjela Uriela (jejž viděl i sv. Jan. Ap. XIX. 17) a změniv postavu svou ohavnou v podobu sličného cheruba, aby poznán nebyl, vyzví na Urielovi ošemetnými slovy cestu k ráji, prarodičů dokládaje, že obdivovati hodlá nejdokonalejšího tvora na zemi, jenž z ruky Stvořitelovy vyšel. Odtud kvapně sletěl na vrch hory Nifatu, anaž tonoucí na pomezí Assyrie a Mesopotamie. — (Konec zpěvu III.)

Zpěv IV. Vzteklem pomsty nadšený Satan vida krásu ráje pocítí v hrudi své bouřlivé novou zlost, nové bouře v mysli neklidné, jež v něm budí upomínka hořká, čímtě byl, čím jest, čím býti má! Lká k Hospodinu, že v pozdilosti své a pýše odvážil se válčiti proti Němu, chtěv býti vyšším Jeho; neb

— — — co mohlo být
mazšího, než chvály Jemu vzdávati
v malou odplatu? a díky činiti,
díky povinné! Než u mne všecko se
dobro zvrhlo vzlé a zlobu zplodilo! —
O kéž mocný osud Jeho určil mne
nižším kterým anjelem! tož zůstal bych
blažením, a nebyla-by zbudila
pýchy ve mně nestkončené naděje!

Lkání jeho promění se v pevklínání Hospodina, jímž pekla a moci jeho dětné určeny mu za trest na věčné časy; odmítnuv od sebe věčnou naději vysvobození zvolá:

---

* Výpis ráje hlupců vzal Milton z romanticklého eposu „Orlando furioso" od Ludv. Ariosta († ve Ferraře 1533). Bohověděcští kritikové uznali vypsání ráje hlupců za nedůstojné tak vznešené básně, ač za časů tehdejších mnohým po chuti bylo.

Než ty zlo buď dobrem mým! skrz tebe já
sdělím aspoň panství s králem na nebi,
skrz tebe víc než z půle poručníu,
jakž to brzy lid, i tento pozná svět!

Plachým krokem spěchá k mezem ráje;
nenašed přístupu do něho mimo jedinou
bránu, anaž stála na východ slunce,
neváhá přeskočiti ohradu ráje a vpo-
době krkavce usedne na stromu života,
jenž byl mezi ostatními stromy nejvyš-
ším. Nyní teprv zří s novým úžasem
na všechny krásy, které smyslům lid-
ským lahoditi mohou, v prostranství
malém, ba více vidí — nebe na zemi!
Vypisují se rozkoše rajské zahrady, kte-
rou dle místa klade básník od Auranu*)
až ku věžím Seleucie.**) U prostřed ráje
stíněn jest strom života s vaším ovo-
cem chuti ambrosiové, a blízko něho
strom poznání dobra i zla; ke straně
poledni protéká rájem řeka Tigris,
k níž své vlasy valí po zlatém
písku a stříbrných perlách jasné
potůčky, svlažujíce každý keř
a kvítek nektarem. Tu mezi sady
líbými kráčejí dvě postavy vzne-
šené, na pohled jako bohové!
Tvář jejich měla ráz Tvůrce slavné-
ho, jevíc moudrost, pravdu, sva-
tost a čistotu. Ustrnulý svůdce
vida šťastný stav jejich přemýšlí,
v jaké by asi podobě čin svůj ohavný
provedl, a chtěje naslouchati slovům
Adamovým k Evě, béře na se po-
dobu čtveronožců, mezi kterými se
skrývá, až upozorněn jsa řečí Adamo-
vou na strom vědomosti uzavře, v
mysli praroditelů žádost vědění vzbu-
diti a k požitku ovoce je přemlouvati.

(Pokračování)

Strážce jazyka.

Na téže straně: započínáje zde bystře-
na jest složka za, neb kmen slovesný
stačně projadřuje směr, dobu a trvání
děje. Celá řada mladých spisovatelů
pražských plýtvá předložkami u sloves
přes příliš, tak že často čteme: poběhl
pozavinul atd.; nebude tedy ani divu,
dočteme-li se brzy: pozapočíti, upoza-
vinul atd. Ano i v gramatice Hattalově
setkáváme se (pag. 35) s pozevrchnouti,
ač by tímže právem státi mohlo
zapovrchnouti, kteréž ale nic více než
zavrchnouti, povrchnouti. (Vůzor
str. 389). — Dobří čteme: obecní pra-
vidlo, m. obecné pravidlo; neb obecní
jest to, co náleží obci k. p. „jmění
obecní", „stříška obecní"; obecný, co
bývá povšechným druhům společno-
všeobecný k. p. cit živočichům,
rozum lidem.

---

*) Jinak Haran, hl. město v Mezopotámii (Meso-
potamie).

**) Město na břehu Tigridu, od Seleuka sta-
vené, jenž po smrti Alexandra V. zad
zemí syrskou Královal.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotě církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 5. **V lednu 1868.** **2. ročník.**

Na pouti světem.

Proč trneš smrtelníku ve své strasti?
Proč chvěješ se, když nehoda tě líží?
Proč úpíš, když snad místo těch a slastí
se z ruky moudré bol jen k tobě blíží?
Ach, utiš se! — Když žití na blankytu
ti hvězda štěstí ukryje se v chmúry,
jen k Bohu povznes u vyšším se citu,
On věrně nade hlahem tvým bdí shůry. —

Proč mutíš se, když nepřítel tě týrá,
když věrnost druha zrádně v dálku těká?
Jen mužnost — (záštita ji z oka zírá) —
tvým štítem buď, jen mužnost zdobí řeka.
O nehledej jen ve tuzemském bytí
si přátel v dolu stálé měnivosti,
neb jinak přítel za přítele cítí
sám v tužích světlých věčné nesmrtnosti.

Proč rmoutíš se, že urvala smrť bledá,
co drahým tobě vždy bylo, záhy?
Věř moudrý Pán že škůdci síly nedá,
On v pravé dobro promění tvé snahy.
On čistá slzy, jež tvé oko roní,
On otcovskou tě láskou vždy tíší,
Co rozdělila smrť, kde věčná sláva sloní,
tam spojí se ve věčných slastí říši.

Jen směle stoupej na tmí a kloží,
an k pomoci se hojná milost řine,
věř, loďku svou že řídí ruka Boží,
když [illegible] vln se vine.
Jen snášej mužně! — Po krátičkém dření
tě zavolá Bůh ku jiném'mu žití,
kde bol a trud jen ve slasti se změní,
jímž nelze více tobě odumříti. — a.

Jiří Jozef Strossmayer
biskup Đakovský.

„Sve za vjeru i domovinu" — to jest heslo jež si obral biskup Strossmayer, sláva a okrasa národu slovanského vůbec a jihoslovanského zvlášť.

Narodil se v Osěku roku 1815, 4. února. Rodičové jeho ač prosti a chudi starali se přece pilně o vychování svého jedináčka, obzvláště matka, jsouc sama mysli zbožné a bohabojné ctnostu a zbožnost vštěpovala s péčí o pravdě mateřskou do útlého srdce jeho. Již pod tímto vůdcovstvím mateřským rozvinul se v ňitrobě dítěte onen blahodárný žár, který až posud hřeje srdce biskupovýma, a jiskřička jest které matere, jejíž na synu svém také radosti dožila, jaké mát' biskupova.

Když poněkud povyrostl, dali jej rodičové jeho na studie, a to jim bylo tím snáze, jelikož měli gymnasium ve svém rodinném městě, v Osěku, a mimo to nalezli ještě několik přátel, kteří slíbili mladíka nadějného podporovati. S vřelou touhou a vzornou pilností přilnul mladý Strossmayer k vědám, takže již tehdá jisto bylo, že o něm vždy vědy a umění velikého příznivce nabudou. Osěcké gymnasium zajisté nikdy znamenitějšího

navštěvovatele nechovalo! Z vděčnosti k tomuto ústavu, kde první jiskru věd v srdce jeho zasetou, daroval mu všechny fysikální nástroje, – dar, jenž jest důstojen daru svého.

Dovršiv gymnasiální studia, vstoupil do semeniště bohoslovectkého v Djakově. Jako v gymnasiu, vyznamenával se i ve vědách bohoslovectkých, načež poslán na universitu do Pešti. Za čtyry léta vrátil se co doktor bohosloví do Djakova r. 1838 jsa právě 23 roků stár. Krátký čas nato byl dosazen za učitele do semeniště djakovského. Působiště to bylo snaze jeho právě vhod. Toho času počalo se poupě národního vědomí u Chorvátův rozvíjeti. Strossmayer všímal si všeho, co se k národu jeho odnášelo. Vřele zamiloval si národ tento nešťastný, a heslo, jež jest až posud měřítkem a opolnou jeho jednání, začalo se mocně ozývati v hrudi jeho: „Vše za víru a vlast.“ Zásadu tuto hleděl také svým chovancům hluboko do srdce vštípiti. Náhlížel dobře, že kněžstvo jest nejvydatnější a nejmocnější pákou každého národa, nazná-li jen, že svatou jeho povinností jest mimo božskou pravdu víry Kristovy i lásku k národu, mezi nímž na vinici Páně pracuje, hájiti a podněcovati. Jeho návodem naučili se kněží charvatští národnost svou pěstovati, k vzájemnosti slovanské přihlížeti a s národem svým všechny slasti a strasti sdíleti. Ať podnes jest kněz charvatský silnou ochranou a záštitou slovanské národnosti, a i tehdáž, když vše národ opustí a zradí, zůstává mu vůdcem, učitelem a těšitelem. Ať podnes jest hlavní péčí biskupovou, by pro národ byli odchováni kněží s národem stejně smýšlející.

Sláva jeho učenosti a šlechetnosti, jimiž nade všecky vrstevníky vynikal, šířila se víc a více. Po málu letech povolán byl do Vídně za představeného na ústav, kde se mladí schopní kněží připravují na učitele na bohoslovecké fakulty.

Tu se přiblížil rok 1848 se všemi svými hrůzami, které otřásly celou Evropou, rok to na věky pamětný pro všechny národy. Předešlý biskup djakovský Josef Kukovič odřekl se pro churavost biskupství. Celé djakovské biskupství, celá vlast, vznešení a prostí, všichni jásali radostí, když z Vídně došla zpráva, že Josef Strossmayer jest jmenován biskupem djakovským.

Tak se onen, který nedávno se odebral do Vídně co učitel, vrátil do vlasti své co biskup, mladý na léta, ale stár na učenost a moudrost.

Nyní, any se mu prostředky ku vyplnění jeho dávných záměrů do rukou dostaly, snažil se všemožně úlohy prozřetelnosti božskou mu vykázané dosáhati. Jsa přesvědčen, že bez pravé osvěty ani pobožnost ani mravnost ani blahobyt v žádném národu možen

není, přihlíží všemi silami k tomu, by všechny školy a ústavy schopnými učiteli zaopatřeny byly. S bolestí musel každý pravý národovec na to patřiti, že každý povzdělání vyšším bažící mladík do cizíny putovati musí, odkud se obyčejně se srdcem národu svému odcizeným do vlasti své navrací. Kdo tedy zlo toto vyléčiti chtěl, musel léčiti od kořene. S novým biskupem nastal nový svěží život v celém národu chorvatském: pod sluncem jeho očí vše kvete a hojný plod přináší. Všude kdekoliv a kdykoliv se na slovanském jihu o něčem důležitém jedná všude stojí Strossmayer v čele. Postačí poukázat na akademii jihoslovanskou 28. července b.r. v Záhřebě zahájenou.

Ano i náš národ českomoravský jest prostřednímu biskupovi k díkům zavázán; zaslalť české Matici následkem svého vyvolení za čestného úda českého Musea dar 1000 zl. r.č.

O rozšiřování víry sv. pečuje hlavně tím, že každoročně značný počet nadějných mladíků přijímá do svého semeniště, kteří po dovršení bohosloveckých studií víru božskou ve své vlasti spíše mistra svého důstojně hlásají. Vždy a všude stojí mezi předními bojovníky za práva svého národu, povždy osvědčuje se co věrný a obětivý, co „první syn" jeho. — Jak statečně práva svého národu i všech Slovanův rakouských hájí, viděli jsme již za času šmerlingových; a o událostech nejnovějších v brojjedinném Království nepotřebujeme se slovy šířiti, ta nám zajisté každému na mysli. — Že všeho to jak toho vysvítá jeho vysoký duch, jeho vroucná láska k národu jakož i k celému Slovanstvu. Strossmayer jest muž, na něhož každý Slovan zrak svůj upírá, jehož každý oslavuje, každý miluje. — č —

Chudá vdova.

(Pokračování.)

Spasitel však mladík pochopy chtěl uprchnouti. Tito ale ho měli již v moci své, spoutali ho, ač se proti tomu všemožně vzpouzel, načež rozsvítivše v neblahém tušení vstoupili do vnitř stavení. — Dveře od světnice Podolského byly dokořán otevřeny; všecko bylo v nejvyšším nepořádku, a hrůza — Podolský sám ležel mrtev; vedle něho nalezli širotký, krvavý nůž, jímž Podolský na vícero místech raněn byl. Všichni stáli jako zkamenělí. — Soudce sám dával sobě nyní vinu, že Podolského nezpravil o útoku, jenž na něho čekal; — litoval, že nepřišel na místo dříve, avšak již bylo pozdě. — Nůž, jenž chycen byl, měl při sobě mnoho porcelánů s drahokamy, a ve vzácné tobolce mnoho cenných papírů; avšak byly též zotvírány skříně, ve kterých se nacházelo náčiní stříbrné; i to zmizelo a nyní sobě soudce vysvětliti mohl, kde by od vrahů poschováno býti mohlo. Prozatím pátral, zdali ještě nějaký spoluvinník v stavení se nenachází, avšak žádného nenalezna, ponechav na místě stráž, přikázal poschopům, aby se zločincem pospí-

chali do soudnice městské. –

V soudnici již napjatě všichni čekali, jak se výprava ukončí. – Jak byli všichni ohromeni, slyševše od soudce, který byl porkopy předešel, že Podolský je mrtev!

Tím větší dychtivosti chtěl každý spatřiti zločince, který obezřelost porkopův oklamali sto byl. – V brzku porkopové vraha dovedli. – Tento s posupným úsměchem hledě kolem sebe, a oči jeho se jiskřily, když slyšel, že ihned do tmavého žaláře vhozen býti má. – Celým hovorem mezi soudci na to nastalým poučena, že zločinci již v soudnici se nalézají, i Božena s Rudolfem ze světničky své vyšla. – Ihned uzřela mladíka svázaného – tu se chvěla, líce její bledly, a hlasem zoufalým zvolavši: „Eduarde, synu vraha", klesla bez sebe k zemi. –

Eduardovi slova matčina rozrývala srdce. – Chtěl matce své přispěti ku pomoci; prosil, hrozil, plakal, ale porkopové neměli milosrdenství. Bezohledně, moci hoden, vlekli do vězení. – Soudcové náhlým převratem udiveni, ani nepomyslili na to, jak by Boženě měli pomoci. – Jediný Rudolf snažil se, matku opět k životu přivésti. Neboť jakkolivěk hlubokou ránu cítil v srdci svém pro nešťastného bratra, přece zapomenuv vlastní bol, matce všecky své síly věnoval. –

Podařilo se konečně Rudolfovi, že matku ze mdlob vytrhl. – (Pokr.)

Mimo církev není spásy.

(Pokračování)

Nesnášelivost (intolerantia) vůbec jest zákonem zákonů a proto podmínkou všeho, cokoli jest. Všechno, co jest na světě, bytuje jistými zákony. Každá bytost má zákon svůj a zvláštní spůsob svého bytí. Pravda tato jest nepopíratelný axiom.

Zdaa pak zákona nese s sebou ideu sankce. Kdo vyřkne slovo zákon, vyřkne tím zároveň již rozkaz či hrozbu; neboť zákon, jenž by se mohl libovolně plniti neb přestoupiti, nebýbly již zákonem. Zákony jsou nutné poměry vyplývající z povahy věcí. „Zákona ráz", praví Cicero, „jest velěti neb zapovídati. – Nutnost jest tedy zvláštnost zákona; zákon pak, jak jsme svrchu řekli, jest podmínkou všeho, cokoli jest, takže nemůžeme si myslitи bytost nějakou bez zákona, zákon pak bez nutnosti. Zbývá jen, že každá bytost má svoji nutnost, že jest, čili nutnost svého bytování, bez které by nutnosti by přestala býti, slovem každá bytost má svoji nesnášelivost (intolerantia).

Pravdy té jasně dokazují veškeré zákony fysické i mravné, přirozené i kladné (positivné), občanské i náboženské. Vystavme k. p. dům proti zákonu tíhoty, a dům ten musí sříti se. Učiníme něco naproti zákonu přírodnímu a

zajisté ~~a jistě~~ pozbudeme o něm svědomí svého, — a tak jest ve všech zákonech. Všude jeví se nesnášelivost; a právě na této zakládá se pořádek a souhlas na světě. Jinak kdyby nebyla každá bytost nutností zákonů svých chráněna proti ostatním bytostem, zajisté by nastal všeobecný zmatek.

V čem však záleží vlastně toto intolerance? Záleží v tom, že ten, kdo se neřídí dle zákonů té neb oné věci, zbavuje se prospěchu, jejž by mu zachovávání oněch zákonů bylo přineslo. Prospěch zákona tíhoty K. p. jest pevnost a rovnováha těles, dle zákona tohoto zařízených. Čeho zbaví se tedy ten, jenž se neváže k zákonu tomuto? Právě tělo pevnosti a rovnováhy. A to platí o všech zákonech.

Použijme však toho, co dotud řečeno bylo při svém předmětu.

Co jest povahou a účelem náboženství? Náboženství má člověka vytrhnouti z přirozené bídy jeho, jej v poměr k Bohu uvésti. Proto toho tedy jenž chce státi zcela v náboženství, není žádného poměru k Bohu, následovně žádné spásy. Neboť to jíž (to již) přirozený rozum dosvědčí tímto dilemmatem: Buď jest v skutku nějaké náboženství (totiž svazek člověka k Bohu poutající) aneb není. Není-li žádného, jest věc sama sebou již rozhodnuta. Jest-li ale nějaké náboženství, padá v nesrovnalost ten, jenž mu vytýká nauku o výhradném dojití spásy; jelikož náboženství toto jest cestou ku spáse, upíral-by mu ihned existenci čili bytování, a to předce již předpokládá mluvě o spůsobu jeho bytování, což jest nesrovnalost. — Protože tedy právě náboženství jest svazkem, nás k Bohu poutajícím, nemůže církev nikdeak snésti, aby se svazek ten rozbrhl; takové nesnášelivosti církve byla by vzdáním se existence. Nutně tedy musí se buď jsoucnost náboženství uznati, aneb uznati jeho intolerance. — (Pokr.)

Miltonův „Ztracený ráj."

Při zoře večerní, ana přímo na východní bránu ráje své nachové paprsky metá, prese samo vznešeně k nebi hora z ibělu (alabastru), pro své úskalí nedostupná; tu na vrcholu jejím strážci rajských vrátek Gabriel, k němuž sletí na slunečném paprsku obelstěný Uriel, jenž propustiv od sebe Satana, bedlivým jej po nové zemi provázel okem a viděv jeho plaché se tváření, činí Gabriela na podezřelého ducha pozorným. Gabriel při jeho prohlídku v ráji a Uriel se vrátí po jasném paprsku k slunci, jenž bylo již pod Azory zašlo. Nastane přelibezná noc: soumrak šedý přivodil přírodu svým posupným rouchem; ptactvo a zvěř všelitká uložila se v doupatech svých, jen bdělý slavík oslavoval tichou noční písní bahodnou; vzešlá na nebi safírovém luna zvýšila kouzla čarovná. Adam a Eva po práci denní berou se na odpočinek těšíce se stvořeným věcem a blahořečíce za

ně Pánu společnou modlitbou. Cherubíni strážcové ráje, rozestaví se k rozkazu Gabrielovu kolem ráje, z nichž dvěma Gabrielovi a Zefonovi velí vůdce přímo jíti ku stánku prvorodičův na hlídku, a hle zloduch nalezen v podobě žáby blíže ucha spící Evy, an v obraznosti její mrzké přeludy a přístrachy, marné náděje a žádosti nezřízené vzbuditi usiluje. Gabriel dotkne se ho kopím a ihned svou přirozenou podobu na se vzíti musí; cherub poznav v něm ďábla vede ho nedbaje na jeho nevoli a odpor, ku Gabrielu, na jehož otázky, proč asi obyt svůj pekelný byl opustil a do ráje snad k záhubě prvorodičů byl vkročil, pohrdavě odpovídá. Gabriel mocnými slovy zpupnost Satanovu krotí a novým trestem od Hospodina hrozí; káže mu, když jej byl ze lži usvědčil, ujíti z ráje; kolem stojící anjelé jmou se ho svítati kopím, načež se Satan k půlce kolíc. Znameními, ana se na nebi spatřují ďábel ustražený prchne s reptáním.

Zpěv V. Jakmile ranní červánky na azurové obloze se utkávaly, vstane dle obyčeje Adam a vida družku svou ještě spící, budí ji, kteráž uděšeně líčí ohavný svůj sen; zdálo se jí, že jsouc volána od Adama na procházku po hlasce jeho šla a cestou krásného spatřila ducha, an okoálami vynáší ovoce stromu vědění, požívá a jí také okusiti dá. Adam vidí zármutek choti své a těší ji, že sen ji ve snách děsilo, stříci se bude. Vykonají společně ranní modlitbu, dopovroučejíce se do ochrany Nejvyššího, a spěchají po práci do háje. (Potka.)

Viribus unitis.

(Dokončení.)

Stejně požehnanou činnost může míti kněz i při záložnách. Záložny mají účel zajisté dobročinný, neboť směřují k tomu, aby chudému řemeslníku snadným způsobem poskytovaly se prostředky k výdatnému provozování jeho řemesla a k pozvednáhlému vymanění z spodrůží velkého kapitálu a z kapes nesvědomitých lichvářů a špekulantů. Přistoupením svým ku spolku takovému a podporováním ho podporuje kněz i lid a pomahaje mu uniknouti bídě a nedostatku, pomahá mu i ku hmotnému blahobytu; avšak působením svým může on zde onde i k tomu přispěti, že jistá část základního fondu věnuje se zcela dobročinným účelům, k. př. podporování zcela schudlých, zařizování a zdokonalování škol atd. V každém ohledu koná tu kněz skutek dobrý, skutek lásky křesťanské, kteroužto lásky, že takový čin pobádá i jiné k hojnému následování jest patrno, a proto jest užitek jeho tím větší a skvělejší. — Nenamítej mi však, že záložny mají směr zcela světský, resp. hmotný, vždyť předobřezná úzké spojení těla a duše a vzájemné jich na sebe působení aniž by si bylo neznámo, mnoho-li by člověk pro své ozdělání učiniti

mohl, když by zápasil s tělesnou, hmotnou bídou.

Ukázav ti činnost těchto spolků a blahodárné v nich působení kněze katolického odporučuji je co nejvřeleji tvému účastenství a své podpoře s ujištěním, že působení své jistě hojného a dobrého přinese ovoce a zajisté nikdy litovati nebudeš, co's pro blaho spolků těch resp. jejich členů učinil. —

Avšak by budeš moci ještě jiným způsobem výdatně působiti, totiž perem. Odpůrcové naší znajíce předobře velikou moc listku, kdeží se ho na naši škodu všemožně zmocniti a namnoze zmocnili se ho již. Naší úlohou jest a bude bojovati s nimi, poražeti jejich liché a křivé nájezdy a osočování ze strany jedné, a ze strany druhé stálým zastáváním pravdy pomáhati jí k vítězství a tím i lid noviny čtoucí o pravdě poučovati. Pomni jen, co nyní noviny, zvláště ale židovsko-liberálné listy vídeňské (i Nár. Listy "pražské) proti nám, proti naší sv. církvi a proti našemu sv. a vzneš. náboženství činí! Cum adversario paribus armis disputandum. Jen když se stálé objasňování pravdy hodně rozšíří, jenom tenkráte bude moc hanebných listů těch aspoň poněkud zlomena. Nového listu zaraziti ovšem nemůžeš sám, ale k udržení listů již stávajících (zvláště jsou-li dobré) mnoho přispěti můžeš i duševně i hmotně. Duševně, když se sám přičiníš, aby do listů těch dostávaly se věci dobré, a hmotně, když se postaráš o jich rozšíření mezi lidem. Ovšem sám byś ani v tomto ohledu nemohl dělat vše, čeho třeba; kdyžby tak ale smýšleli všichni bohoslovci a všichni kněží, věru nikdy by nám a lidu našemu dobrých novin nescházelo. Kterak působení naše i v novinářství třeba, nazpaměť, uvažuješ-li, jak noviny nyní píší a kdo všecko noviny čítá; ne každý, kdo je čte rozumí jim, aniž má každý vybrušený rozum a zralý úsudek, neb aspoň dosti zkušenosti, aby věděl, co o novinářském klepu tom neb onom soudit má. Musíme tedy všichni a všemožně dbáti, abychom měli dobré noviny, a aby se hodně rozšířily. Co jsem pravil o novinách platí i o knihách; i dobrými knihami musíme stále působiti na lid, a proto musíme dbáti, abychom nebyli v literatuře naší posledními. Viribus unitis "každý přispěje dle možnosti, a my se zmužme a osvědčme se nepřátelům svým ne co zatemnělci nýbrž co mužové světla a pravdy, co muži, kteří se nebojí špinavých článků novinářských ani pouličného klukru obřezaných a zakopených novinářů. — Ovšem nebude třeba první práce tvá dokonalá, avšak učeným se nikdo nenarodil a otomto listu nastkytuje se ti hojná příležitost k cvičení se. Nuže piš často do „Museum", a bude-li psáti každý, bude „Museum" zajímavou sbírkou duchovních plodů naších byť by to byla i samá poupata, vždyť z poupat bývají rozmanité i překrásné květiny; a jakož kytice bývá tím příjemnější čím více druhů květin v ní ladně uvito jest, tím zajímavější bude i „Museum", když v něm shledáme články rozmanité. „Viribus unitis!" Na zdar, milý čtenáři! V novém roku v „Museum" na shledanou! —

—r—

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 6. V lednu 1868. 2. ročník.

Dvě Furie.

1.

Jsou dvě hydry velemocné
všude v světa oboru,
ty skrytají ďáblu pevnou
říše jeho oporu.

2.

Zištnuchtivost, panovitost,
ty jen světem hýbají,
furie ty z pekla vyšlé
ty jen lidstvo týrají.

3.

Svoje panství provozují
s hroznou nyní krutostí,
bez ohledu odírají
lidstvo celé do kosti.

4.

Kradou jemu vše, co svato
v tužeb jeho obvodu,
vtiskou krvé potkvrněnou
loupí víru, svobodu.

5.

Víra že jest niva živná,
jež vždy blaží lidský tvor,
to jest známo pekelnicím
sěmto, ale to jim mor.

6.

Nivu tuto rozryt, zničit,
by nedala úrody,
proto jich prvý úkol, a pak
všechny shltit národy.

7.

Vědí dobře bezbožnice,
svoboda že bez víry
příšera jest hrůzyplná,
jež stve bojů ve víry.

8.

A přec svoboda ta víry
prostá jejich jediné
heslo jest, jímž v sbory pekla
uchvacují nevinné.

9.

Najímejte sobě jenom,
vy, jenž světem vládnete,
furie ty ve své službě,
však vy brzo zhrnete,

10.

až ony vám trůny sřítí
a vrhou vás v jejich nit',
svojí vějdř zrádnou rukou
roztříští vám vaši hrud'.

— é —

Bl. Petr de Arbues.

Používaje příznivé náhody, kterouž se mi do ruky dostalo obsáhlé a slovútné dílo: Acta Sanctorum od Bollandistův, vyšlé v Bruselu r. 1857 podávám čte. nářům líčení těchto stručný nástin života bl. Petra, jejž před nedávnem neo. stýchali se ovšemci vídeňští zváti „krvežíznivou obrazou". Nutno při tom po. kázati k nevšedpojaté a spravedlivé historii španělské inkvisice, o které nluveno právě v jedné z posledních konferencí, aby tak obraz ten byl úplnějším.

Blahosl. Petr de Arbues narodil se r. 1440 v městečku Epila nedaleko Zaragozy. Rodiče jeho Antonín de Ar. bues a Sancia Ruiz ku stavu šlechtickému náležející vedli nábožný život, jehož zásady ihned v dětinném věku vštípiti hleděli dítěti svému. I dán byl mladý Petr zkušeným a nábožným učitelům k vychování, a v krátké době duše jeho naplněna byla ho. roucí láskou k Ukřižovanému a bázní boží. Pilně o to dbal mladý Petr, aby vzdělávaje ducha svého ve světských vědomostech neobmeškal jej ukázati takovéž vědomostmi ne. beským. Dokončiv studia humani. stická v domě otcovském, odebral se do Bononie na studia filosofie a theologie, kteréž konal s takovým prospěchem, že učitelům svým byl chlubou a útěchou a vzorem soudruhům. Brzy stav se mistrem bohosloví, byl pak na doktora bohosloví i filosofie k radosti celého města povýšen. S důstojnostmi těmito však vzrůstala i cnost a nábožnost jeho, tak že dne 30. září r. 1474 za řeholního kanovní. ka metropolitního chrámu v Zaragose jmenován jest.

Považoval se sluha Páně povýše. ním tímto ustanovena býti za prave. ho následovníka ukřižovaného Spa. sitele a proto život svůj hleděl ze. konaliti, tak že v celém jednání svém zdál se býti vším pravým obrazem a vzorem svatosti. Nelze se tu dlouho šířiti o jeho živé ví. ře, o jeho vroucné lásce k Bohu, o pilném rozjímání tajemství vtělení Páně a vykoupení našeho, kteréž

sluha Páně s hlubokou věčností konal. Mysl jeho netoužila leč po Bohu samém, rozum stále nebeská tajemství rozvažoval, přemět kochala se v neskončené dobrotě Boží a vůle jeho snažila se povždy a ve všem říditi se dle vůle Boží. Avšak nedůvěřoval se sluha Boží ve skutky své, nébrž jako největší hříšník stále se kál za chyby své dosahuje jenom v ceně Krve Páně, která postačuje k vykoupení tisícera světů. Ctí světskou a důstojnostmi pohrdal a velikomyslně máčel křivdy od jiných mu učiněné pouze slávy nebeské si žádaje a v ní veškeru naději svou skládaje. Vroucná láska k Bohu, hluboká ošklivost před hříchem, pečlivá láska k bližnímu, láska k nepřátelům a skutky milosrdenství bezčetným chudým prokázané a vůbec celý bohný život jeho svědčí o milosti Boží, kteráž naplňovala duši jeho.

Vté době král Ferdinand přijmem katolický téměř celé Španělsko zbavil nadvlády saracenské a nyní kleděl ve spojení se královnou Alžbětou upokojovati říši válkami dlouhými a krvavými zmatenou. Především pak horlivě snažil se o zavedení víry katolické a proto vypověděl ze země všechny nevěřící, kteří se zdráhali přijmouti víru kat. Mnozí však Maurové a Židé přijavše na oko toliko sv. křest zůstali oddáni bludům dřevním a jednáním svým ohrožovali nejen víru katolickou nébrž i národnost a práva Španělů, jakož jmenovitě Židé, kteří do všech úřadů nejen světských anobrž i církevních se vtírali. Proto král Ferdinand žádal za dovolení u papežské stolice, aby zřídit směl soud sv. inkvisice, jenžby pšenici dobrých poddaných od kukolu bezbožných pilně oddělejíc veškeré sémě nevěry v říši jeho vykořenil. Žádost tato ihned od papeže Innocentia VIII. jest povolena, a prvním vele-inquisitorem jmenován Tomáš z Turrecrematy, dominikán, jemuž zároveň dána moc voliti inkvisitory v jednotlivých úkrajích. Úřad takový v Aragonii svěřen jest Kašparu Jugariovi tolikéž dominikánu a bl. Petru de Arbues, jenž po rodiště svém Epile jmenován vesměs mistrem Epilským.

I počal v tomto úřadě svém bedlivě prostkoumávati tajné rouhavé bohoslužby oněch zdánlivých křesťanů, kteří uvnitř starým bludům hověli. Poselství od Židů v této záležitosti ku králi, aby totiž nechránil Královskou mocí svou soud inkvisice, nemělo žádoucího výsledku. I usnesli se zavražditi Petra, na něhož zatím, po smrti spoluinkvisitora Jugiaria, celý úřad inkvisitorský

přešel. Vyvolili za nástroj zamýšlené vraždy zločince jednoho, jménem Jana z Labadie, jenž nižádných obtěží se nelekaje nabídnutí to přijal, vida v tom zároveň vítanou příležitost pomstíti se, jelikož nedlouho před tím sestra jeho pro kacířství trestána byla. Bl. Petr byl sice od přátel upozorněn, že mu jde v největší nenávisti, avšak odpověděl na to, že ničeho se neobává, co by se mu od lidí státi mohlo, můželi jen Bohu a víře křesťanské nějakou službu prokázati. Úřad svůj tak statečně zastával, že jej vesměs měli za nej. vrlivějšího šiřitele víry Christovy a obzvlášť pronásledovníka bludů. Řečí jeho přemnozí ku pravé víře se obrátili, jiní pak zatvrzelost svoji dle těch dejších zákonů přísně trestáni jsouce zachovali. Petr tedy neohroženě zastával úřad svůj a více o blaho jiných nežli o vlastní pohodlí se staraje nepřestal bloudící laskavě napomínati, aby je k lepšímu přivedl přesvědčení, zatvrzelce však též dle povinnosti trestal. Jan z Labadie za umluvenou vraždu dostav již jistou sumu peněz očekával ve spolku s dvěma ještě lotry jiných stížmi jen vhodnou příležitost ku provedení zámyslu svého. Vrahové obrali sobě za jeviště zločinu chrám metropolitný v Zaragose, domnívajíce se, že čím jejich bude slavnější, tím spáchá-li se před tváří Boha, jemuž bezstoho konají se obřady svými. Bl. Petr pak, ovšem maje byt svůj v paláci inkvisitorském, přece skoro na pořád prodléval ve chrámu Páně, v němž i co kanovník místo svoje měl, ano nezřídka i v noci ve chrámě tom na modlitbách trval. Zpozorovavše toto vrahové čekali naň v noci ze dne 14. na 15. září 1485, zbodali jej neči svými před oltářem Páně co obět za pravou víru katolickou, an právě modlil se slova pozdravení andělského: „Požehnaná mezi ženami a požehnaný plod života tvého Ježíš!" Ostatní kanovníci právě modlili se v kůru slova žalmu 2.: „Po čtyřicet let blízek jsem byl pokolení tomuto" atd., jimiž káraje se zatvrzelost Židů. Smrtelně raněn jsa, obrátiv mysl svoji k Bohu pronesl tato krásná slova: „Budiž veleben Jesu Christe, že umírám za sv. víru Tvoji." Vrahové ihned se dali na útěk, a brzy zastihla je ruka Páně. Ostatní pak kanovníci na ten povyk přiskvačivše nalezli inkvisitora polomrtvého sice, avšak zjásajícího, že jej Pán k životu nesmrtelnému povolati ráčil. Dali jej donésti do domu jeho. Bolestí svých nedbaje těšil přátely, spláčem kolem lůžka stojící, žádaje jich, aby místo smrti jeho, jenž po pádu prvorodičů bezstoho jest nevyhnutelna, opla-

kávali vrážky učiněné Bohu zločinem vrahův. A tak po dvo dní stále za vrahy své se modle a přátely své těše velebil Pána a přijav sv. svátosti s takovou úctou a nábožností, s jakou jest. til za živa, vypustil dne 17. září duši svou, aby v síni svatých došel odplaty za práce své.

Tentýž den oslaven slavný pohřeb jeho. Tělo jeho pochováno na tomtéž místě, na němž zavražděn jest. Krev pak, kteráž při poranění jeho byla na zem vytryskla, nyní pak již vyschla, pojednou jako by ožívala roztékajíc se na podlaze chrámové. Dne tento opakoval se téhož roku dne 29. září, jak. kož vysvítá z listin authentických o věci té sepsaných a jiných ještě svědectví. Dle tento uznán jest i od stolice apostolské (jak se toho dočísti lze v officiu dotčeného blahoslavence). Úcta blahoslaveného Petra nedlouho po smrti jeho rozšířila se, neboť na přímluvu jeho Bůh četné milosti činil. těm jeho prokazoval; což přimělo krále Ferdinanda, že mu dal zbudovati skvostnou hrobku z alabastru (o čemž totiž v officiu zmínka se děje. Nápis na hrobce zní takto:

Hic. jacet. reverendus. magister. Petrus. Arbues. Epilo. oriundus. hujus. almæ. sedis. canonicus. hæreticæ. pravitatis. inquisitor. integerrimus. eodem. in. loco. ab. hæreticis. interemptus. XV. Kalend. octobris. anno. MCCCLXXXV.

Toho skoro znění jest též nápis na zadní straně náhrobku vrytý. Kromě těch nalezá se na náhrobku ještě třetí nápis tohoto znění:

(Eadem) Elisabetha. Hispaniarum. regina. singulari. in. Christum. pietate. ejus. confessori. seu potius. martyri. Petro. Arbues. S. S. C. M.

Úcta bl. Petra povolena jest od papeže Innocentia X. Později ukázal se býti bl. Petr mocným ochrancem v čas moru, přímluvou jeho uzdraveno mnoho nemocí ano i 2 zemřelí opět vzkříšeni jsou. Konečně císař Karel V. a králové Filip III. a IV. žádali u papežské stolice o blahořečení jeho, čehož i za papeže Alexandra VII. r. 1664 dosaženo.

H-a.

Chudá vdova (dokončení).

Božena opět procitla; avšak zrak její nebyl tichý a mírný, jako dříve; dívě kleděla kolem sebe a rukou má, chajíc chtěla odehnati od sebe myšlen

ky strašné; avšak hned na to šíle. ným chechtotem podešila kolem stojí. cí. Ubohá Božena bolem přemožena upadla v temnotu šílenství. Mráky ty zastřely její duši, zapomělo vše kolem sebe, a jen jediná slova utkvěla v chorém mysli její: „Edu. arde, vrahu!“ — Té samé osudné noci, v níž vražda na Podolském byla spáchána, byli též v zlopo„ věstné Krčmě od pochopů zlášť tam odeslaných zatčeni oni dva zločinci, o kterých již Rudolf před soudci byl zmínku učinil. Nalezeno u nich mnoho cenných papírů, které ne. pochybně od Podolského pocházely; avšak zatčen byl i majitel Krčmy, nebot“ i v jeho bytu mimo peněz nalezeno též stříbrné náčení, o kterémž se vědělo, že jistě náleže. lo zavražděnému Podolskému.

Všichni odvedeni byli do soudnice a napnutě očekávali soudcovo přelí. čení, které hned ráno započíti mě. lo. Doufali, že se přijde celé zlo. dějiště stěži na stopu, která by svůj sklad u zatčeného Krčmaře měla. A v skutku se nemýlili; ne. bot“ zatčení dva mužové přiznali se, že vraždu na Podolském spáchali a ukradené věci v Krčmě uschovali. Na to představili soudcové zatčeného Eduarda před zločince; tito však na jisto tvrdili, že by ho neznali. Soudcové byli v rozpacích. Brzo však byli radostným výjevem z nejistoty své vytrženi. Eduard vida, že páchatelé vraždy již zatčeni jsou, klekl před všemi na kolena a děkoval Bohu vroucnou modlitbou. Soudcové překvapeni v tom mu ne. bránili. Pomodliv se jasným o. kem pohledl k nebesům a násle. dovně počal mluviti k obraně své: „Nebesa se slitovala nade mnou, ne. bot“ jsem nevinně trpěl. Nemám zajisté společnosti s pachately ne. slýchaného zločinu; bez viny mé zatčen byv vhozen byl jsem v temné vězení. Tři léta tomu, co jsem z domova odešel; štěstí mi přálo, stal jsem se zámožným. Psával jsem často domů odesílaje matce své podporu penežitou, a. však domníval jsem se, že listy mé odevzdány nebyly, nebot“ od. povědi jsem na žádnej neobdržel. Konečně pak obávaje se, že snad matka zemřela, umínil jsem tobě, že opustím cizinu, abych se jistoty dověděl, jak to s domem naším vy. padá. Bylo pozdě v noci, když jsem přišel k vernici rodné, byla to osudná dnešní noc. Touhou pu. zen po milené matce nedbal jsem na to, že bych ji ze spánku zbudil, nébrž pospíchal jsem k domu, v němž jsem blažený čas dětinství svého prožil.

K němu udivení však nalezl jsem dvéře otevřeny. Vstoupiv do světnice chtěl jsem sobě rozsvítiti, an jem klo. pýtnul přes předmět, jenž na zemi ležel. V tom samém okamžitku jsem cítil, že předmět ten byl mrtvým tělem zalitým krví ještě vlažnou. Vzkřiknul jsem, pádím ku dveřím — v tom však byl jsem zatknut. Ostat. ní pánům soudcům známo."

Rudolf, jenž přítomen byl přeličení, radostí uchvácen padl bratrovi kolem krku, a dlouhý čas rozloučené vroucný opět spojil políbek. Eduard ospravedl. něn propuštěn byl ihned z vazby. Všichni byli radostí naplněni, jen Bo. žena v šílenství svém radosti té nedělila s druhými. Avšak po nedlouhém čase po. dařilo se lékařům a zlaté vynovi, jenž přítomností svou matce přesvědčení vští. pil, že vrahem není, ubohou Boženu z. těsknosti šílenství vysvoboditi. Eduard zakoupiv dům, jenž po vražedě spáchané na Podolském opět v prodej přišel, do cizin se více nevrátil, nýbrž s matkou a s bratrem svým blažený ve. dl život, nebot společné utrpení lásku vzájemnou utužilo na vždy. Podolského však, který tak ukrutně s rodinou byl zacházel, málo kdo polito. val, než Boženu častokráte i na něj s modlitbičkou zpomněla, aby mu Bůh na onom světě milostivo býti ráčil. —x—

Mimo církev není spásy.

(Pokračování)

Teprv Ježíš Christus vyslovil, že Krá. lovství jeho není z tohoto světa, a tím založil snášelivost občanskou, totiž svobodu svědomí před panovníky po. zemskými. Avšak tentýž Christus pra. vil též: „Já jsem cesta, pravda a život, nikdo nepřijde k Otci, leč skrze mne," a tím založil duchovní nesnášelivost (intoleranci) pravdy před Bohem.

Bl. Tomáš Kempenský vykládaje slo. va tato božského Spasitele dí: „Bez cesty nemůže se jíti, bez pravdy není možno poznávati, bez života není možno býti." Avšak cesta tato i pra. vda jsou pevně odměřeny, víc odmítá. jíce, co k nim nenáleží. Může-li tedy někdo mimo tuto neb onu víru spásy dojíti, nemá již víra ta žádného pevné. ho základu pro spásu člověka, a jelikož dle nauky o všeobecné a neobmezené snášelivosti není náboženství, v němž by člo. věk nemohl dojíti spásy, má nauka ta konečně ten výsledek, že každou víru nutně odstraní. Nechce-li tedy kdo slyšeti nauku o výhradné spáse, zemře tak kruton intoleranci, vrhá se v záhubu hrozné a tisícckráte ukrutnější nadvlá. dě bezbožnosti.

Tuto zásadu, že mimo církev není spásy, tedy zásadu intolerance nutně

musí vyznávati i jinověrci. Pouze Atheista nemohou nikdy býti intolerantní, neboť nic nemůže, neboť nic nezná žádné výhrady či výlučnosti. Výčit. ka však intolerance pouze církvi Katolické se činí a sice nejvíce od protestantů, kteří přece nutně musí se odvolávati k téžto nauce, chtíce se uchrániti bezbožectví. Vtom ohledu však protestantské věrní jsou spoluečníci atheismu berouce podíl v bezbožectví, nenávidícím jiného nepřítele leč církev Kat. Zajisté velikáť to nedůslednost, kterouž ostatně i nepředpojatí protestanté sami uznávají a kárají.

Jinak protestantismus sám opravedlnil spasitelnou nauku o Katolické intoleranci množstvím bludů do nichž uvrhl přívržence své, sám pak dopustil se neslýchané intolerance k vlastním dítkám svým, zavrhuv víru každého jednotlivce v lůně svém.

Protestant Vilém Colbett praví o tom: „Není možno míti za to, že může býti dvé věr pravých.' Nutně jedna z nich musí býti nepravou ... Spočívá-li tedy spása naše ve víře v pravdu, jest to pak rozumno, nutiti člověka, aby brzy té, brzy oné víry se držel?" — Výčitka intolerance nám Katolíkům činěná v táboře protestantův obsahuje v sobě protivu. Protiva ta stává se však tím větší a křiklavější, považíme-li, že táž ruka, která napsala: „Bůh mne chraň, abych kdy lidem hlásal nauku krutě intolerance" zároveň psala slova: „Ačkoliv původník nikoho nemůže zavázati ku přijmutí víry v zemi panující, může přece každého, jenž by víry té nepřijal, ze země své vypověditi. Kdyby však někdo přiznav se veřejně k víře té jednal tak, jakoby víry neměl, budiž smrtí trestán." Slova ta napsal pověstný Rousseau.

Docela jiná jest intolerance církve Kat. lišíc se od intolerance Rousseau-ovy tak, jako se liší srdce matčino od srdce macechy. Zásada intolerance obsažena již v existenci každé bytosti co nutný zákon vzala na sebe v církvi Kat. ráz dogmatický. Intolerance pravdy Kat. jest pouze duchovní, dogmatickou, obmezena pouze na poměr duše k Bohu. Bylo by velmi bludno, ztotožňovati ji s intolerancí ve věcech časných a pozemských, s intolerancí totiž občanskou a společenskou. Katolicismus intolerance tohoto druhu nikdy neschvaloval a neuznával, ano Katolicismus právě v konečné snášelivost občanskou a společenskou, lásku i svobodu, což později dokážeme. Intolerance Katolická jest tedy výhradně dogmatickou. Všecka ostatní vyznání — i protestantův — spojila tiaru i korunu na téžto hlavě, a obor věrouce jejich vykázán mečem výbojným.

(Pokračování.)

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Choť církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 7. *V Vlednu 1868.* **Ročník.**

Vyzvání.

Vzhůru bratře! v moře víry
Zapusť Ducha kotvici,
abys mohl beze strasu
snášet bouří směsici.

Vůli sobě co zeď pevnou
vybuduj hned v zárodku,
a pak napni všechny síly
těla, Ducha o závodu;

sváděj pravdy pravé vědy
v ducha svého studnice,
a pak ukaž světu, věda
jeho že jen svědnice,

jež již mnohé nezkušené
svojí cestou zavedla
potom soudkyně co jejích
sama v peklo zasedla.

Proto církev, vlast tvá drahá
patří tobě s touhou v tvář,
vyzývají tebe stále:
„svědnice té pekle zmař."

—í—

Mimo církev není spásy.

(Pokračování.)

Dogmatická snášelivost protestantův jest nadmíru rozsáhlá; nepřílíš se starají o vyšší svět a o vroucný poměr duše lidské k němu. Za to však občanská

nesnášelivost jejich jest tím krutější, jak to dokazují i svrchu uvedená slova Rousseauova. Zdání, nikoliv pak víra, násilí a nikoli pak půvab pravdy — to jsou jejich záměry, jejich prostředky.

Katolická náboženství právě opak toho koná. Nejsouc vázáno k okolnostem a zájmům času neb místa obsahá veškery země, veškery věky. Ono má jen jednu říši a říše ta není z tohoto světa. Ono bytuje pouze v oboru mravním, nadpřirozeném, proto též zde za veškerým mravným a nadpřirozeným. I této pak výšiny nabývá náboženství kat. víry a poslušnosti tou měrou, jakouž nižádná jiná nauka.

Jakou to asi páskou pouta celý svět? Jakou asi pohnutkou jim kyne? A kde asi má oporu tohoto nesmírného působení? Vše to zakládá se v jediné pouze věci, t. v nároku, jakýž katolicismus činí ku pravdě.

Snášelivost dogmatická jest dcerou skepticismu. Člověk jen proto bývá povolným k náhledu jiného, neduvěřuje-li sám úplně náhledu svému, jenom pravda odvážil se zavrhnouti náhled protivný, neučinilali by toho však, zapírala by nárok svůj ku pravdě. Jelikož pak církev katolická kromě této nemá jiné opory než nárok takový, zapřela by se tou měrou sama.

Právě v tomto nároku ku pravdě zakládá se veškerá existence katolicismu a kdyby jí někdo tento odňal, usmrtil by tím katolicismus sám a dopustil by se právě největší intolerance, kterouž jemu, t. katolicismu, vytýká. Neboť každá věc, každé náboženství má zapotřebí nějaké opory, kteráž není-li na zemi, musí býti v nebesích; nespoléhali pak v krutém násilí, musí se zakládati na pravdě. Připustí-li se existence nějakého vyznání náboženského, musí se nutně přiřknouti jistý způsob intolerance, aneb sice buď intolerance občanské, buď dogmatické, buď intolerance slepého násilí, buď intolerance pravdy — a tato právě jest podmínkou katolicismu, ano v podmínce té spatřujeme patrný znak božské povahy jeho.

Víra kat. činí duši lidské přísné ano krutě předpisy, dávajíc všem náklonnostem jejím směr právě opačný a chtíc je uvésti v žádoucí řád. Celá příroda lidská zpouzí se proti těmto předpisům. Co však asi odůvodňuje přísnost takovou? Zajisté nic jiného, než nutnost, pouhá nutnost.

Křesťanství praví člověku: „Pohoršuje-li tě oko tvé, vytrhni je; pohoršuje-li tě noha, utni ji." Ukazuje člověka popraviště a na něm zohaveného, ranami posetého člověka, řkouc: „Hle, to tvůj vzor, jejž musíš následovati, podrobiv se kříži tomu!" Kdyby však víra kat. pravila: „Co ti navrhuji, dobré sice jest, avšak nikoliv potřebné; můžeš zachovávati z toho, cokoli ti libo. Člověk může spasen býti, žije-li co Turek,

čí pohan rovněž šat, jako žije-li a umírá-li jako Christus; široká cesta růžemi poseká vede právě tam, kam cesta sebezapírání a pokání," — Kdyby víra Kat. šat mluvila a šatovou toleranci konala, byla by sama největší nesrovnalostí. Pravda Kat. jest buď nutnou v plném slova smyslu anebo jest nesrovnalou (absurdní). Avšak podstata dogmatické intolerance církve Kat. jest moudrost a láska. Neboť kdyby zásada ta nebyla naprosto nutnou, proč by J. Chr. první byl se jí podrobil? Proč by byl s nebe sestoupil, proč trpěl, proč umřel, když by lze bylo bez Něho a bez jeho oběti spasenu býti? Pak teprve by Kříž jeho byl pošetilostí. Podstatou zásady té jest dále i láska. Kdyby církev zásadu tu všude a vždy nehlásala, kolik duší nalezalo by se mimo lůno její t. mimo pravdu a nebeskou pomoc její? Snášelivost šatová byla by vražednou, přísnost však její hojí a uzdravuje. Církev jest matkou, která dítěti hrozí, aby je přimě la vzíti nápoj odporný snad, avšak hojivý.

Kdo tudíž brojí proti Kat. zásadě: „Mimo církev není spásy," brojí proti samému zakladateli církve Ježíši Christu.

Pravda a blud nikdy nemohou se srovnati, možnost toho tvrditi bylo by tolik, co opírati se povaze jejich, která právě v tom záleží, že se obapolně vylučují. Z pokusu, chtíti obé srovnati, vyšel by ponze nekonečný skepticismus, nade všechny bludy záhubnější.

Považujme však ještě důkladněji tuto intoleranci. Intolerance Kat. pravdy svobodě velmi prospívá. Historie katolicismu jest historie svobody. Tak jako svoboda občanská záleží v tom, že každý to činiti smí, k čemu co občan má právo, záleží svoboda přirozená v tom, že každý to činiti může, k čemu co člověk oprávněn jest. Touto pak svobodou vyslovena jest rovnost všech lidí před zákonem všeobecně platným, jenž tedy nade všemi stojí, čímž povinnostem všechny podrobuje, táž práva všem uděluje. Každá svoboda předpokládá rovnost, rovnost pak zákon nade všemi stojící a všechny na svou spravedlivou váhu kladoucí. Zakládá se tedy nutně všelidská svoboda v intoleranci zákona — a sice v oboru občanském zákona kladného (pozitivního), v oboru pak přírodním zákona přirozeného. A tento zákon jest právě zákonem rozumu, pravdy. Avšak pro přirozenou naši slabost zatemněn jest nám zákon ten, účel pak náboženství pravého jest, vysvětliti nám jej a pochopitelným učiniti.

Ve starověku skrovná ponze známost zákona bohdo se nám jeví. V nejprosvětlejších státech zakládala se soustava vládní v odchyloe od práva přírodního. Svoboda ve starověku pokulhávala ponze, nemohouc se jinak udržeti, leč obrovitým dvou třetin člověčenstva.*) V tom stavu dělal starověk, až přišel zákonodárce všeobecný, jakéhož si přál a tušil již Cicero **), a přinesl (zákon) těmito slovy pronešený: „Ale vy nechtěj-

*) K. Pohanství a láska křesťanská. (Hlas 1866).
**) De republ. III. 22.

ke nazvány býti mistry, neboť jeden jest mistr váš; vy pak všickni jste bratři. A otce nenazývejte sobě na zemi, nebo jeden jest Otec váš, který jest v nebesích. Aniž se nazývejte mistry, nebo jeden jest mistr váš, Christus." (Matth. 23, 8-10.). A toť právě zákon katolický, jehož Božský dárce přinesl na svět veliké nauky o rovnosti, bratrství a svobodě lidské; na této autoritě rozumu a pravdy spočívá Křesťanství. Učiniv ši všecky lidi poddanými stejného zákona a nesnášejíc žádné jiné moci podlé sebe (t. dogmatické), krotíc tyranství všeho druhu, jak našich vlastních nepravostí, tak i cizích vášní, dalo nám Křesťanství Božským intolerancí, či nesnášelivostí svou nejen vně, nýbrž i uvnitř pravou svobodu a učinilo z otroků lidských dítky Boží dle zaslíbení Spasitelova: „Zůstanete-li ve slovu mém, poznáte pravdu, a pravda vysvobodí vás." (Jan 8, 31-32.)

A právě to jest sláva Křesťanství, že navrátilo světu opět mravnou svobodu, jenž jest podstatou a základem všelikých jiných svobod; onoť nás všecky postavilo pod jediný zákon pravdy, zákon to evangelia, jenž právě dokonalý zákon přírodný v sobě obsahuje.

Neboť co jest svoboda? To jest člověk, jenž vyšel z ruky Páně, člověk obdařený rozumem a vůlí, člověk, jemuž Bůh v ráji pravil: Hle, tu jest dobré, tu jest zlé; tu máš však zákon můj, přestoupíš-li jej, budeš trestán. — Svoboda tedy záleží v tom, jak člověk užívá svých mravných sil, a ve mravné svobodě jest počátek veškeré svobody ostatní. A touto mravnou svobodu, jak praveno, navrátilo nám Křesťanství, a zákon evangelia, v němž spočívá ona pravá svoboda, postavilo křesťanství proti všem vášním a bludům, z nenáhla jej uvedši do mravův a zákonův lidských, které zakládají se v zákonu Božském, jehož i odleskem bývají; a tak Křesťanství právo přirozené, jemuž právo pohanské odporovalo, opět platným učinilo.

Poddejme se tudíž onomu osvobozujícímu zákonu katolické pravdy, jenž ponuze proto nás pouta, aby rozvázal pouta naše. Neboť zákon ten, poslaču jíc bludy a vášně, odnímá veliký důvod a veliký zámínku libovůle a tak stává se intolerance jeho zřídlem veškeré svobody rozumné a veškeré pravé tolerance. Vněm zakládá se svoboda náboženství, občanská, politická atd. Církev tedy zavrhuje snášelivost dogmatickou, t. bludu a nestečnost v víře (indifferentismus), mínéně však předce velí nejen snášelivost, nýbrž i lásku ku bludícímu a to z přirozených i nadpřirozených důvodů. Heslem jejím jsou slova sv. Augustina: „Zahlazujte bludy, milujte bludící." Tato pak láska její jeví se především modlitbou, k níž sv. Otec Pius IX. v allokuci ze dne 9. pros. 1854. napomíná, řka: „Láska toho vyžaduje, abychom vroucně prosili za obrácení všech národů." (Na tom základu spočívá M. p. valně u nás rozšířený spolek, modlící se za návrat Slovanů, žijících v rozkolu, jenž založen jest od zvěčnělého biskupa Labouského, Antoní-

na Slomška). Mravověda Kat. učí, že jest povinnosti věřících, přispívati jinověrcům ve všech potřebách. Ano jenom ten, kdo opravdově věří, opravdově i miluje.

(Pozn.)

Causa nostra laetitiae

(ora pro nobis.)

Jen kdyby vniklo v duši,
že šťastni můžem být! –
Však vlastní ruka buší
jen v muku nitra klid.
Jak uplynul by v slasti
ob den nám žití čas,
přec plodíme jen strasti
a bol jen trápí nás.

My mníme, nás že chýše
nám známá ukryje,
a jitro jde-li blíže,
cos ven nás vybije! –
Snah planých velké reje
nás tísní kolem kol,
a hrud se bázní chveje
si plodíc štěrý bol.

Vždy v temnější jen hlouby
se zabíhá náš hled,
a s milobou strach se snoubí,
v něž duch byl pozabřed.
Vždyť závrhli jsme pyšně
tu slunce světlou noc,
tak sledují nás tísně,
a vedou v pustou noc.

Vždyž odcizil nás ráji
snad vlastní s právem boj,
leč touhy po něm znají,
kde sladký vchází zdroj.

Kdo zhrdnav milou vlastí
krok v cizý vede háj,
kdo uvede jej slasti
těch zase na pokraj?

Aj, matičin plápol lásky
tam zas mu kyne zpět,
by štěstí tužil pásky,
již z půl-li zvadnul květ.
A do všech končin země
mu rozesílá zvěst,
by zazněla mu jemně,
chlíc k domu chodce vést.

Ale zvonů zbožné znění,
co pozdrav s blankytu,
jak volá v době denní
vždy „Anděl Páně" mu!
Tam na zeleném místě,
kde tmavý lesa lem,
se skvěje kaplá čistě
ve loubí dubovém.

A v ní co ranní rosa
v kalíšku chráněna
jest mater dolorosa
v hrud mečem raněna.
A na pahorku výši,
tam vřasu jen kde zříš,
a na víru v poušti říši,
jen sám a sám je kříž.

Zas vetchá chová stříně
sám Božské matky skvost,
ji trůní v svatém klíně
co dítko nebes host.
Zde mnohý kleče prodlí,
by k matce v slzích lkal,
kdo růženec se modlí,
zde tichý ve úval.

Jest dómu ve prostoře
co obraz zázračný;
zde chodec lká své hoře
a prosby nese k ní.
Kol září svíce mnohá,
ji zdobí mnohý skvost,
dar zlatý, zde sám noha,
jíž dal lid za milost.

A ten, kdo proká bolem
on ji jen všude zří
a ptáče letór kolem
mu pozdrav švitoří.
Ať jak ji klidnou nese
tam jasný polokruh,
jak v hvězdách moně pne se,
kde trůnit dal jí Buh.

Den sleduje i noci
zrak její, nám tak drahý,
a plaší divé moci,
náš před ní proká vrah.
To kdyby vniklo v duši,
pak za své vzal by bol,
nás — co jen nitro duší —
by vedla v slastí dol.

J.

„Miltonův Ztracený ráj."

(Pokr.)

Buh Otec maje péči o prvorodiče naše vyšle Rafaela, aby s Adamem co přítel s přítelem obcoval, jej o blahém jeho stavu poučil a na možný pokleísek pozorným učinil. Rafael spěchá vykonati svůj úřad a obestřen jsa šesti křídly, vlastní to svou podobou, vstoupí do ráje, kdež strážní andělé z úcty před jeho důstojností vstanou. Praotec náš uzří o polednách v dáli příchozího; pročež vybídne Evu, aby božského hosta slušně uvítala a vším, co příhodného příroda jim skýtala, uctila. Zatím jde archanděl anjelskému hostu vstříc a vítá jej do stánku svého; společně k obědu za drnový zasednou stůl. Eva přisluhuje pečlivě a plní číše sladkým tokem. Rafael sdělí důvěrně Adamovi účel svého příchodu a napomíná oba k poslušnosti a pozorným činí na nepřítele jejich blaha. Rafael vypráví k žádosti Adamově, jelikož slunce ještě ani poslední své výše nedostoupilo, počátku zhrdlých a potrestaných andělů; líčí, kterak před stvořením tohoto světa, jediným pokynutím Buh pluky andělů, trůnů, panstev, knížatstev a mocností z ničeho stvořil a jim Syna svého, po pravici sedícího, před

nímž má každé koleno na nebi klekati, představil; dále, kterak Satan, první mezi všemi archandělý, na důstojnost Synovu žárlivě jda, se svými pluky od Boha odpadnouti uzavřel; kterak drzou a smělou řečí proti Bohu voje své rozhněval, ač se Abdiel, horlivý ctitel slávy Boha, řeči jeho protivil a ze lži ho usvědčil.

Zpěv VI. Vypravuje Rafael dále, kterak Abdiel zprávu tuto Bohu donesl a za to pochválen jest; kterak Bůh nejstatečnějším bojovníkům Michalovi a jemu rovnému vodrosli Gabrielovi rozkázal, aby nepřemožitelné pluky věrných andělů a mocnosti v šiky seřadili a bitvu svedli; líčí tažení obou vojsk proti sobě, jejich válečný ryk a počátek bitvy; Abdiel střetnuv se se Satanem, který mu porobu pro jeho lásku a věrnost vytýká, zasadí odbojníku ránu mocnou v chochol, tak že se valných deset kroků zpět potácí; Satan se zvedne a obě strany počnou litou seč. Dlouho již bojováno, když se utká v boji Satan s Michalem, jenž strašně voje nepřátelské porážel. Seč se obnoví. Michal přerazivš Satanův meč zasadí tomuto hlubokou ránu. Když nejmocnější ze strany Satanovy byli padli, zmateny jsou jejich šiky, a porážka jejich při západu slunce dokonána. Ve tmách nočních ukryje se Satan se svými pluky a svolá radu, v které kantivou porážku chatrné zbraní přičítá, protož navrhuje zhotoviti dlouhá děla. Rada jeho se přijímá. Za krásného jitra vyjdou mnozí duchové na zvědy; rychlonohý Zofiel zoče pluky Satanovy se blížiti, volá nebešťany do zbraně. Děla Satanova porazí houfy andělů; avšak Bůh Otec vnukl svojim, aby hory ze základů jejich páčili a děla nepřátel zavalili. Bůh Syn vyslán jsa od Otce přispěje a andělům vítězství dobýti, kteří pro svou statečnost pochvaly dojdou; pak jeda na voze se žhoucími koly, potírá tisíce mocných, ale odbojných serafů; ostatní žene pohledem svým božským ohromené, ku třísťálovým násypům, které se provalí, jen do hlubin temných padají střemhlav ztrestaní andělé po devět dní. Syn se vrátí na svém vítězoslavném vozu k Otci ve průvodu věrných andělů, svědků slávy jeho.—.

Tak vyličil Rafael Adamovi nešťastný osud andělů.

(Pokračování)

Svatý Aloj.

Legenda ze slovinského od—í—

Když chodil Kristus Pán s apoštoly po světě, přišel jednoho dne ku kováři sv. Aloji. Aloj kul právě koně, i řekl mu Spasitel: „Uřízni mu tu nohu a v kovárně ji okuj, nebo mohl by jí někoho uhodit.“ Aloj tak učí-

nil a potom koni nohu zase přidělal, která ihned dle všemohoucí vůle Kristovy přirostla. Mezitím přijde k němu stará, nemocná žena a prosí ho o pomoc. Božský Spasitel přikázal Alojovi, by jí na výheň do ohně hodil; a on to ihned vykonal. Žena stará shořela, a z toho popela vstala mladá, lepá, zdravá dívka. Alojs si myslil: „Dobrá! naučil jsem se snadným způsobem koně kovati a ze starých lidí mladé tvořiti.“ Spasitel ale jeho myšlénky uhodnul a při odchodu mu pravil: „Alojsi, Alojsi nečiň toho zázraku po mně!“

Když byl Kristus Pán odešel, myslil si Alojs: „Matka moje jest stará, ji mohu tedy převařiti a v ohni překovati,“ a postavil ji do ohně na výheň a tak ji spálil. Avšak nepovstala z ohně omlazena, nýbrž spálená samou stála; a tak sv. Alojs matku o život připravil. Když zemřel byl odsouzen, poněvadž za to mohl, že se matka jeho spálila, až do soudného dne v lůně kouti a každý rok s lunou dvanáctkrát se omladiti, ale na novo oltižně bušili. Někteří praví, že je sv. Alojs v lůně viděti, jak kuje.

Strážce jazyka.

(Pokr.)

Na str. 3. chcesa "čleme: „jestli neučeříme“ m. neučeříme-li; spojka jestli složena jsouc z jest a příklonného či enklitického -li jen tehdy své má místo, zastupuje-li určité sloveso jest ve větách podmíněných či hypothetických k. př. „jest-li to tvá radost, neodepři toho sobě“; spojka jestli že jest skrácení z jest-li to, že; k. př. jest-li že mi dovolíš = jest-li to, že mi dovoliš, přijdu k tobě,“ viz Hatt. S. 60. a Osvětu. — Na témže sloupci: tohotéž prostředku m. téhož; neb lat. idem jedině dobře = týž, táž, též, nikdy ale ten samý, kterýž znamená: una eaque ipsa; týž táž, též /: někdy k vůli důrazu zesilněné, ale jen v nom. sg. i pl. tentýž, tatáž, totéž, obě části se deklinujou.; Řídčeji přichází, a to jenom v jistých frazách: tytýž, jehož první část se nedeklinuje: flectendo alterum primo indeclinabili, k. př. týmýž způsobem. Jgm. Slov. / jest dle Hattaly (S. 263) určitý tvar neurčitého: ten, ta, to (hic) s enklitickým aneb emfatickým: ž, že a deklinuje se jako silný, á, é, tedy: téhož atd. viz Tomič. S. 202, Mikeš S. 120, Osvěta str. 16. — Doleji schází za slovem vědění: jsouce; neb topná příčestí, jakož i adj. praedicativa přibírají vždy dle povahy času a trvání buď jsa aneb byv; viz Tomič. S. 304., Hatt. S. 73, 2. — Na str. 4té: „souladse zračil v jedné řeči, k jejíž uskutečnění Bůh vlohy člověku propůjčil.“ Jak nejasná myšlénka vždy! Uskutečnění jest z oněch nemotor, jichž sbírači se nám dlužno; dobrým v této věci nám předcházejí příkladem náš Šubrt a Procházka, kteří již celý roj podobných slov za krásná dle a-deklinace tvořená zaměnila. —

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou ctnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 8. *V únoru 1868.* *2. ročník.*

Baltasarův kvas.

Auto „Baltasarův kvas" zaujímá ve velkolepých skladbách Calderonových jedno z nejčelnějších míst. – Ač jí předmět v sobě způsobilým jest k vývoji dramatickému, Calderonovi převedce upříti nelze slávy té, že mistrným upotřebením a upravením látky podané takový vyvodil účinek, jakého jen jeho veleduch docíliti mohl. – Auto řečené připočísti dlužno k těm, jichž děj se bezprostředně na Svátost oltářní vztahuje; neboť předpokládá v znesvěcení nádob chrámových Baltasarem proviněném předznam znevážení božské Svátosti, a třesením, rouhavý čin sledujícím, chce vyobraziti výsost a velebu tajemství nejsv. Svátosti. – Ač bezprostřední tento poměr děje k Svátosti v posledním teprv výjevu jasně se zračí, přece vše předešlé, na výjev tento připravující, v nejjižším svém poměru k výjevu řečenému a tím i k účelu samého „auto."

Vznešená jednoduchost poměrův toho, a živé dramatické vzdělání podané látky činí auto snadno srozumitelným, ač v jednotlivostech často hluboké, nikoliv na snadě ležící poměry nalézáme. –

Co do osob a jich významu, stůjtež zde některá pokynutí. – „Baltasar" má do sebe rázy vesměs historické; jen v posledním výstupu jeví se nám co obraz „přijímajícího ve stavu hříchu." – Manželky Baltasarovy „Marnivost" a „Modloslužba" jsou postavy jinotajné, značící největší nerest králův, bezuzdnou touhu po zpupnosti, příčinu jeho pádu, a sice z dvojího stanoviska. – Jednak podobují zpupnost co úplné odcizení následkem vlastní slávy a nádhery pozemské (marnivost), jinak co úlenost v sebezbožňování se zračící, které, nespokojeno v požívání světských dober, mermomocí bytostí nadpozemskou zlouti a se samým Bohem v zápas vstoupiti hodlá (Modloslužba). Tento jest hlubší a pravý význam „Modloslužby"; neznačí tedy jen pouze zosobnění modloslužby Baltasarovy vůbec. – „Myšlénka jest zosobněním myšlenek samého Baltasara, a co takové též dvorským jeho sášlkem; spolu však zastupuje povahu lidské myšlenky vůbec. –

„Daniel" jest předně Daniel historický, při dvoru babylonském, jak jej písmo sv. líčí; mimo to

pak, co zvěstovatel božských záměrů a zastupitel věčné jeho moudrosti, jak jméno jasno naznačuje, jest jinotajným zosobněním moudrosti a soudu Božího. — Jemu po boku Kráčí zcela jinotajná podoba „Smrti," kteráž jeho nařízeními na výdě držána jsouc, přikázání jeho vykonává, a básníkem tak velkolepými a světlými rysy se vyličuje, že skoro hlavní osobou se býti zdá, a zajisté s velkým úspěchem by se na jevišti provesti dala. —

Auto „Baltasarův hvas" složil Calderon za časův panování Filipa IV. (tedy před rokem 1665). — Provozovalo se v Madridu, na útraty farního chrámu S. Ginés. — Podobná představení děla se každoročně i o jiných farách hl. města ve spojení se slavnostmi Božího Těla ve znamenitějších městech obvyklými.

Osoby:

Daniel. Marnivost. Socha.
Baltasar. Modloslužba. Družina.
Myšlenka. Smrt.

„Myšlenka" vystoupí co blázen v pestré barvy oděna; za ní „Daniel," jenž ji zadržeti hodlá.

Daniel. Počkej!
Myšlenka. Nechci na tě dbáti!
D. Poslyš!
M. Což bych uslyšela?
D. Pozor!
M. Nač bych pozor měla?
D. Viz přede!
M. Nechci vidu přáti!
D. Kdo jenom kdy takow měrow
tajemství usouzil?
M. Já! — či kdo by netoužil
po svobodě vlasti sterou?
D. Ty? Kdo jsi? 1.)
M. Ni, to že nevíš?
nelibost mi plodit mysl;
šatu mého pestré kusy
neznačí-li ti to jsi,
v barvoměnce podobě,
jehož barev měnivosti
nikdo nezná příčin docela? 2.)
Slyš co pravím o sobě:
Znaky slučí podvratné,
jasným nesmrtelnost věhlasným
Já jsem „světlo," jímž se dělí
člověk ode tmy měně. — 3.)
Rovněž „tmavidlo" jsem pravé
jež v štěstí mysl klid; 4.)
měnivá jak luny svit,
bystřejší, než slunce žhavé.
Nemám v jednom místě stání,
kde mi smrt a zde se zrodím;
bezstarostně dále chodím
jde neb onde — po vší plání. 5.)
Od nehody, od štěstěny
nikdy jisté neodcházím;
mnohé výjevy doprovázím,
žádné neopouštím jevy. —
V mocném Králi bývám péčí
v državu, panování;
v radě-li svá jeví přání,
dbalost, píli dávám věčně. —
Právem bývám v bohatém,
vinou v ubožáku mnohém,
smělost v nálezu jsem mnohém,
v mudrálku pak zlobou jsem.
Něhou v slušné bývám paní,
ve živlářku zdá

v bojovníku statnosti
čibalím jsem štěstím, s hraní. –
Pokladem jsem ve lahvi,
bídou vždy se chudý pozdí,
veselému – veselostí,
trudem ducha ve mráčku. –
Krásce – já jsem bez klidu,
prchlá – kam koli se blížím,
v sobě „vše a nic“ [6.] neohlížím –
ano myšlenka jsem v lidu. [7.]

(Pokračování.)

Poznámky. 1.) Myšlenka tvoří má do sebe význam 1.) je šaškem krále Baltasara; 2.) představuje těkavou mysl krále, a jest tedy zosobněná myšlenka krále Baltasara; 3.) značí myšlenku lidskou vůbec. – To budiž řečeno k porozumění následujícím vysvětlivkám, kterými Myšlenka podává Danielovi. –

2.) Myšlenka je měnivá, těkavá, jak barvoměnec, jehož barvy rozeznati nelze. –

3.) Vyrozuměti zde dlužno lidskou myšlenku či pomysl vůbec; myšlenkou (světlem) dělí se člověk od zvířete.

4.) Jeveností případnosti a ještě vůbec pomocí mou dotýkají se člověka; ve mně (v tavidle) nabývají osobného rázu.

5.) Myšlenka nespočívá na jednom předmětu, bez přestání, tisícerým způsobem od jedné věci k druhé poletuje přede neochabuje. –

6.) Myšlenka sama o sobě ještě není nic, nemá jsoucnosti; vše jsoucnější však vlastní jsoucnost odvozuje předně od myšlenky, a v tomto smyslu jest myšlenka „vše“. –

7.) Těkavá, jak vůbec lidská myšlenka; jinakou nemohu býti.

Mimo církev není spásy.

(Pokračování.)

Co do státní a občanské tolerance jest dle učení bohoslovců plně oprávněn jinověrcům uděliti svobodu kultu, jsouli toho obecné blaho nebo správní smlouva. Církev však zavrhuje zásadu neobmezené svobody náboženské, kterouž zavrhuje i každý obezřetný státník ve prospěch státu jakého; neboť jakých zločinů spácháno již jménem náboženství! Nemůže býti prospěchem státu, aby se docela odtrhl od církve vyhlásiv ve smyslu indifferentismu všecka vyznání za stejně dobrá; bylo by to právě tolik, jako kdyby se řeklo stromu, aby mičil kořeny své, z nichž dosud dostával život. Zásada ta zavržena nejnověji i sylabem bludů. (Encyklika sv. otce Pia IX. ze dne 8. pros. 1864.) Tím však zavrhuje církev právě onen indifferentismus, jak svrchu již řečeno, čili jak se to jinak nazývá netečnost náboženskou, čili nesmyslné ono bohaprázdné tvrzení, že náboženství, Bůh, duše, pravda, mravnost, evangelium čili alkoran, Buddha či Ježíš Christus, lež čili pravda, dobré i zlé, vše to že jest úplně stejno, docela jedno? A to právě chtí, aby papež schválil, to jsou ony bezbožnosti, z nichž se církev dle úřadu svého má spřáteliti. Avšak to se na věky nestane: Bůh, duše, mravnost, pravda, budoucí život, rozdíl mezi dobrým a zlým, Ježíš Christus a sv. evangelium nebudou nám nikdy věcmi lhostejnými.

Když tedy církev sv. zavrhuje tento nesmyslný indifferentismus, zdaž lze o ní říci, že tím zavrhuje snášelivost vzhledem k osobám a občanskou svobodu jednotlivých vyznání náboženských? Tomu církev nikdy, nikdy nevěřila a papežové neodsuzovali oněch vlád, které dle poměrů časových přijaly takovou snášelivost a svobodu do ústav svých, ano papež sám snášelivost tuto v Římě vykonává. Zavržení lhostejnosti a netečnosti v věcech víry

jest docela rozdílno od zavržení svobody občanské vyznání náboženských, církev pouze zavrhuje nauky, nikoliv pak osoby. (Dupanloup, Encyklika v. 8. Prosinec 1864. Aachen 1865.)

Vyložíve pojem a smysl t. zv. intolerance, přihlédněme jak odpůrcové naši proti nám si vedou. Nepřátelé církve sv. započínají boj především přetvořením zásady: Mimo církev není spásy. Když pak se jim podařilo intoleranci církve vytknouti co nespravedlivou, počnou zuřiti proti nesnášelivosti vůbec. Název pak „intolerance" jejž tak pomýlili a dozlé pověsti přivedli, že ho sotva lze jej užívati, bani tenkráte, kde jest docela na místě, ano kde ho použito býti musí, jak dosud dovoděno.

Tohoto pak vodítka se držíce vyhlašují církev při každé příležitosti za nesnášelivou. Vytýkajíce církvi, že zatracuje bludy, stali se sami k ní tak velkými bludy, že sluhy její vyháněli z chrámů, ano u oltářů je vražděli. Vychloubají se onino protivníci, že jmenovitě reformace světu zjednala nevcenitelné dobrot. snášelivost. Nebudu snad od místa zastaviti se trochu u výroku toho, o kterým se potkáváme téměř denně v časopisech plovoucích v proudu nynějšího osvěty. Ku běžným výtkám činěným nejčastěji katolickým právě ze strany této, bez toho pozdější přijdeme.

Nuže ona chlouba dokonce jest bezdůvodná a lichá; jíž dějiny dokazují, že protestantismus jest nesnášelivý a vášnivější, vůbec, kamkoli vnikl, násilně si počínal; proto plynuly jeho v Německu, v Švýcarech, v Anglii, ve Švédsku byly války občanské, krve prolévání a vyhnanství. Vždyť t. zv. reformace jest bohdá co revoluce, revoluce pak zcela přirozeně jest nesnášelivá. Celý svět ví, jak se chovali protestantismus anglický ku katolíkům, jeť jeho zákony, vydané proti nešťastnému Irsku a platné až do nejnovějších téměř dob. — Ano sám protestant William Cobbet*) praví o církvi anglikánské: „Církev tato, nejnesnášelivější ze všech vždy jevila se před světem ozbrojená nožemi, sekerami a jinými smrtonosnými nástroji; prsní kosti její znamenány byly krví bezčetných obětí a ruce její ochromly tíže zpáchaných loupeží."

Smrtí trestán byl v Anglii každý kněz katolický, jenž se odvážil sloužiti mši sv.; kdo se přiznal k víře katolické, kdo poskytnul kněží katolickému přístřeší, kdo se zdráhal uznati královnu Alžbětu za nejvyšší hlavu církve Kristovy, smrtí trestán byl. Kdo nechtěl obcovati obřadům církve anglikánské, buď mrskán nebo žalářem trestán byl.**) „Počet osob," praví Cobbet dále, „kteří smrti odevzdaných za královné Alžběty, jichž jediným zločinem bylo, že byli katolíci, zaujímal by vždy větší místo, nežli naše (t. anglické) veškeré vojsko pozemní i námořní." A tak bezmála vedlo se katolíkům až do nejnovějších dob. O nespravedlivostech a křivdách do nebe volajících, jmenovitě pak o systematickém a barbarském okrupování katolíků o majetek, nelze se tu šířiti. Dějiny to občanské vypravují. Dle výroku téhož Cobbeta církev anglikánská v Irsku snášela trestů než když Mohamed sám, a daly by se celé knihy naplniti vypjatostí nesnášelivosti její.

Taktéž často bral se Kalvinismus ve Francii. Po celá století vypravují dějiny o samých odbojích, usmrcováních a vraždách. Chrámy pobořeny, posvátné nádoby z nich kradeny, kněží a řeholníci vypuzováni či vražděni.

A jakých hrůzností páchano v Nizozemsku k upevnění protestantismu! O prostředcích jakých užíváno proti katolíkům, lze si učiniti pojem

*) Viz o něm více v „Blahověstu."

**) „Compendium historiae ecclesiasticae", aneb obšírněji: Alzog's Kirchengeschichte.

Dle zpráv jednoho dějepisce hollandského (Herrom): „Ochromené údy", praví, „a těla jejich mrskáním zohavená, obvinuta bývala plátnem, do něhož dán hořící líh, a v něm tak dlouho nechávána, až popálené a potrhané maso všude ukazovalo holé živy; častěji ramena neb nohy jejich pálený smolnicemi. V takovém stavu leželi ubozí několik nocí po sobě na holé zemi a aby nemohli nenocní postaráno ranami a kopáním. Za potravu jim dávali slanečky, aby palčivá žízeň je trápila, kterou však ani jedinou kapičku vody nesměli uhasiti. Na břicho jejich dávali kryty, jež potrhávali jakýmsi nástrojem, hořavými látkami naplněným. Látky ty pak zapáleny a zvířata tak přinucena, aby žírala maso ubohých obětí a nesla je ke hnízdům a k sídlu jejich. Rány pak řeřavým uhlím ještě více rozšiřovány." ..... atd. A podobně jednají protestanté svědčí až podnes. Katolíci se vyhnuli ze země aneb o veškerý majetek okrádají. Tolikéž i v Norvéžsku, Dánsku atd.

V jedné protestantské schůzi v Elberfeldu podán okladem jezuitův návrh následující: „Protestantské [illegible] Durfan nesmí žíti, bohu, dass sie (d. Jesuiten) exiliren, sagt wo, nejen aber Durfan sie dulden, dass sie frei sind.[3]

V Ženevě (Genf) jest založen spolek protestantův, jehož členové se zavazují, že u katolíků míše kupovati nebudou, že u nich nedají nic pracovati, aby je tím v nouzi uvrhli, a že v to budou působiti, aby sami jenom protestanté přijímáni byli do služeb atd. Jsou to lidé, kteří kříčí po svobodě a rovnosti všech vyznání, lidé, kteří nevěří již ani v Ježíše Krista a kteří snáší nevěrce všeho způsobu, nikoli pak katolíky.*)

O nástrahách pak, jakými strádají církev katolické v Rusku, denně těmeř truchlivé zprávy nás docházejí.

Jak tedy jednají ti, kteří nám katolíkům vytýkají nesnášelivost, nepomníce snad ani na to, že nesnášelivost právě byla a jest základem podmínek existence jejich vlastní, což vysvítá již z mnohých nesčíslných církví národních či teritoriálních, které hned po r. z. reformaci dle osobních choutek jednotlivých knížat se utvořily, vespolek věrně se nenávidějíce. Ano převrácenost jejich tak dalekosáhá, že se těmeř domnívají míti výsadu na snášelivost, kdežto všechno co katolictvím zavání, již tím samým jest na nejvyšší intolerantní. Hlavně pak chtíce odvrátiti obžaloby své, vytýkají katolíkům inkvisici španělskou, t. z. noc Bartolomějskou a dragonády v pohoří Cevenském ve Francii, které již byly látkou bezčetných románův a divadelních kusův.

(Pokračování.)

Miltonův ztracený ráj.

(Pokračování.)

Zpěv III. Adam a Eva poslouchali dosud s patřičným pozorem a podivem přátelských řečí Rafaelových o věcech tak podivných a vznešených, jichžto známost míti nemohli, any se před jejich stvořením byly udály; tím však zvědavost Adamova, ovšem nebřišná, uložena nebyla, kdy totiž, z čeho a z jaké příčiny svět tento a celý vesmír učiněn byl, a co se na něm až do stvoření člověka bylo přihodilo. K prosbě jeho tedy Rafael vypravuje dále: Bůh Otec vešel v poradu se synem a usnesl se na stvoření světa, jehož rozmanitými obyvateli zpátku zapuzených z nebe andělů by nahradili, tím aby rozkaz Stvořitele svého poslušní jsouce slávy nebeské hodnými bytí se osvědčili. Slovo Otce podvolil se ochotně stvoření světa, za to zapěli tůrové nebeští Otci i Synu velebné chvály.

*) Vortrauliche Unterhaltungen über die Jesuiten von Protestantismus, von Abbé Ségur.

Kutnův Syn maje kolem sebe pás všemohoucnosti a jevě na sobě moudrost a lásku nesmírnou Otcovu, vyjel v průvodu nesčíslných cherubů a serafů, mocí a vládců, aby vykonal dílo své; práci šestidenní konnoval člověkem, načež se vrátil ve slavném triumfu do nebe; kdež andělští prozpěvovali vznešenou hymnu Tvůrci všehomíra.

Zpěv VIII. Adam děkuje Rafaelovi za tak důležité a líbezné zprávy; zároveň ale vyjádřuje svou vědavost, proč asi země tato, jsouc v poměru k celému prostranství nebes téměř jako zrnko nejeví nějaký pevně a blíže slunci co zdroj tepla a světla blahodárného. Rafael odpovídá výhybavě a napomíná Adama, by se o věci nadzemské, které dějí dle moudrosti Boží stvořeny jsou, nestaral, neb člověku zcela lhostejno, točí-li se nebesa aneb země; ostatně Bůh Otec i andělům všech neobjevil tajemství, které úřaduje člověku jenom obdivovati, nikoliv prohlubovati, an jich rozum lidský nikdy nevyšlehne. Adam přestává na tom a vypravuje Rafaelí, který v čase Adamova stvoření poslán byl k branám peklným, aby Ďábel v nepřítomnosti Hospodinově nebe se nezmocnil, a proto o té věci nevěděl své prvé procitnutí k životu a běh obdivu nad věcmi stvořenými; na to přejde ku přepadu Spánek, v němž byl do ráje přenesen. Procitnuvšímu objevil se Hospodin, který jemu ráj za obydlí vykázal; k prosbě Adamově stvořena jeho společnice Eva, ozdobená nálezitostí, milostností a půvaby nejnižšími; obě na dán jest rozkaz nejíti se stromu poznání; panství nade vším tvorstvem a zemí jest jim vykázáno a povinnosti obapolné jim uloženy od Hospodina. Rafael napomenuv Adama k ostříhání daných rozkazů, vrátí se do nebe.

(Pokračování.)

Jezuité ve Francii.

Nežli o působení jezuitův ve Francii něco promluvíme, bude zapotřebí, zmíniti se o původci jmenu tohoto tak povšechného řádu. Jak každému známo, byl to sv. Ignác z Loyoly, narozen r. 1491 ve Španělích. V mládí zdržoval se u dvora královského coby se v umění státnickém. Později však oddal se na službu vojenskou. Při obléhání města Pampeluny byl nebezpečně raněn, načež jda po delší čas nalože upustáv přemýšlení počal o věcech vážnějších. Na jeho žádost podán mu ke čtení životopis Spasitelův a Svatých. Tento působil mocně na jeho obrazivost a hluboký jeho cit. Ustanovil se na tom, že dosaha uzdraví svého stane se rytířem řádu vyznavačského, řádu Kristova. Složiv zbraně světské počal bažiti po zbraních nebeské. Sháněl mu však vyššího vzdělání a dokonalé známosti náuky Kristovy. Odebral se tedy na university alkalaskou, kdež filosofii a bohosloví studoval. Později studoval na školách salamanckých a pařížských, kdež se také službě církevní s několika mladíky stejně smýšlejícími věnoval. Odtud se odebral do Říma papeži v vězení se poroučeje. Zamýšlel tohož sv. Ignác řád zavrhnuti, jehož účel by k tomu směřoval, aby mnišství v sobě spojovalo všechny výkony kněžství světského a sice ve všech života stavech a poměrech. Papež Pavel III. přijal jeho služby. Vždyť se také skvěle osvědčila pravda, že Bůh ku provedení svých velikých záměrů užívá vhodných lidských prostředkův, jako právě nyní. Kacířství jeho dnů vzniklé aneb právě vznikající donášelo výhy vzdělaní na přeskvělý stupeň. Ano některým bludařům vytkli si jezuité za účel svého života vinou katolickou ze zadní věčních vyhnati a tak pomalu i primát sv. Petra rozvrátiti. Ze všech nejvíce zuřili proti Římu protestanté němečtí, za příkladem svého mistra, jenž své posly do Říma

odříkaje těmito slovy se loučil: Bůh vás naplň zášti proti tomu antikristu!

Jest vůbec známo, že tehdá platila všeobecně zásada: cujus regio, hujus et religio. Poněvadž hned po vzniku protestantismu mnoho panovníků německých se k němu přihlásilo, nabyli protestanté v krátké době moci nesmírné, i musel boj na život a na smrt nastati. Kurie římská věděna si jsouc svého božského původu a cíle ošklivila si každé kroveprolévání, jímž poblouditelé do lůna jejího měli býti navráceni. Obrátila se tedy po jiných zbraních povolání svého důstojných. I přijala služby Ignácovy k zavázení nového řádu se odnášející. Řád tento službě Ježíšově věnovaný neměl však přes 60 údů počítati. Avšak obmezení toto zrušeno, jak mile výtečnost se zjevila.

Ďábel nikdy nespí, praví jisté přísloví. Zdá se jakoby všechny pekelné moenosti hned při vzniku řádu jezuitského proti němu se byly sjednotily o jeho zničení usilujíce. Jako nyní každý katolický kněz v očích novověkých křesťanských (?) liberálů a liberálních protestantů a židů za člověka osvěty, humanity ano i společnosti lidské nebezpečného platí, tak se dělo i jezuitům. Záhy se potkali s odporem nevídaným. Brzo však pronásledovali vzorným působením a spoň poněkud zdrželi proti nim vystavenou. Vzdělávání mládeže šlechtění jadré lidských vědou křesťanskou, hájení přesné nauky katolické, toť jsou páky, jimiž sobě vchod do všech téměř zemí evropských získali.

Ve Francouzích bylo jim hlavně bojovat proti učitelům Hugenottův. Snažili se tito všemožně uvésti jezuity v podezření agitací trůnu nebezpečných; avšak život jejich dokazoval dokonalé ošemetnou lež lestných nepřátel. Již za hlabé vlády Jindřicha III. museli mnohých útrap a příkoří od Hugenottů zakoušeti. Tento hlabý a liknavý panovník povoloval Hugenottům velikých svobod a výsad, by se jenom na trůně udržeti mohl. Hugenotté přičinili se, jak jen mohli, výhody tyto na utlačování katolíkův převésti ale jezuitův obracovati. Šlechta katolická s rodem Jindřichovým v čele nadutost Hugenottův dále trpěti nemohouc utvořila proti Jindřichovi a Hugenottům spolek ligou nazvaný. Jindřich ze strachu ligy podlehnouti postavil se jí jsa v čele. Brzo ale s ligou zase se rozdvojiv oblehnul Paříž, kamž se přátelé ligy zavřeli. Vražda na něm Jakubem Klementem spáchaná učinila dílům jeho záměrům přítrž.

(Pokračování.)

Slovo o nás pro nás.

Rozmýšlím často o nesvětských poměrech naší katolické literatury a co nejvíce mě trápí, jest nedostatek samostatných větších Denníků, kteréž by konkurovati mohly a měly s Denními věcmi naší dílem nepřátelskými, dílem k nám spoň chladnými. Mám za to, že jakožto katolicismus má se uchopiti všech dovolených prostředků ku prospěchu svému, neměl by zvláště v národě našem zanedbávati mohutného proudu, jenž v boji tak rozhodném, jakýž vedeme za jsoucí existenci, nutně nezbytný jest. Všechny téměř vrstvy národu našeho, že by tu neměl zanedbávati pole politického, nýbrž poznávaje všeobecné touhy a chtivosti po zprávách a novinách politických, i v tomto oboru blažovu moc svou zdárně působiti. Staly se již asi pokusy v ohledu tom, avšak neměly trvání, hlavně z důvodů, kterýchž zde rozbírati nelze; byla-li ale potřeba polit. časopisectva, nesouvěrného se duchem katolickým, někdy nutna, tím nutnější jest za dob nynějších. V nepřátelských řadách zajisté již po dlouhou dobu v plném zbroji bojuje, nečekajíce ani

násilí ani lsti — a my dosud nejsme sjednoceni, bažeň nám takměř bojiště, kdež bychom se ohromážděli, ve zbraních cvičili a jsouc jimi silami duchovní boj svůj započíti měli. Jmenovitě v tomto ohledu odkázáni na časopisy cizé a nám se zbraní svou vždy více ještě odcizující. Ano musíme to vysloviti důrazně, že mnohé časopisy, ač snad výtečné katol. směrem svým a rozhodností v boji za svatá práva naše, nenaučily se až dosud spravedlnosti a nestrannosti k národu našemu. Tato pak nespravedlnost jejich zabolesti musí každého, jenž by si v oboru církevním přál jednomyslné a svorné počínání, musí jej zabolesti tímvíce, jelikož to nikterak nevzbuzuje důvěru a zabraňuje žádoucímu míru, ano propast bez toho již dosti rozsáhlou, ještě více rozšiřuje, dávajíc tím nepřátelům katol. literatury v národě našem vítanou zbraň do ruky proti nám janým.

Na doklad smutného úkazu toho mohl bych uvésti velmi mnoho míst v časopisech jinak výtečných, o nichž zejmá křivda se nám činí. Z mnohých těch poukazuji jenom na článek: „Antwort d. Wr. Irag, gezaltan am 8. April im Katol. Vereinshause zu Freiburg von Dr. Otto v. Wänker" v „Pfisor. polit. Blätter 60. Saw. 1. Heft", kdež se národ náš zjevně líčí co národ odbojný prolič říší. (Nechceme tu obsahu jeho uváděti, jelikož toho ani místo ani směr listu těchto nedopouští.) Dále přinesla mnohonásobně odporučená a pražská „Augsb. Postzeitg" dne 26. pros. 1867 článek, v němž bez obalu Čechové se nazývají barbary. (A předce redaktor časopisu toho mohl se očitě přesvědčiti o tom barbarství, byv r. 1860 přítomen při generalné schůzi katol. spolku v Praze!) Ani „Volksfreund" neosvědčil se býti vždycky spravedlivým a nestranným k nám. Divíme se též, že dosud žádný z oněch katolických časopisů ani slovem pochvalným nezmínil se o velkolepé obraně ohroženého Koncordátu, jakouž na jevo dali výhradně Moravští Slované, svými 218.000 podpisy!! — Pravíme to vše ponejprv proto, abychom vyslovili hluboké politování (které zajisté každý z nás, dí-li) nad tím, že ani katol. listy nemohou se vyšinouti k nestrannému a spravedlivému názoru záležitostí a poměrů našich. A neit snad to zaviňují zpráva, z nichž zprávy své čerpají, ano zdá se nám, že používají ku zprávám těm liberálních časopisů. Ale jaká to důslednost jednak káceřovati zásady někoho a jinam co spolehlivého pramene jej užívati! Tím vroucněji si přáti musíme, abychom měli doma to, proč dosud do ciziny choditi musíme a co nás odtud dochází ještě smíšeno s mnohými předsudky, nad něž se chce stavá vzdělanost a nestrannost dávno již pozvýšiti měla. Stranám tyto věci též proto, že jest to jedna z příčin, pro které se většina katol. Slovanů odvrací od časopisů jazykem i mnohdy nespravedlivým směrem svým jim cizího a připojuji k tomu vroucné přání, aby to bohdá jinak bylo! Křivdu a bezpráví ponechme těm, jichž taktika výhradně na nich spočívá, a liberálům, my pak šťastně se dle zlatých slov, jaká máj čtene u sv. Jana (8.), „Pravda vyswobodí vás!" Pak zajisté budeme bratry nerozlučnými v pohodlném boji za práva sv. církve a spojeném úsilí našemu neodolají odpůrcové naši.

Strážce jazyka.

Na straně 4. sl. 2. čteme: výjvin m. vývoj; neb nevyjváme nikdy: javim, rozvim, nýbrž závoj, rozvoj; tímto slovem vyvinovati jest vi a stupňováním zesílený voj; právě tak tvoříme od biti: boj, hniti: hnoj, líti: loj, zdůvodněné: hnůj, lůj; viz Květa. 537, Hatt. 5 115. Zachyben tisku (?) pokládáme: jedným m. jedním; neb jeden skládá se jako ten, a že dle staročeštiny slovácká forma: jedným práva nemá, o tom viz Květa. 5. 138, 3.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou ctnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 9. **V březnu 1868.** **2. ročník.**

Baltasarův kvas. — (Pokr.)

Myšlénka pokračuje:

Viz, zda dobře nepopsala
podivná mne přestrota;
v tom pak není života,
myšlénka v němž za své vzala.
Baltou pro lidské jsem plémě;
dnes však goláška — pro rozmar
vek král mi Baltasar,
jemuž těsna celá země;
v šaškův nerosím se kroj,
sama snad, že šaškem jsem,
divákům však k vůli, všem
moudrost moje tak mne sbrojí.[8])
Ano blázna shledáš o těží,
jenž by ve hlupství byl větší
než-li ten, jenž lonem, řečí
zjeví, co mu v mysli leží. —
Nemnohý však k tomu zná se,
ač jsme vlastně všichni blázny;
kdyby každý loh byl prázdný,
vespolek — bys uzřel v jase —
všichni že jsme blázny zase.

Ana pak jsem šaškovnou,
nechci pro tě kroky stavit,
ani rozmluvou se bavit;
toť by přízeň nerovnou
přivodil nás obou spoj,
líté jen by vzrostly boje;
Daniel-li jméno tvoje
(moudrost?) jež má v Bohu zdroj),
tu by neslušely dosti
nám ty dnešní rozhovory,
jsem-li — ukončíme spory —
bláznem já, — ty pramoudrost. —

8) snažím se moudře mluviti, ač přece bláznem zůstanu; mnozí lidé, kdyby myšlénky své netajili, blázny býti by se ukázali. Slova „myšlénky" nelahodí ovšem obecenstvu, avšak šaškovi lze takto mluviti. Ovšem mluví „šaškem" Calderon sám, jemuž dobře bylo zrámo, že „v bláznech pravdu nalezáme". Poněvadž tedy vůbec lidé blázny jsou, činí myšlénka v šat šaška, ačkoliv goláška

šaškem krále Baltasara jest.

9.) dle hebrejského vlastně znamená Daniel „soudce ~~boží~~ Boží"; moudrost však jest přední vlastností soudce. V španělském čteme „Juicio de Dios" (latinské judicium); juicio znamená soud i rozum, moudrost. —

Daniel po krátké odpovědi počne s Myšlénkou, nejprvé se zdráhající, rozmlouvati, táže se, čemu by tak pospíchala? „K hodu svadebnému" odvětí Myšlénka; „král Baltasar již dříve se spojiv s Marnivostí, opět se zasnoubil s Modloslužbou". — Bolem hluboce raněn pro tuto zprávu, hořekuje Daniel a po dvakráte běda zvolav říši i lidu Božímu, odstupuje; vzdálí se ponělikud i Myšlénka, načež vstoupí na jeviště zvučným troubením doprovázený král Baltasar, spolu pak Marnivost a Modloslužba, v rouchu bluznivém a s četnou družinou. — Baltasar pozdravuje Modloslužbu co královnu v říši své, načež tato ~~se~~ ve chvastavé řeči oznamuje, že král jejím prostřednictvím třicet tisíc bůžků ku svým službám míti bude. — „Ji mi s jedním Bohem!" jásá Myšlénka, uslyševši slova Modloslužby; „mám-li bohů 30,000 obdržím, cokoli budu chtíti, ne-li od jednoho, zajisté od druhého." — Načež Daniel; Nemýlí se; je-li Bůh jeden, buďte tím mocnější." Po té Baltasar, krásou Marnivosti a Modloslužby omámen jsa, mezi oběma na rozvahách stojí, neveda, které z obou by přednost přiznati měl. — S úžasem obě na krále pohlížejíce, táží se, proč by tak roztržitým byl. Načež odvětí Baltasar Modloslužbě:

Tvá líbá lepota mi úžas plodí! —
Tvůj hlas mi, Marnivosti, sladkost rodí! —
A protož, jádrna by ustoupila,
již dech a lepost vaše vyvodila,
tu prosbu k vám chci nésti:
jen pýchu, lásku pro mne nechte kvésti,
mou nádheru náš Modloslužbo znáti!

(k Marnivosti)

Svůj vílejství chci tobě zprávou dáti! —
Původ z Babela mi pýchna,
jehož mocné velebě
poslušenství přísahala
sudice, i noc i šlechtí. —
Rod mi z blesku od Chaldey,
z onoho, z mužů jenž výše
na Jerusalém byv vhozen
strašně rozněcoval hrůzy.
Z onoho, jenž s sebou vlákal
v zajetí krev israelskou,
spravedlivou, kteráž úpí
posavádě v Babylonu.
z onoho, jenž chrám též loupil
ze skvostů a nádob svatých,
kteréžto co kořist drahá
nádheru mi rozmnožují;
z onoho pak, kterýž pláně
smaragdové chtivě spasitel

člověk polo, zvíře půl,
chlupatý a opeřený; —
z toho, bohyně, můj původ;
abych pak se jemu rovnal
jako v panství, tak i v slávě,
jako v slávě, tak i v zlobě,
bohové mne převznešení
takou slávou ozdobili,
že se nepochybně znovu
ve hrudi mé rozložily
veleducha jeho síly,
a že duši jeho dřevin
v těle svém ji nyní chovám,
věcí-li to vůbec možnou,
by dvě těla s jedrou žila.[10]
Peru však, že samovládcem
nade vším jsem, co jen Tigris
objímá, i Eufrat vlaží,
co jen slunce objasňuje, —
nade všemi krajinami,
kteréž aby uvidělo
slunce, přivstati di musí,
aby den mu neuplynul[11]
dříve, nežli noc se zjeví —
to mi zjevů chtíčů
nevtojí, neuhasí;
to však pýchou mou by bylo
(zprzdilé to buď neb směšné),
kdybych těmi nad horami
samojediný mok vlásti
senaarskou nad planinou,[12]
nad tou divou krajinou,
která valný boj ten zřela
mezi nebem, mezi zemí,
leckráte, kdy lidé zdejší
s odvahou, však bez moudrosti
v nebe věže budovali
slunce chtíce zastíniti. —
Abys však, ty Marnivosti,
oslavy své výši znala,
ty pak abys, modloslužbo,
uzřela snou vládu, poslyš:
(Pokr.)

---

10) t. možno-li, aby tatáž duše ve dvou po sobě tělech bytovala.

11) t. j. má říše je tak rozsáhlá, že slunce sotva za jeden den všechny krajiny osvětlí; vůbec tím obvodně naznačena zpupnost Baltasarova.

12) t. j. dle písma sv. (Gen. 10, 10) stavila se v zemi Senaar věž babylonská, v téže krajině panoval i Nimrod, prvý král babylonský.

Mimo církev není spásy.

(Pokr.)

Jak asi má se to s onou inkvisicí vykřičenou? Jak ji vypisují odpůrcové, jest známo a netřeba se o tom dlouho šířiti. Avšak dějepis dokazuje, že španělská inkvisice byla ústavem politickým. Ferdinand a Isabella obmýšleli pomocí inkvisice zvýšiti moc královskou. Snaha taková pěstována na všech téměř dvorech středověku, snaha touž učiniti moc panovníkovu mocí sobě podrobenou, absolutní. Ve Španělsku pak záměru tomuto překáželi nejvíce zatvrzelí Maurové a Židé, dále pak šlechta a mocné duchovenstvo. Mimo, zdravotní propůjčenou jim volnost náboženskou obojím, byli přinuceni buď opustiti zemi, aneb přijmouti křest sv. Mnozí sice skutečně

též Španělsko opustili, avšak velká část jich, na oko křest přijavši – obzvláště Židé – ohrožovali počínáním svým moc královskou, ano i národnost španělskou, obmýšlejíce zajisté Španělsko zjudaisovati (požídit). Tito pak Židé, jsouce nad míru bohati, velikého vlivu docílili, dostavše se, jmenovitě pomocí křtu, na oko přijatého, do všech i církevních úřadů. Že křest na oko pouze od nich přijímán byl, dokazuje to, že po křtu dítky své obřezávali. Strana tato protinárodní dopouštěla se mnohých úkladů proti vládě, ano spojovala se s Maury africkými proti rodné zemi. Aby král Ferdinand tuto stranu, vládě i církvi nepřátelskou oslabil, ustanovil r. 1. inkvisici.*) Státní čili politický ráz inkvisice uznávají též dějepisové protestantští. Tak na př. dí Ranke: „Sie ist nicht ganz zu umgehen, wo man Inquisitionen im Königreiche neu mit geistlichen Ruffen einführen sah. Die Inquisitoren waren Königliche Beamte . . . allein Vorsteher von den Confiskationen Gerichtshof hatte dem Königen zu; ihnen Sinn u. Zweck war ist so war Adam ein politisches Institut." A Leo praví: „Isabella nöthte dem Papst die Inquisitionsbefugniß, die im ganz neuen politischen Institut gegen Ketzer, Christliche günstlinge verwendet war, in Rom zu erhalten, die Institutionell Christlichen zu bringen."**) A podobně projádřuje se Gfrörer.

*) Wiener Kirchenzeitung 1857.

**) Viz též „Compendium hist. ecclesiasticae" pag. 366.

Úlohou kněží při tom bylo, odsouzené tímto královským soudem připravovati na smrt, jak se to vůbec všudy děje. Co se pak týče nakládání s uvězněnými, bylo to povahou oněch dob, že používáno mnohem kratějších prostředků a trestů než-li v časech pozdějších, avšak sám Llorente uznává, že žaláře inkvisice byly mnohem upravenější a čistotnější, nežli žaláře všech ostatních zemí, kdež ubozí vězňové vrháni do děsných děr, hrobům podobných a plných hniloty a puchu, a že jen zřídka kdy použito okovů. Tortury užívány tehdáž všudy, soud inkvisiční však o užívání jejím obmezen byl. Nikdo nesměl býti zatčen, jehož zločin nebyl dokázán, stanovy pak inkvisice zavazovaly soudce ku opatrném nakládání s obžalovanými. Odsouzení pak obžalovaného, aneb vyhlášení za nevinného nazývalo se „auto da fé". Činno tolikéž, jaký význam přikládá se slovu tomuto ve všech téměř románech a článcích liberálných žurnalistův a přece záleželo to pouze v tom, že nepráce obžalovaný za nevinna uznán aneb kajícník s církví opět usmířen byl. Málo která pře inkviziční končila se odsouzením na smrt, jak sám Llorente uznává. Jelikož kajícníci s církví opět smířeni byli, dovozdání tvrdošíjní kacíři a ti, kteří občanských zločinů se byli dopustili, světským právu. V tom zále-

*) Llorente Juan Antonio (n. r. 1756 † 1823) gen. vikář biskup. Calahorrského a gen. sekretář inkvisice. Odpadnav od pravověrné nauky kat. stal se věrným přívržencem krále Josefa Bonaparta, Španělům na nejvýš protivného. R. pak 1814. od Ferdinanda VII. vypovězen byv, abytoval se v Paříži, kdež sepsal

želo ono pověstné auto da fé *) ? Co pak týká se počtu těch, kteří inkvisicí na smrt odsouzeni byli, udává Llorente, že za 330 let trvání jejího odsouzeno bylo 30,000 kacířů, čarodějnic, vrahů, lichvářů a. j. A poměd ten dle důkazu Pf. Jeleova přehnán jest. Připomeňme k tomu, že v něm. městě Nordlinkách, čítajícím 6000 obyvatelů ve 4. letech upáleno bylo pouze 35. čarodějnic !! Nuže to ta vykřičená inkvisice, kterouž bezprávně nám uvalují na svědomí, a kterou nám při každé příležitosti vytýkají co pádný důkaz intolerance katolické. Nebude třeba podotýkati, že církev katol. vždy a všude, tedy i krutost inkvisice, kdykoli se objevila, zavrhovala, což jmenovitě dokázáno o papežích Sixtu IV., Leonovi X., Řehoři XIII. a Pavlu III., kteří nemohouce inkvisice zrušiti právě proto, že byla ústavem politickým a proto ku právoplatnosti jejich nenáležela, hleděli aspoň vlivem svým zmírniti přísné nakládání s obžalovanci, čímž vzbuditi nevoli králů španělských, kteří každému vkládání moci papežské urputně se vzpírali. Odpůrcové však ani slovem nezmiňují se o jiné inkvisici, která po 300 let kovala v Anglii krvavou vládu svou **) Alžbětě, dobrotivé a panenské královny Alžběty stotiž, odsouzeno 5. osob od protestantských biskupů k hranici proto, že upírali papežství nejvyšší. Trojice. Jak již svrchu podotknuto, postačilo přechovávání nějakého listu k tomu, aby někdo odsouzen byl k nejkrutější smrti. Ku způsobu pak, jakým sobě mírný a snášelivý (!) Kalvín počínal proti jinověrcům pouze poukazuje.

Avšak t. zv. noc Bartolomějská, ono krvaprolití, nařízené církví katolickou ! Dokázáno již, že inkvisice španělská byla ústavem politickým, tolikéž dá se dovoditi o tak zvané noci bartolomějské. Nebralať v ní církev pražádného podílu. Protestanté podnikli odboj proti zákonité moci, otevřivše cizáckému národu v národu, ohrožovali krále svého, ano snažili se o jeho bezživotí, takže se před nimi na útěk dáti musel. Chtěje noc jejich zlomiti, chopil se Král Karel IX. návodem lstivé Kateřiny Medicejské prostředku ovšem krutého, — a nastala noc bartolomějská. Jakým právem lze církev z toho viniti ? A že tehdejší papež Řehoř XIII. konal v Římě slavné Te Deum, uslyšeo o noci bartolomějské, jak dále nám vytýkají, snadno dá se vysvětliti. (Pokrač.)

---

*) Pověstné dílo své: Dějiny inkvisice španělské, na něž se nepřátelé tak rádi dovolávají, ačkoliv slavný Hefele dokázal zřejmé nesprávnosti, ano zfingované citování nepravých listin, na nichž se zakládají údaje Llorentovy. Po vydání spisu toho byl Ll. suspendován. Vydal pak ještě jiné dílo proti církvi kat. Procházka praví o něm v pojednání: „Inkvisice církevní a inkv. španělská zvláště" (Hlas na r. 1863): „Hlavním pramenem historickým o inkvisici španělské jest mason čili volnomyslný jedinec Llorente, rodilý Španěl člověk nejpodlejší mysli, který podporovav Francouze, do Španěl vetřelé, na svém národu španělském co zrádce jednal a za peníze historii falšoval, aby k. př. vydáním zvláštního spisu hist. Baskům národní jejich práva a svobody upřel, kterýž mimo to dekret o vyzdvižení klášterů ve Španělích tím způsobem ve skutek uváděl, že pro 11. milionů reálů, jež sobě polapiti ze statků těch pomýšlel, v obžalobu dán a co velezrádce do Francouz vyhnán byl. Odtud snadno pochopiti, že druhdy jeho spis o inkvisici oslýval upřílišováním a lží."

*) Hefele: Cardinal Ximenes, kdež o tom důkladně jednáno. **) V. Compendium historiae ecclesiae.

Jesuité ve Francii.

(Pokr.)

Po smrti jeho dosednul na trůn Jindřich navarský pod jménem Jindřicha IV. Liga postavila se nepřátelsky proti němu. Jindřich poznav, že jen přijetím víry kat. říši své mír žádoucný nuže navrátiti, i navrátil se do lůna církve kat. Od té doby stal se horlivým podporovatelem a příznivcem Jezuitův obě sporné strany smířiti usilujících, ačkoliv Hugenoté v podezření je uváděli předstírajíce jemu, že hlavně oni ligu po jeho na trůn vstoupení proti němu popazovali. Avšak historičtí dovozeno, že města, do nichž Jezuité ani nepřišli, jako Orleans, Chartres, Troyes, Narbonne a. j. nejvíce podpora tomu proti Jindřichu obcovala. Na obrat města, v nichž Jezuité měli nějakého vlivu, n. př. Nevers, zůstala vždy věrna zákonitému svému panovníku. Povšechně směšné jest tvrditi, že Jezuité jistého Chastela co nástroje užili by Jindřicha ze světa sklidili. Vždyť to odporuje i zdravému rozumu, aby Jezuité Jindřicha svého příznivce a ochránce nenáviděli, tím méně na život mu sáhli. — Shrne-li ale vůbec nějaké viny při onom vražedném Chastelově útoku Jezuitům přičítati, musíme za zločin vyhlásiti, že Chastel k Jezuitům — do školy chodil. Ale což může učitel za žáka, pakli se nevydaří? To však nepřekáželo Hugenotům tvrditi, že celý řád s činem tímto souhlasil. Ano šli ještě dále. Oni dokazovali, že Jezuité vraždu mají za dovolenou, slouží-li jen „ad majorem Dei gloriam". Rád se obrážoval proti této zlomyslné lži všemožně. Měl se francii žáků na tisíce, kteří v kolejích jezuitských úplného nabyli vzdělání, a žádný z nich neslyšel u nich té neb podobné zásady. Sám Chastel jsa skřipcem ku vyznání svých souvinníků donucován vyznal zajisté, že žádný od z tovaryšstva Ježíšova nevědě o jeho úmyslu. Ano i právdy zištný Jindřich vyjádřil se proti parlamentu pařížskému, že žádný Jezuita podílu nemá na zločinu Chastelově. Ale nadarmo! Kdo čemu věřiti chce, věří tomu proti všem důkazům rozumovým. Zloba jejich dostoupila takové výše, že na místě, kde dům Chastelův stál, pomník postavili, jenž často zločinu co od Jezuitů spáchaný hlásati měl věkům budoucím. Slouží jim aspoň to ku cti, že si zůstali důslední v jednání svém po vraždách spáchaných. Když Jakob Klement zavraždil Jindřicha III., chtěli mu také pomník postaviti a sice v chrámě Matky Boží (Notre Dame), o čemž věděl rozdílem, že Klementa co svatého a mučeníka cítili a do nebe vynášeli, Chastela ale zatracovali, ačkoliv oba stejní byli vrahové. Ale to jim nebylo dosti. Parlament pařížský nařídil, aby knihovna v Klermontu, kde Chastel byl studoval, byla prohledána. V knihovně té, již Guignard byl ihned pohnán před soud parlamentní a beze všeho — k smrti odsouzen! Budiž ale podotknuto, že ještě pod šibenicí svoje soud kálil nevímu; spíšeť ale oněch velezrádných mínění parlament žádný člověk neviděl, ačkoliv celý řád jejich uvěznění snažně žádal. Nyní již nemohl nikdo o tom pochybovati, že Jezuité mají státozrádné pikle, že se vynasna-

† ničil, nalezly prý se spisy některé velezrádného obsahu, kteréž prý zpsána Guinardova výšly. Guignard †

žují na to, aby nabyli politického vlivu, a potom celé říše k svým účelům použili. Jezuité se nesměli hájit ani před soudem ani písmem před celým světem svou nevinu dokázati. Arnault, advokát parlamentu pař. a jeho strana učinili smlouvu se všemi knihtiskaři, by žádných spisů jezuitských do tisku nepřijímali. Ano když Jezuité nějaký soukromně list obranný vydali, pátralo se po spisovateli, by k soudu byl pohnán. Tím způsobem byli jezuité za mnohých kolejí na př. v Sa-vojích, rovněž i v některých venkovských vypuzeni a statky jim pobrány. Lid nezkažený truchlil bolestně nad ztrátou svých dobrodinců. Mrzcí žáci jejich následovali je do vyhnanství. Protož se zhrozila většina národu, když Jindřich r. 1603 svůj slavný edikt vydal, jímž Jezuité zase do svých kolejí uvedeni byli. Mnohá města, která dobrá Jezuitů neměla, žádala o dovolení Jezuity povolati a a sebe usaditi. Parlament pař. hlavně z Hugenotů se skládající odpíral tomu všemi prostředky, takže král důrazně na potvrzení onoho Edikta dokročiti musel.

(Pokrač.)

Miltonův „Ztracený ráj." (Pokrač.)

Zpěv II. Satan od Gabriela z ráje vypuzený bloudí sedm nocí po celém okršlku země, obětmo již třikráte obor její od východu k západu, a čtyřikrát od půlnoci k poledni; osmé noci vkrade se do ráje východem nepozorným, který se nacházel proti východní stráži cherubů, pohříživ se tohož do vln Tigridu, dle o hlubinu podzemní řítí své proudy a o ráji opět na povrch země se řine. Obestřen jsa mlhou hledá úkrytu, než nenadál ničeho vejde v hada, by pozorování zmizel. Po celou noc kojí se stavbou ráje, že dílo rukou božských od záměru Stvořitele odvádí a moci své podrobí. — Na návrší chvalořečí prarodičové naši Adam a Eva po obvyklé práci; Eva míní, že by prospěšnější bylo, kdyby každý šel v jinou stranu, neb prý rozmluvami práce obou se zdržuje; Adam chválí sice její dobrý úmysl; avšak napomenutí Rafaelovo na mysli maje, vyskládá jí před dáblem, Eva dokládá se své pevné poslušnosti a dětinné lásky k Bohu, a slova muže svého těžce nese, cítíc se uraženou; když ji ponechán od Adama na vůli, spěchá sama do háje. Jen však plíží se k svému jejím had, a postavě se na ohon svinutý, počne mluvou lidskou krásu a velebnost tváře její vyznášeti. Eč slova jeho soudná bohdá, i dá se s ním v rozhovor, jak vypráví, Eva rak jednoho ze ovoce líbě páchnoucího z jistého stromu olupiv, vyzvědí zažil lahody, a mimo to řeči lidské nabyl. Evu vyzvídavou vede had ku stromu u prostřed ráje, a k onomu ovoce ji nutí. Eva se sice zpěčuje jísti ovoce zakázané, avšak úlisnými slovy hada, že prý požitím bytosti Bohu rovnou se stane, svedena jsouc, okusí a — hřeší! Adam přichází Eč vstříc, která výborné lahody ovoce vynáší, Adam trne a zsine nad proví-

něním ženy osudném; láska k ženě ale jaký přesl sarki sobě leti kolos jest, ozvuší a padne též! Následky křiehn obou hnedle se jeví; žádosti a chtíče dosud zřízené a rozumem ovládané zvrtnou se v křičné, vznikající nimovolně proti rozkazům zatemněného rozumu, hlas svědomí ozývá se s vyčítkami v hrudi těla člověka, nekojem časovým, bolestem a jiným svízelům podrobeného.

Zpěv X. Strážní ráje andělové, zarmoutivše se nad pádem prvorodičů, spěchají do síní nebeských, nesouce tuto smutnou novinu, která před trůnem Boha všemohoucího zasmušila tváře všech obyvatelů nebes, neb temný smutek, a cit ubrpravosti jevilo oko jejich. Důvody strážců ráje nalezeny jsou pravými a oni ochváleni a pochváleni od Hospodina, jenž spravedlnost, ale i smilování člověku prokázati chtě, takto oslovil Syna:

— — — kolož ale jich soudit pošli? koho, nežli Tebe, můj náměstníka, Syna můj! Tys ode mne dán moci, aby soudil všecko, což na nebi i na zemi i v pekle jest. Snadno poznati, an k spravedlnosti připojuju smilování, sílaje Tebe, Ducha prostředníka, přítele jeho, vykupitele i výplatu dobrovolnou, aby sám i člověkem maje býti soudil vinu člověka.

Bůh Syn přijímá vůli Otce svého a ubírá se v provodu kněžatstva a mocnosti k branám nebeským, aby vstoupil do ráje co soudce, oznámiv trestu a smrtu kletým prarodičům. (Pokrač.)

Strážce jazyka.

Na str. 4. dole čteme: „— tak mohl Bůh člověka trestati, že by zvuky jako zvíře jiným nesrozumitelné byl vydával, a od jiného se odvučiv, byl by snad zdivočil, otupiv své vznešené vlohy." Předně má státi správně divočel, neb zdivočiti = mítí mravům, a zdivočeti = mítí mravům; z kontextu jde na rozum, že v smyslu druhém se bráti má. dále má státi: odloučě a otupě, (ačkoliv i potom pro nesrovnalost přechodníků vazba nepřirozenou zůstane); neb ve větách času budoucího, způsobu rozkazovacího, jakož i žádajícího a doporučovacího vhodno užívati přechodníků sloves dokonavých, tvarem přítomného, významem ale budoucího času; k. př. chybně by bylo: „— smiř se s bratrem svým a: potom přiseď, obětuj dar svůj" (Mat. 5,24), správně: přijď, obětuj; dobře také: „všech lidí přání bylo, aby nějaký výtah celého jazyka vynyšlen byl, v kterémž by slova tak spořádána byla, aby to člověk pochopě, snadný do autorů přístup měl", aneb: učině to, očitého se ke všem lidským studiím skutečně shledáš! (Kom. Jan. ling. pro. Opp. 2 1669; viz Obvětu str: 55. Mikeš: S 237, 6, Hatt. 568, 3, 6.) Na str 5.: „Když stvořil světy, snažíce se též, on volá lid"; jakého slovesa se na slovem světy domysliti máme, nesnadno bez se domáhati; jestli, že smiloval, jasného světla nenabudeme. — Na str. 7. sl. 2.: „osatost cizé osoby". Smíme-li psáti cizý aneb cizí, o tom nás poučí každá mluvnice se slovníkem Jgm. svým v čele, že jedině dobře cizí. (Pok.)

Redaktor: Václav Charek.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
F. Sušil.

Číslo 10. *V březnu 1868.* *2. ročník.*

Baltasarův kvas.

Baltasar[7]: (Pokr.) (Pokr.)

Radoval se kdysi svět
v době klidné bezpečnosti
z krásy svého souladu,
z míru pohody své vlastní,
rozjímaje v klidné mysli,
kterak z hmoty pomatené,
(„směsici" již básnířové,
„nicotou" však Písmo zove)
vzestoupil, by jasné zočil
líce blankytného pole
nebes; kterak ze zápasu
lítého a urputného
temnosti a světel říše
jednota se vyvinula
mezi vodami a zemí,
páska, kteráž obě víže;
děním a odloučením
věci ty jak rozpojeny
utvořily v sobě svět,
nicotou jen bytově v spoji.[14]
Rozjímal, jak tato země
pustá dřív a beztvárná
zastřela se květinami
jako kresbou ozdobena;
kterak bludné větry ptactvem
křižujícím zalidněny,
voda čistá obydlena
rybstvem vlny brázdujícím;
oheň jak se rozplápolal
ve dvě svíce, v slunce, v lunu,
světlo ve dne, světlo v noci,
denní jedno – druhé noční;
člověka jak poslez zřela,
jenž jest z lepších oněch tvorů,
kterým větší pro zázračnost
Bůh svůj obraz vlastní vštípil. –
Tešiten však takou krásou
zákonem se věsti nedá. –
Takto krása v tomto světě
marnou byla z prapočátku;
krásným jsa i marným myslí,
přibytkem že věčným bude,

nebuší, že pro své viny
uschovány mu též tresty,
povšechná to zátopa,
nádheru by rozkolala. –
V tomto domnění jak jsouce,
mozkostí se pýchou vším
líbé; slouží bez rozsahy
pýše jen a chtíčům svým,
lakotnosti jen a zlobě,
lenosti a pudům vilným. –
Bohové však rozjitření,
kterýmž nic se nevtají
chtějí nyní zahladiti
svět, jenž od nich dříve stvořen,
nejsou však to žárné vlny
blesku, jež jich zloba sešlé,
jsou to vlny vody ohlazné;
neboť Boha veleba
sesílá blesky sněhové
tak, jak ohněm zaplavuje. –
Tu se halí nebe v mraky,
mraky husté, temné, kalné,
neboť nechce ve svém hněvu,
(aby neodvolal úsud
spravedlivý), vlastním okem
pozírati na svou pomstu,
na svůj děsný výtek; a proto
temnotou se zakrývá,
ve mraky se zahaluje.
Neb i Bůh, ač Bohem jest,
hledá, by svou věštil zlobu,
příležitost k omluvení. –
Zprvu byla to jen rosa
taková, jíž slunce ranní,
zhlazem kadeří svých suší;
jemné pak to byly prýtky,
jakých země očekává,
k ovlažení, k ozdobení;
na to však již vodná kopí –
hory, mraky spojující;
jejich jílce byly v horách,
hroty jich však v mracích čněly;
rozpoutané bystřiny pak
s rostoucí vždy zuřivostí,
na to velebotky, – v bezbřehu
moře za mořem; ach! by
Všemoudrosti! by znáš
jediné trest, jaký sesílá!
Pije bez žízně země,
louží sama jsouc a plesem. –
Rozlévají vod se sponsky
roklemi a v rozsedlinách;
povrchy země, sténající
ze svých dutin otevřených
pilně střeží uzavřený
v temném, mutném ve vězení
vzduch; však tento hukotá
vymknouti se chtěje, ve svém
žaláři; a při tom divém
skučení, jež uvnitř zuří,
chvějí hory se základy, a
skaliny se rozpadají. –
Ona uzda z písčiny
vzdorující posud vzteku
oře mořského, jsouc stále
stříbropěnou skropena,
udila mu všechna spoutší;
ten však, nevázán jsa nyní
supaje – jen pádí dál,
nedá víc se ukrotiti. –

(Tekr.)

13.) Velepoetické líčení potopy světa a budování věže babylonské, jaké slyšíme z úst krále Baltasara, spočívá na ná-

zorech ne-li zcela Křesťanských, zajisté alespoň židovských. – Pravili Baltasar: „Bohové rozjitřem", přičísati to musíme té okolnosti, že ponešlud již nadobnut byl k obkoušlužbou. – Jasnému však rozhledu Baltasara divili se nelze; neboť zajisté veliký vliv měla slova Danielova, jenž při dvoru Baltasara vysoce vážen byl, na mysl Královu. Slova tedy Králova nebyla by leč opětovaná či obnovená slova Danielova. Buděv však jakkoliveč tímto jasným poznáním Boha pád Baltasara tím hroznějším se stal, čím více zavinilým byl; a proto i Calderon v tomto jasném poznání nechává Baltasara mluviti, čímž protiva tragická tím více v oči bije, a tím jistěji účinkuje; neboť Baltasar na vzdor lepšímu poznání přede vinou vlastní kvapil k záhubu svou.

14. Teprva odloučením látek ve směsici (chaos) spojených beze všeho řádu, povstaly věci pozemské. – Tato směsice ačkoli látka všech věcí, nebyla mnohem více, nežli pouhé „nic"; odloučením a rozdělením veliteli látek povstaly tvary veliteli. –

15. Jako provedení a vykonání úsudku pozemští soudcové jiným ponechávají, tak i nebe nechce jíti na trest, kterýž dopouští potopou. – Ostatně rozhodnouti, jaký vlastně smysl slovům oněm Calderon vložil nesnadno.

Mimo církev není spásy.

(Pokračování.)

A že tehdejší papež Řehoř XIII. konal v Římě slavné Te Deum, uslyšev o noci Bartoloměj ské, jak dále nám vytýkají, snadně dá se vysvětliti. Král francouzský co panovník oznámil tolikéž co panovníku papeži, že šťastně vyvázl z velikého nebezpečí, jakéž mu hrozilo od Hugenottův, proti celé rodině Královské se zapřisáhnuvších, a že původcové onoho spiknutí zatčeni a potrestáni jsou. Na to pak papež konal Te Deum, ničeho posud nevědaje o krvavých výstupech řečené noci *). – Na tom snad není nic divného. Co pak konečně týká se počtu těch, kteří oné noci zahynuli co zrádcové vlasti a odbojníci proti Králi svému, nejnovější dějezpyt dokázal, že jich bylo asi 800, nikoli pak 30000, o nichž báji se v letopisech protestantských. Tím dokázána bezpodstatnost i druhé této výčitky, nám činěné. – A nyní ještě zbývá zmíniti se o tak zvaných dragonádách v horách Cevenských. Za vlády Ludvíka XIV. spolčovali se protestanté francouzští posaje s jinými vladaři Francii nepřízniviými, obzvláště pak s odvěkým nepřítelem Francouzska, s Anglií totiž. Toto zrádné jednání jejich umínil si Ludvík předkaziti násilím, chtěje především obhájiti práva Koruny své, ačkoli prostřední členové kněžstva francouzského přísně tázali všeliké násilné počínání. Nicméně však dány

*) Compendium hist. eccl.

**) Vzato vůbec s Vratna falešným rubem dle Protest. v. Abbé Ségur.

pluky Dragonské do obcí protestantských, kdež tak dlouho zůstaly, až obyvatelé na víru kat. se obrátili.“ (St. Vraný.)

Výčitky tuhý, které nejobyčejněji uvádějí se na důkaz intolerance církve kat. v ničem se nezpadají, neboť dějiny svědčí, že církev kat. neměvši v nich podílu, nemůže též býti za ně odpovědnou. Tím však nepírá se, že snad jednotliví členové jejích i sami snad v nemírné horlivosti překročili meze, toho však nedopustila se církev, nýbrž právě jen členové její. Jakým právem tedy viní se z toho církev, která nikdy toho neschvalovala, ano i (jak to svrchu o papežích proti španě. inkvisici dovozeno) zjevně a zřejmě kárala. —

Jest věru podivno, že, ač bezdůvodnost výčitek takových již stokráte co nejjasněji se dokázala, předce stále se opakují a přežvykují, při tom nalezající nesčíslné množství věřícího čtenářstva. Myslímže jedna příčina úskalu toho jest, že se dějiny často studují z tendenčních románů a podobných škváru, a povrchnost a povrchnost náhledů tak nabylá polovzdělancům náramně imponuje, dědíc se z pokolení ku pokolení. —

Přesvědčili jsme se tuhý, co jest za kat. intolerance a jak se jí má rozuměti, a že lichy jsou výčitky, katolicismu v ohledu tom činěné; přistupme nyní k rozluštění otázky: Co jest kat. tolerance? Spojivše pak odpovědi na obě otázky získáme náležitého světla u věci této. —

Nedojdou tedy ti, kteří bez viny nalezají se mimo církev kat. skutečné spásy a jsou snad již do pekla zatraceni? Nauka taková by bylo nesmyslna a nanejvýš nespravedlivá a jen slepá zášť vylíká jí církvi kat. Ano bohoslovcové katoličtí učí jednohlasně, že nevěřící neb bludící, kteří nevinně mimo církev kat. se nalézají, spasení dojdou a učení to zajisté oprávněno jest i odůvodněno. Neboť věta: Mimo církev není spásy, skrývá se ještě slovo dobrovolně, jenž doplněno býti musí, aby se pravého docílilo smyslu. Zásada ta musí se považovati zajisté co trestný zákon. Avšak zákon trestný předpokládá vinníka; aby však někdo vinen byl, zapotřebí skutku i úmyslu. Onano tedy zásada jest sice výlučnou, ale nikoli pro ty, kteří se nemohli uvarovati toho, co ona zamezuje.

Bezbožnost tuhý podkládá důležité oné větě smysl, jenž nikterak v ní není, ano kat. nauka právě opak toho učí. U sv. Mat. 11,21 čteme následovně: „Běda tobě, Korozaim, běda tobě Bethsaido! Neboť kdyby v Tyru a v Sidonu byli činěni divové ti, kteří jsou činěni ve vás, dávno byli by v žíni a v popelu pokání činili. Avšak pravím vám: Tyru a Sidonu lehčeji bude v den soudný než vám.

Místo toto zajisté jasno jest a poráží obvinění všech odpůrců. Vočích Páně tuhý nerozhoduje stanovisko zeměpisné ani chronologické, nébrž stanovisko, jakéž zaujímá vůle lidská ku pravdě, jíž se nám dostalo.

Totéž vysvítá z výroku Spasitelova o víře setníkově (Mat. 8,10.), a všude ve sv. evangeliích nacházíme tuhý spravedlnost, která nechce klíviti tam, kde nerozsívala.

Totožtéž dosvědčují listy sv. Pavla, zřejmě odmítajíce nepravdivé podezřívání, jakoby církev kat. hlásala věčnou zátratu těch, kteří o sv. evangeliu ani neslyšeli, při tom

však předce pravdu hledali a dle ní se řídili. – Důkazy takové nalézáme i ve spisech sv. Otců. Tak n. p. sv. Klement Alexandr. praví: „Kdo se může domýšleti, leč by pozbyl rozumu, že duše spravedlivých i křiviníků vesměs zatraceny budou? Nebylo by to urážkou spravedlnosti Božské? Dle úsudku jeho náležejí ti, kteří spravedlivě žili aneb pobloudivše litovali hříchů svých ač mimo církev Páně se nalezali, bez odporu k vyvoleným Božím". Tak mluví i sv. Augustin, jenž uvádí, že všichni ti, kteří nepravé mínění své od pobloudilých rodičů zdědili, při tom však bedlivě pečujíce o nalezení pravdy a nalezše ji kotovi jsou polepšiti se, ku katolíkům nesmějí se počítati. – V tentýž smysl projadřují se i ostatní učitelé církve (sv. Tomáš, Jeroným, Justin, Irenej, Jan Zlatoústý a j.)

Výsledek všech důkazů těchto výborně pronáší slovutný kazatel francouzský Bourdalone takto: „Pohan, jemuž zákon Christův hlásán nebyl, nebude, jak povědomo, souzen dle zákona sokolo a Bůh ač neobmezen v moci své, zachová k němu již onu přirozenou shovívavost, že jej neodsoudí pro zákon, jejž mu zjeviti nedal."

Zásada tedy: Mimo církev atd., svou praktickou stránkou stává se takořka otázkou po úmyslu a dobré vůli a tímto směrem snášelivost církve kat. sáhá tak daleko, jako rozum, spravedlnost a pravda. Ano tolerance tato jde ještě dále. Nebo mohli bychom se snad církve tázati, kteří jsou to vlastně, jenž ve zlém úmyslu mimo církev se nalézají a od spásy vyloučeni jsou? Avšak na tuto otázku církev neodpovídá. Kdybyste k ní přivedli spurného nejohavnějšími neřestmi a ode všech jí zavrženého a prokletého – církev jediná jej proklínati nebude, ano ona co laskavá matka bude se zaň modliti; ona se bude modliti nejen po čas životů jeho, nýbrž i po smrti ještě. A kde jest příčina snášelivosti té to nepochopitelné, jenž vynikla nad všelikou snášelivost lidskou, sahajíc až za hrob? Soud a trest Bohu samému přináleží, na církvi pak jest varovati jenom a právo veřejně hlásati. Bůh ale sám ponechal skutek soudu svému a nikdo jiný kromě tohoto všemocného soudce nesmí souditi o vině či nevině (K Řím. 14, 4).

(Pokračování).

Jezuité ve Francii.

(Pokrač.)

Roku 1610 zbavili Jezuité zavražděním Jindřicha IV. mocného ochránce a podporovatele. Touto pro Jezuity bolestnou ranou nepřátelé ještě u větší odpor zpýchaše se, začali se pozdvou šikovati. Nedlouho po smrti Jindřichově vznikl ve Francii nový blud Kornelem Jansenem. Jako Kalvín předurčení jedné části člověčenstva pro blaženost nebeskou, druhé pro věčné trápení učil, rovněž tvrdil Jansen, že posvětná milost Boží svobodu člověka úplně zničuje, takže výkony lidské nejsou vlastně výkony lidskými, nýbrž výkony posvětné milosti. – Papež Urban VIII. zapověděl rozšiřování spisu Jansenových. Avšak vystoupili ihned muži, kteří na ten onu horlivě zastávali (odkudž i sou jmeno Jansenisté vzali). Mezi nimi vyznamenali se hlavně svorku dotčený Ant. Arnauld

a Blažej Pascal. Arnauld vytýkal jezuitům, že usnadňují křižníkům křesťanství, neb prý každému bez vůli obtíže rozhřešení uděluji. Dřívější blažen křesťanská musí prý se zase obnoviti a tak křižníkovi jeho vůle přitěž učiněna býti. My nyní nemůžeme ani chápati, jak něco takového mohli jezuitům vytýkati. Všichni protestanté a i tak zvaní liberální katolíci považují ústav zpovědný i při největší mírnosti za obtížný a nesnesitelný a předce vytýkají jezuitům mravy příliš volné. To platí hlavně o Pascalovi. Ačkoliv katolicky smýšlel, předce vystupoval velmi ostře proti jezuitům ve svých „provincialných listech", do všech téměř evropských řečí přeskládaných.

Po smrti Jindřicha IV. následoval na trůně francouzském Ludvík XIII. Za jeho panování spravoval říši skoro výhradně kardinál Richelieu a po jeho smrti Mazarin. Richelieu vynasnažoval se hlavně na to, Hugenoty potlačiti a moc královskou proti živlům jí odporným ohraditi. Toto se mu také podařilo. Královská moc přičiněním jeho také dostoupila výše, že žádných již nepoznala mezí, kterých by nesměla překročiti. To platí především o Ludvíku XIV., roku 1643 na trůn dosedmivším. Ačkoliv Hugenoté politicky již nic neváželi, předce ještě ozýval se v nich duch katolicismu nepříznivý. Ludvík XIV. soustředil ve moc státní ve svých rukou. Svou osobu měl za stát sám. Odtud onen pověstný výrok: „L'état c'est moi". Zavedl absolutism v nejvyšším slova smyslu. Vše muselo jemu sloužiti. Jaký tedy div, že i církev chtěl učiniti služkou svou, státu podřízenou. Jeho nadutost nestrpěla, aby církev francouzská nějaké jiné podléhala autoritě, než jeho. Učinil církev francouzskou, již gallikánskou nazval, i co do moci zákonodárné od Říma neodvislou, by také to snaze se užiti dala za článek ústrojí samovládného. Proto dosazoval na místa nejdůležitější jenom svoje kreatury, které se za přízeň královou povolností odslužkovaly, a to i tenkrát, když se o nejsvětějších zájmech církevních jednalo.

Politika kabinetu pařížského hýbala za jeho vlády celou téměř Evropou; přec však panování jeho bylo pro říši francouzskou neblaho. Příčinou toho byl život Ludvíkův. Nádheru a prostopášnost milující rozhazoval neskonale mnoho peněz, čímž lid víc a více chudl. Okrasnosti, které výhružné pero se sžíti vypisovati, byly na denním pořádku, ano platily za dobrý tón, vždyť král sám předcházel svým příkladem. Nasytiv se na jedné souložnici pojal druhou a tak činili i všichni následujíce příklad dvoru. Že takové hospodářství u lidu obecného s účinkem se mnohosti nemohlo, leží na oce. Ku konci svého života změnil Ludvík poněkud svůj život, hlavně vlivem paní z Maintenonu, avšak podobá se, že jen na pohledně. Zlý příklad dříve daný napraviti nemohl.

Po jeho smrti r. 1715. dostihla potupenost vrchního nejvyššího. Nástupce jeho Ludvík XV., kově chtíčům štěstěnným a svým libůstkám, nestaral se o říši, ponechávaje všeho svým milostníkům a milkám.

Za jeho nedospělosti stal se náměstníkem královým Filip orleanský. Tento ničemník dal úmyslně mladého královice ve všech prostopášnostech

vychovati, by se k panování stal neschopným, a on sám říši týrati mohl. To se také stalo. Za plnoletého byv vyhlášen nezměnil nic ve svém životě. Skutka Královna paní Pompadourová, stala se v celé říši všemocnou, vše se muselo dle vůle její říditi, ano i politika byla v jejích rukou. Když Maria Terezia spojenectví s Anglickem zrušila, po jiném spojenci se ohlížejíc, nepovažovala za nedůstojné své císařské majestátnosti, vlastnoručním listem se obrátiti na markýzku Pompadourové, by Ludvíka na spolek s Rakouskem namluvila.

(Dokončení.)

Miltonův ztracený ráj. (Pokr.)

Již se nachýlil den a chlad večerní hostil se po krajině rajské, když zavzní hlas Božský volaje Adama, aby se k dobazům Božským, týkajících se přestoupení zákona, odpovídal. Slyšíce prvorodičové naši hlas Hospodina, chodícího po ráji, ukryli se před tváří jeho uprostřed stromů. K opětnému volání: Adame, kde jsi? vyjde Adam z úkrytu svého a za ním Kráčí povlovně Eva, jíž ve tvář kvapná k hříchu. Jich obličej zkormoucený a znepodobený nejevil přímosti, ani pohled jejich dětinné lásky k Bohu, nýbrž stud a nepokoj, urputnost a hněv, zoufalost a podvod bylo čísti v zřítelnici oka jejich. Adam omlouvá zajíkavě neposlušnost svou tím, že pro nahotu zraku Božího se styděl mezi stromy se ukrýt; vinu pádu svého přičítá Evě, vina na něm nalezena jest od soudce, Boha Syna, poněvadž muž ženy své pro sebe stvořené a sobě podané, poslušen býti neměl. Rovněž i Eva krásce studem jsoucí skryta, omlouvá se: „had mne svedl i okusila jsem.“ Vyřknuta klatba nad hadem, původcem hříchu, jenž plaze se po břiše svém upomínkou budiž veškerému člověčenstvu proviněním Adamem spáchaného a na nás zděděného; spolu vyslovен jest boj mezi semenem ženy a hada tím naděje příští Vykupitele. Evě oznámeny jsou bolesti porodu a poddanost muže; zlořečena jest země, z níž jen potem v tváři chléb dobyt býti může. A přece smilovav se soudce božský, viďa nahotu jejich, přijal na se způsob služebníka a nejinak, než jako otec laskavý, odíl kožemi těla jejich. Vykonav Syn Boží úřad soudce vrátil se v lůno Otce, kterémuž, ač jest vševědoucí, vše, co se s člověkem bylo dálo se sladkou vypravoval příměrou.

Mezi tím Hřích a Smrt, strážcové brány pekelné, ana od té doby, co skrze ni Satan se zabral do světa, hledaje šťastnější sídlo přívržencům svým, otevřena stála dokořán, četkali návratu Satanova a prodlevou jeho posílněni byli v domněnce, že šťastně a zdaru cesty své došel. Aby tedy snáze zprávu radostnou soudruhům v pekle donesl, vystaví Hřích a Smrt ohromný most, od sídel pekla až na nový svět, po němž i po všechny budované věstky obyvatelé pekla snadný do světa přechod míti budou. Když již práce dokončena, setkají se stavitelé, Hřích a Smrt, dítky Satanovy na břehu zemském s otcem svým, jehož pohled svědčil o zdaru výpravy své. Satan chválí velikolepost díla jejich a odešle oba na svět, aby zde v říši, jim získané, nad pokolením lidským panovaly a svedené duše do sídel pekelných dopravovaly.

Satan hrdě sstoupá po mostu, z jehož obou stran pusté se rozvírají propasti, k bránám peklným a sídlu svému královskému, kde právě slavové Ďábelští sněmujíce touženě příchod vládce svého čekali. Z prvu nepozorován jsa pro nepatrný kroj a zbraň svou stane náhle na trůnu svém, bohatým ověšeném čalouny. Sedí zachvíli a nevděčen jsa hledí vůkol; posléze jako z oblaků zjeví se postava jeho a jeho a všes Ďábelské družiny otřásá peklem. I vypravuje nehody a pohody výpravy své dychtivým soudruhům, a očekává všeobecné pochvaly; a hle-ze všech stran ozývá se přehrozné sípění jazyků hadích! Div se tomu převratu — neb Ďáblové všickni se byli v hady proměnili — musí se i sám sobě diviti, neb i postava jeho se šeří, obličej hrálí, ramena hrbem k žebrům, až se konečně svalí a po břiše se plazí; i vzpíná se, ale nadarmo! Nebrov Nejvyššího zastihla jej i spoluvěrníky jeho, nestajíc je podobou, jíž prvorodiče naši podvedeni byli. Vše jejich změně na blízce z vůle Boží vstane háj, jehož stromové podobným onomu v ráji ozdobení jsou ovocem. sem vyšlem za Satanem celé hejno hadův a hladem a žízní pojati jsouce osadí stromy; rvoucí ovoce, na pohled vábné, mní uhasiti choutky svoje, místo chutných jablek okoušejí přehořkého popele. Tak je ztrestal Bůh a daroval jim dřívější podobu.

Mezi tím stane v ráji dvé peklných oblud, Hřích a Smrt, a v poradě odbývané připadne Hříchu úkol, nakaziti veškeré pokolení lidské, Smrti pak touž, peklu dozralé plémě, ze světa provázeti do hádu. Vida ale Bůh Otec zámysly jejich rozkáže andělům, změny v povětří a vzduchu učiniti, aby zima střídala se s horkem, aby větry ode všech uhlů světa vanuly, aby mraky černé a hrom po nebi se prohánělo. Tak nejprvé vznikla válka mezi tvorstvem bezživotným i životným tak, že i šelmy dravé na podkání zuřivým na se pohledem se sunují, ano i človíčka, pána nade tvorstvem, slojí o bezživotí.

Adam vida změny tyto a uvozuje sobě na mysl velikost bídy své, a ještě bídnější budoucnosti, zprvu kaje se a želí viny, vyznávaje spravedlnost Boha trestajícího; avšak cit žalosti nechvátí ducha jeho a volá smrt, by učinila konec životu jeho. Eva padne v slzách k nohoum muže svého, prosí jej za odpuštění viny a radí v nemoudrosti a převrácenosti ducha násilnou smrt. Adam ale vkládá naději svou v Boha milosrdného a radí Evě prositi jej vroucně o milost. (Dok.)

Strážce jazyka.

Rovněž jedině dobře ryzí, poněvadž u obou slov ž jest měkké, změkčené ze skupeniny dj, která se nachází v cyrillošině: služžb a ryžžb, podobně vznikło příchozí, světoplozí (jenž stvořil svět, nyní se nenžívá), březí a j.v., naopak ale držší; viz Mik. S. 108, Hatt. S. 251, 1. —

V témže sloupci dole: „byť by byla" jest mašlavý pleonasmus; měkké ť jest přísuvka či enklitika, a když odpadne, máme: by by byla; nač tedy opakovati tutéž spojku? Správně tedy: byť byla, byť i byla, třebas byla atd.

(Pokračování.)

Redaktor: Václ. Ohnesl.

Rozpočet

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidé spása.
Fr. Sušil.

Číslo 11. *V dubnu 1868.* *2. ročník.*

Baltasarův kvas.

(Pokračování.)

Baltasar. (Pokr.)

Divé šelmy vyhnány
z balohů svých neozdělaných
vzduchovým se ku prostorám,
mohou za ptáky se míti;
ptákům však, jenž nyní plovou,
k rybám hlásiti se možno;
ryby, kteréž v službách Divé
zvěře nyní přebývají,
mníti mohou, že jsou šelmy;
v takovém jsou rody změny.
Jako často říkáváme,
nepřízniva-li nám štěstí,
„v pochybě že mezi dvěma
vodami jsme“ (16.) — můj i ryba,
zvěř i ptactvo přemýšleti,
možno-li to, v domovu
šupin, peří, kožešiny. —
V záchvatu pak tomto matném
svět již naději se zpouští,
již se vzlomy rozevřené
rozpadává, rozpojuje. —
Jako stonoucí jsou pájů
v zápolu svém vlny dělí
tyto pak jej brzy zvědnou,
brzo v hlubi ponořují,
tako v zápasu již smrtném
země v nízkostech se její;
zde již budova se sřítí,
tamo hory téměř stmí, —
Dorlona aj zmořeny
stony děsné sami zmlknou. —
Na čtyřicet loktů vody
nenáť nikde víc co Rajtři; (17)
motvénu již velikánu
těsný moře zdělo hrob. —
Čtyřicetkráte i zoře
mutně svítá; mraky černé
ku slavnosti únatné již,
světlo nade nakví kmjí. —
Samotna jen jedna loď
pluje, nehánéna v bouři,
vznášejíc se nad vodami,
nad vlnami kolíajíc; —
a pak blýska jestiť hvězdám,
tark i jitřence se blíží,

že jí světlárnou jest jedna,
druhá její světelnicí;
v lodi té pak pozůstatky
země nehrámila péče
Noachova, shromažďující
všechněch rody živočichův;
až pak posléz jednak moře
v poslušenství uvedeno,
jinak země zhubenělá,
bledá, s vlasy změtěnými,
plná skulin, plná vrásků,
objeví svůj obličej,
světlem světa ozářený,
nikterak však osmělený,
mezi chaluhou a kolem;
neúdobný, v výmluvném
pomlčení vděčný pozdrav
skýtající duze mnou
modré, žluté, rumeňové.—
Druhý Adam všeho tvorstva,
druhého to pokolení,
naplnil jemi znovu
zvířaty a tvorem jiným.—
Nimrod, Canaana syn,
jenž i klatbu jeho zdědil,
předek rodu hanebného,
neposlušného, ve chaldejských
usadil se krajích s četnou
čeledí a s množstvím synů,
z nichžto jeden každý ovšem
obrovské byl postavy,
hoře nejen nepodobným,
údy, čísen opatřené.—
Vůdcovce pak bitá, kterak
dávno zemi nehánil
smělejším chtíč bezdovánim,
dílem mocným bezpečnějším
vzdorovati nebes zlobě,
jehož mocná veleba
v zátopě by strůjcem byla.
Proto k věži převysoké
hory nad hory jiné valí.
A již země mocnou svůj
tak mohutným tíží jarmem,
že jen nesnadno je nese,
až i ňená pod tím svahem,
prasíce tatíčkem pod břemenem.—
Vzniklá budova; i vzrostá
s ní též podivení, kterýž
dvakráte je větší činí.—
Menší národa, by nepřispěl
k budování, chtějo žíti,
jak se nejmíněná věž vznáší
jako pilíř přemohutný,
pevná Dorické jak sloupy,—
přeležkou jsou pro vichory,
hříčkou blevan pro nocenu.—
Závratné již výší vrchol
dotýká se nebes modra;
tělo její vzduchu vání
přemnožuje ohromnosti.—
Uprostřed však toho pýchy,
této chvály, toho pleau,
nebe její krátí kroky,
neboť s nevolí jen vidí
dostoupati prostor svého
pozemského tlemutí;—
proč ež, by se neosmělil
člověk ztéci nebes hradby,
mezi by jenž budovali
tatky vpomáhé řeči zmatek,
že již žádný nerozumí
ani tomu, jímu co mluví.—
Odevšad tu zaznívají
cizí, pomatené zvuky,
jakýchž posud neslýchalo

nikdy ještě lidské ucho. —
Tento není, co byl pravil,
není onen, co byl slyšeb;
takým ovčem případem
znáte se a mrzí pořad. —
Dvě a sedmdesát řečí
lidské mluví plémě v jedhom
oslanžení; chtělot nebo
by se rozdělili lidé
v řečí dvě a sedmdesát
ozvěna jen hlaholí je
zpět, a v tváři zoufalvou,
neředovce příčiny, již
lidé sebe samých chtějí
umiknouti; nemohou však.
Ufoupají od útoku.
By však zničila se paměť
na budovu velkolepou,
na to dílo bahosmělé,
bleskem hrozící ku mraku
množí zmatek nevídaný,
ve kmy děsné stavbu halí;
bleskův oheň z mraků pěv,
a již směla budova
v sobě vlastní chová hrob;
vlastní její rozvaliny
posmíškem jí, jíhov i rakoť. —
Já však, věda, má že mýmost
zastiňuje Nimroda též
slávu, mním, že proto jenom
runy ony pozůstaly,
abych já tu stavbu skoněčil;
nebot' ve mně spojily se
Marnivosť i Modloslužba,
bych moh' bleskům odolati.
By-li odvahy mi dodáš,
abych vlábu věžy klevál,
by-li boky pro mne získáš,
budeš-li mi, Marnivosti,
podporou, — by, Modloslužbo,
stáčeš-li mne budeš, kdožby
slovem pochyboval, že i
směle přípověď svou splním?
Pročež chci, bystě v mé hradě
svorně obě panovaly;
Tvoji-li se Králce Hlávinu,
Tvým-li zpýšnim milým hlevem,
Tvým-li bohům obětuji,
Tvou-li věžy milost získám,
tvéli chrámy budu ctíti,
bažiti jen po tvém statě [18.]
v stříbrné a zlaté pažby
v brzku vzejí jméno moje,
kteréž věčně bude žíti,
pro budoucí všechny časy. —

(Pokračování.)

Poznam. 16.) opovrží-li nás čtenáři, nevíme sobě rady, nevíme, na čem vlastně jsme; tak i tovaretvo zpříhniváři obvyklé byty, není hu klenému dauhu by se hlásiti mělo, kde je denklazdy odrod vlastně bytuje. — Přísloví to je ve španělích obecné.

17.) Voda zahalila i nejvyšší hory, nad horami však ještě na 40 loktů vody se nachází; těchto 40 loktů tak úzkého tvaru jest, že celá voda zaplavena; celá voda 40 loktů vysoká ničeho více nezhůjí kníti.

18.) Slova poslednich čtyř veršů stáhnavě mluví Baltasar k Marnivosti a k Modloslužbě.

Mimo církev není spásy.

(Pokračování.)

Avšak tu slyšíme námitku: Vždyť církev chováním svým opak toho dokazuje, co v theorii hoří. Důkazem toho jsou ty bezčetné klatby, které tak často proti odpůrcům, ano i proti vlastním dítkám svým vynášela, a dosud ještě odpírá modlitby své ano i jen ohřevrahům, těm, kteří padnou v souboj a p.

Na to lze odvětiti následovně. Jest věc-

beceně známo, že vyobcování z církve nijáhné v sobě nezahrnuje zátraty. Má se to s oběma právě tak jako při soudu světském s obžalobou a odsouzkem. K církvi vyobcovaný jest právě ve ve stavu obžaloby. K tomu ještě uvážiti dlužno, že všeliké klatby církevné jsou ponze dočasné, práh věčnosti nepřesahující. Vyobcování jest pouhým prostředkem ochranným, jenž zabrániti chce jen obcování se zlem. Ale proč se nešastníku modlitby odpírají? Vždyť tedy není zatracen a modlitby by jemu ještě mohly prospěti! — Avšak ponze veřejné modlitby (vyjma modlitby církevné na veliký pátek) se neznabohům odpírají. Kněz pak uzavíraje dveře chrámové před pohoršením, činí to proto, aby nemitř pokleknul a vroucné modlitby vyjímal ke trůnu nebeského Pána za ony, kteří vně jej proklínají! — Vysvětlení nyní podané, zalíbává se v náuce církevní. Sv. Jan Zlat. praví v jedné homilii: „Bezbožné nauky kacířů musí se uvnitř a klatbou trestati, co však osob se týká, musíme jich vždy šetřiti, modlíce se za spásu jejich." — Ale oněmětí musí veliké žaloby a útržky o nepřátelivosti církve sv. Ona odvrátiti může zajisté vzneřenou továrnou zajisté od katolického obviňování; jsouc matkou člověčenstva může se směle táhnouti ku krásnému slovu, jakéž Kalypsi pronesla královna jedna v největším neštěstí svém: „Odvolávám se ku svědectví všech matek."

Nyní proč se tedy říká: „Mimo církev není spásy?" Toť poslední námitka, avšak snadno dá se vyvrátiti. Výrok, že mimo církev není spásy, zůstává v plné platnosti; avšak rovněž platí v jeho výrok svrchu učiněný, že v každém náboženství lze spásy dojíti tomu, kdož v nezaviněné jím nevědomosti ohledem zákona evangelického, úplně žije se dle rozumu a svědomí. Neboť jest to dle slov sv. Augustina „pevnou a nevývratnou vírou církve katol., že Bůh spravedlivý a dobrý nemůže od nás žádati nemožných věcí." Jak se dají výroky tyto na oko sobě odporující spojiti? — Často dotčená zásada, že mimo církev spásy není, obtíhnujeme sobě, jak svrchu řečeno, otázku po úmyslu a dobré vůli, avšak dobrý úmysl nikdenak není býti omluvou, v tom smyslu, že by někdo mimo církev žíti, aneb že by i mimo církev spásu svou vyhledávati mohl, jakoby velikému množství lidí církev ani nebylo zapotřebí. Pak zajisté zásada ona o výhradné spáse v církvi katol. byla by lichou a nepravdivou. Nikoli. Vždyť prostřednictví Kristovo, jenž se nám v církvi sv. podává, buď jest potřebno vědomě lidem, buď nikoliv; buď jest církev cestou všeobecnou ku spáse, po které se jeden každý brátí musí, aneb k onomu cíli nevede. Dobrým úmyslem nelze tudíž omlouvati nebytí v církvi Boží, nébrž dobrý úmysl právě působí, že člověk mimo církev býti nemůže. — Její Kristus umřel za všechny lidi. To jest pravdou nepopíratelnou. Již Origenes dí: „Třeba byl oltář obětní ponze na hoře Kalvarii; krev beránkova obmyla přece celý svět." Proto všichni lidé Kristu náleží, všichni jsou Křesťané. Avšak proto že povolání jsme, nelze nám dojíti milosti Kristovy bez spolupůsobení vůle naší. Proto musel člověk převe věmu Krista Pána co možná nejdokonaleji poznati. Avšak jak veliký jest počet lidí, kteří o Kristu a o církvi nikdy neslyšeli? Mnoho jeden každý, jenž dobře jedná, a věrně za pravdu, kterou poznává, skutky projevuje, může spásy dojíti, jak svrchu vyloženo a výrokem sv. Aug. doloženo.

Co do prostředků, jakýmiž takovému spásy lze dojíti, bohoslovcové se rozcházejí. Sv. Tomáš K. př. odpovídá na otázku, zdaž nevěrec, dosahnuvší vý-

vání rozumu svého a věrně plnící povinnosti, jež poznává, bližních svých upřímně lidující a k Bohu jsoucí přikázaní Boží plniti, jakmile se s nimi obeznámí, zdaliž takový umírajíc v neveře spasen býti může či zavržen — že Bůh člověku takovému spíše anděla pošle, nežli by jej nechal zemříti v neveře a proto na věky býti zatracenu. Jiní však bohoslovci tvrdí, že člověk takový náleží k církvi neviditelné a že má právo ku Království nebeskému. Vyvětlí nám to následující úvaha. Rozvažujme přede mínění druhé co obsáhlejší a dále sahající. (Podr.)

Jezuité ve Francii.

(Dokončení.)

Tu začala se tvořit strana filosofův či enkyklopedistův. Pod ochranou markýzky Pompadourové počali se mocně šiřovat proti všemu křesťanskému náboženství. Za Ludvíka XIV. pronásledování a rozličné obmezování jsouce nemohli žádným vítězstvím proti katolíkům pohnouti. Nyní však nastala jim doba příznivá. Zprvu potají a jako po koutech počali proti katolíkům, a poněvadž ve Francii Jezuité hlavní byli katolicismu hradbou, i proti nim brojili. Toto potajné a pokoutné počínání škodilo Jezuitům více než zjevné pronásledování podlé výroku Tacitova, „Qua flumen placidum est, forsan latet altius unda.“ Tak to asi původu poněkud pochybného počali veřejně vystupovati. Spis za spisem vysílali do světa vše, co vyšlo z jejich pera hladoor hltajícího. Nadarmo ukazovali Jezuité světu svou nevinu. Svět je neslyšel, a kdo je slyšel, neměl moci nevinu jejich se zjasniti. Král ponechával vše své milence markýze Pompadourové. Tato nejen že jim nepřekážela nýbrž veřejně na Jezuity nevražila. K jejím domě odbývali jakuze své Voltaire, D'Alembert, Diderot, muži kteří si vyhlížení ctitelky křesťanské za nejhlavnější účel svého života. Utvořili za tímto účelem společenství vydávání tak zvané enkyklopedie. Voltaire, pravá hlava celého spolku, tak vysmíváním zuřil proti církvi katolické, že sv. apostoly jinak nepojmenovával než lháři a ničemníky. Nedá se snad ani většího zášti proti Kristu nepřátelství nad ono, jaké se zobrazuje ve slovech: écrasez l'infame. Vláda se sice zprvu stavěla na odpor vydávání spisů těchto esprits forts et beaux (mohutných a krásných duchů), jakž nazývati se oblíbili. Macenášská jejich múza i tu pomoci. Kněz z povolání jeden z hlavních vodcův tohoto díla, znám byl jeho směr. Pravdy zjevené zamítnuty, nařízení církevní haněny, zákony mravouzákonné v posměch uvedeny, zásady deismu, materialismu a atheismu zjevně hlásány, a tak každý pomalu, kdo ještě úsudku zdravého nepotratil.

Vedle tohoto spolku vystoupil Jean Jacques Rousseau, který byl sice Voltaireovým nejkrutějším nepřítelem, avšak proti katolíkům nejsoučinnějším spojencem. Jeho nejhlavnější práce byl „Veal stavu přirozeného,“ v němžto opětně člověčenstvo za největší jeho úpadek, surovýsadu za největší štěstí vyhlašoval. Tím zavrhl každou společnost ať politickou ať náboženskou. Parlament pařížský zapověděl rozšiřování jeho spisů a spisovatel sám byl ze země vypovězen — avšak přátelé jeho to přeložili.

Konečně máme třetí ještě stranu tak zvané Oekonomisty. Ti považovali břicho za jediného boha a přijmyal za jediné náboženství. V jejich čele stál Quesnay. Podlé jejich názoru měl celý život lidský pouze účelem býti požitku tělesné věnovanou. —

Nepovstaly tedy zásady revoluce francouzské teprv při aneb po jejím vypuknutí, nýbrž byly již dávno Ekonomisty hlásány. N.př. chceme-li zde jen něco uvésti: Aby se ušetřilo dříví, měly se mrtvoly do pytlů zašívati a tak pochovávati; ze sádla mrtvol měl se strojiti olej k osvětlování domu a ulic, z těl odsouzenců měla se kůže pro zajatce připravovati. Všechny tyto protivnůstky Jezuitů podporovala ovšele paní Pompadourová. Měla bez toho osobní zášť proti Jezuitům. — Když je Ludvík XV. by ji nekavičně kolem sebe míti mohl společnicí Královou učiniti chtěl, hořekovalo se mnozí nad tímto úmyslem Královým, nejen pro ohavnost skutku toho, nebyli jsmi z lepší kategorie, nýbrž pro pohoršení dvorného mravu. Jaké Královou ošklivila se osoba tak zhýralá. Namluvili tedy Pompadourovou, by nějaký čas na Kajícnici si hrála, a tomu se také podrobila. Zavřela se do svých komnat, vyhledala modlitební knihy, aby je aspoň na stole měla, obcovala každodenně mši sv., a dala si konečně zavolati zpovědníka. Přivedli jí Kněze Jezuitu, de Sacy-ho. Tento ji beg obalu pravil, mínil-li se opravdu polepšiti, že se musí ihned od dvora odstraniti. Větší hana a znevcetění nepotkalo snad nikdy mocnou maitresku. Od té doby zahořela krutým hněvem proti Jezuitům a mínila si jeela je vyhladiti. S Pompadourovou spojil se Choiseul, by společně pracovali na jednom úkolu. A tak stály tři mocné strany, Jansenisté, Ekonomisté a Encyklopedisté s maitressou Pompadourovou a ministrem Choiseulem v čele proti Jezuitům, připraveny jsouce ku každému útoku. Jakými zbraněmi proti Jezuitům bojovali, lze poznati ze slov Rolanda d'Erceville a prvosedy pařížského parlamentu, zuřivého to Jansenisty, kterýž sám vyznává, že bezmezi lítostí vydal, že celý svůj život, jeho zdraví obětoval, aby jen Jezuity zničili mohl. Spisy hanlivé, listiny o zločinech Jezuitův vědění zaplavovaly celou říši. Čekali jen na vhodnou příležitost úplně se jich zbaviti. Ta se jim naskytla, když jistý Damiens attentát na život Krále učinil. Jezuité byli ihned za původce a spolupachatele zločinu toho vyhlášeni. Damiens sloužil nějaký čas před tímto činem v jedné jezuitské koleji, byl ale pro svou nešlechetnost propuštěn. Byv před soud pohnán vyznal veřejně, že Jezuité úmyslu jeho neznali. Sám Král byl o nevinně Jezuitů přesvědčen, ku vůli však přišla z Portugal zpráva, že Jezuité jsou odtud vypovězeni, a sice právě pro zločiny, jakých i ve Francii jsou obviňovali. Tu se zdálo, že všech obvinění a žaloby, Choiseul a Pompadourová s celou smečkou nepřátel neustálí; až konečně roku 1761 ze Francouz vypuzeni byli. Tímto vypovězením a pozdějším celého řádu vyhnáním (r. 1773) dáno znamení k poslední bouři, která napřed oltář a potom trůn rozkotala. —

— j.

Některá vyobrazení Svatých a jich význam.

Obrazy Svatých a Světic Božích užívá se v chrámech k tomu cíli a konci, aby ti, kdož písma neznají, alespoň na stěnách čtli, čeho v knihách čísti nemohou," praví sv. Řehoř I. (epist. lib. 7. ep 109.). A to vším právem. Neboť představují zřejmě a hnátce buď nejvýznamnější výjevy a působení z života jejich bohumilého, buď ponukají na důstojnost a hodnost, jíž ten neb onen světec ve společnosti lidské zaujímal, aneb ponejvíce táhnou [illegible]

nické smrti vyvolencův těchto, jíž se radostí a odvahou pro víru Křesťanskou vstříc kráčeli.

Avšak přece častokráte se přihoditi může, že pozorovatel i v písmě nejzběhlejší s pravým smyslem a významem Dějů, neb příznaků a původků, na obrazích světců vyličených se mine. Proto jsem se odhodlal některá vyobrazení svatých neb světic Božích vyličiti, pokud to dle mé skrovné znalosti v tomto oboru možno bylo. Vímť však sám, že mnohého tyto nástrahy nepřestrašují; nebť mu mohou již z většího dílu známými býti. Ale doufám, že i jemu se poněkud zavděčím, jelikož jsem nechtěl nic nového přidati, nýbrž toliko známé věci v jakýsi celek sestaviti a v souvislost uvésti.

1. Blahoslavený Albert Veliký (nar. r. 1193 v Lauingen, zemř. 16. list. l. P. 1280) z počátku mnich řádu Dominikánského pak biskup Řezenský (r. 1260) značí se na obrazích co biskup s knihou v ruce, jelikož jsa ještě řeholníkem nejraději se zabýval studováním, opisováním a skládáním knih, pak svatým rozjímáním a vyučováním.

2. Sv. Aloysia z Gonzagy (nar. v Castiglione r. 1568, 9. března, † l. P. 1591, 20. června v Římě) vídáme co klerika oděného rouchem tovaryšstva Ježíšova, klečeti před křížem s liliem a knihou z které se horlivě modlí a rozjímá. Na klekátku značí se též karabáč řemenný na důkaz přísného a přísného života mladistvého Aloysia. Lilium jest znakem jeho panenské nevinnosti a čistoty, kniha pak známkou nejen častého zabývání se modlitbou a rozjímáním o umučení a smrti Páně, nýbrž i výtečného prospěchu ve vědách a uměních.

3. Sv. Antonín Paduánský (nar. v Lisaboně r. 1195, † 13. června l. P. 1231) maluje se v oděvu františkánském s liliem, s knihou a s ježulátkem. Lilium má v ruce na znamení neporučené a neposkvrněné čistoty; kniha znamená písmo sv., v kterémž nejraději čítával; a ježulátko jest důkazem velikého toužení po Spasiteli a Vykupiteli, a důvěrného obcování s ním, jenž v podobě sličného pacholíčka se mu zjeviti ráčil.

4. Sv. Antonín, poustevník a arciotec (nar. r. 251 ve vsi Koma blíž města Heraklea v Egyptě † r. 356) vypodobňuje se v rouchu mnišském s kapí přes hlavu staženou, s knihou v ruce, z které kleče před obrazem Ukřižovaného se modlí. V pozadí lze spatřiti vepře, jimž se naznačuje hrozný nával nečistých a mrzkých myšlének na mladého Antonína, kterýmž ho nepřítel lidský, ďábel z celé dokonalosti svésti chtěl; avšak mladík stál co skála a statečně odpíral. Kniha významenává nejen jeho skrovné statečnou modlitbu, nýbrž poukazuje i na profluflé jeho listů, jež buď proti Arianům čelily aneb mnohým spřátelným klášterům Egyptským poslány byly.

5. Sv. Bartoloměje, (Nathanaele) apoštola, vídáme na obrazích co starce vypodobněného, jenž v ruce nůž s dvouma pásy kůže drží; po boku ale spatřujeme kříž, na němž ho král Astyages v městě Albanském, Albanopolis, z příkladu a ošacování kněží modlosluhebných za živa odřeného přibíti rázal. Též lze viděti malby, na nichž celá strýznění jeho co na kříži umírající se představuje.

6. Sv. Bedřicha, biskupa Utrechtského, nacházíme v hlavě biskupské berla a palmovou ratolest v ruce držícího, jehož boky

Dvouma meči proklány jsou. Tímto se připomíná, kterak sv. biskup při oběti mše sv. od dvou vrahů od císařovny Judity zemřetí na jatýchy r. 838 zavražděn byl.

7. Sv. Benedikta, opata a zakladatele (r. 515.) řádu benediktinského (nar. r. 480 † 21. břez. r. 543) vypodobňují v růze řádu od něho založeného, držícího v ruce jedné berlu a v druhé knihu, na níž porouchaný kloflík stojí; nad hlavou pak jeho vznáší se černý pták. Berla a kniha upomínají nás na jeho obšírnost ve vyučování písma sv., na zakladatelství nové řeholy, pak na důstojnost opatskou. Nápoj kloflíku táhne se k legendě, ve které se vypravuje, kterak od něho kolika zlovolných bratří jemu s jedem smíšené víno podáno bylo; ale nádoba v níž ostravný nápoj byl, rozpukla se na mnoho kusů, když ji Benedikt podlé obyčejného svého sv. křížem požehnal. Ptákem černým míní se zde ďábel, kterýž sv. Benedikta na poušti v rozjímání o věcech nebeských zahlubeného řečenou postavou k rozptýlení přivésti chtěl.

8. Sv. Bohumíra, biskupa Ambianského († 8. list. 1118,) vídáme v oděvu biskupském a vedle něho psa na důkaz, že bedlivým byl strážcem stáda mu svěřeného.

9. Sv. Bruno, zakladatel řádu karthusianského (r. 1084; — nar. r. 1035 v Kolíně, † 6. října l. 1101.) vyobrazuje se v růze téže řeholy, držě v jedné ruce mučedlu a v druhé kříž a knihu. Na zemi u nohou světcových složeny jsou odznaky důstojnosti biskupské, totiž dvojitý kříž a infule na důkaz, že svatý Bruno pro sebe zapravou skromnost a pokoru po dvakráte mu nabídnutou důstojnosti biskupskou pohrdnul, aby s novou horlivostí a s největší radostí navyklému poustevnímu životu se odvdati a tělo své posty, modlitbami, pracemi a bděním mořiti a v nitru rozjímati a Kázně Boží pojímati mohl.

10. Sv. Cyrill a Method, apostolové slovanští, vyobrazují se v oděvu biskupském, s berlami v ruce. Mimo to drží sv. Method v ruce obraz, na němž sou poslední aneb veřejný vyličen jest na důkaz, že sv. apostol vyobrazením tímto krále bulharského Bogarisa pohnuv i s celým jeho národem ku poznání pravé víry přivedl. V ruce ale sv. Cyrilla vzíráme knihu, která nám připomíná, že tento svatý arcibiskup Moravský s jeho spoludruhem Methodem nejen nehrožené pravdy sv. evangelium mezi Slovany hlásal, nýbrž i k rychlému rozšíření překladem slovanským sv. písma a bohoslužby a vynálezem azbuky valně přispěl. (Porko.)

Strážce jazyka.

Na straně 8: — „stává od několika let 5. Děditství" m. prostého jest; neb stávati = čapěji státi; stávati a nestávati ve smyslu býti a nebýti není dovoleno užívati; viz výnam obou v Slov. Jgm. a Osvětu str. 39. — Na str. 9. „zephyr" proč ne zefyr? „zéfyr" jest slovo řecké, tvrdé stojí ζ a nikoliv π a spir. asper; že se v latině tak píše, nestýká se nás, my chodíme k prameni a že tak správněji činíme, viz o tom Šafaříkovu předmluvu v „Cvič. Kn. řeč." — Na str. 10. spanilá m. spanilá; neb s(se) značí buď směr s hůry; svalený spadlý, neb nějaké nahromaděnó; sebraný, kdežto z značí vždy proměnu jako něm. aus. — Na téže str. skličena místo skličena jsouc musela atd. o čemž jsme se již zmínili v 7. čísle Musea. — Dolejš: čtyry ata zf. postačily m. postačila; neb čísloslovo se řídí dle subst. a nikoliv dle číslovky, která se zdá na první pohled býti fem. ačkoliv jest pro všecky rody jména. — Na str. 11: rozpálen m. rozpálen jsa o čemž nahoře. — Na téže str.: „zavřel dveře zanechav ubohou Boženu atd. m. zavření zanechal, neb který děj logicky předchází, toho člověk může se státi přechodníkem. — Dolejš: sobě nabyti; zde jest sobě nemístno. — (Porko.)

Redaktor Václav Ohavec.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou ctnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 12. V dubnu 1868. 2. ročník.

Baltasarův kvas.

(Pokrač.)

Modl. U tvých nohou vždy mne zočíš,
věrnou vždy a milující.–
Marn. Stálou, Baltasare, svící
budu tobě, kam jen vkročíš.–
Modl. Chceš-li bohům rovným býti,
hned co bohu se ti kláním.–
Marn. Abýs letěl k nebes bánim,
perutě mé budeš míti.–
Modl. Krásou, jakou bůh se měří
zvelebím tvé slávy nach.–
Marn. Abýs vkročil v slunce prah
zpruhy vystavím ti z peří.[14])
Modl. Zbudiju ti sochy nové,
jež by tě oslavily.–
Marn. Chrám, vý nové listy kryly
slávověnce vavřínové.–
Baltas. Ruce v ruku mon ať vloží
Každá z vás, kdož může lásky
spoj a síť i sladké pásky
rozpojiti?
Daniel. . . . . Rutka Boží!
Baltas. Kdo se drzou odpovědí
vplítá nyní v slova má?
Myšl. Já ne!
Balt. . . . . Kdož pak tedy?
Daniel. Já!
Balt. Jaká drzost z tebe hledí,
hebrejský, jenž s ponta těžká
vláčel ve Jerusalemě?[20])
Otrok dalek rodné země,
jenžto v Babyloně meškám
chudiny jen počet množí,
ten mi takto poklid ruší?
Kdo by mohl svoji duši

vyrvati mi? (Saká po dýce)

Daniel. Ruka Boží 21)

Balt. Jak jsou mocné tyto zvuky,
kterak trnu před tím hlasem;
strpení mne plní žasem,
mizejí zlobna srdce tlukty.
To nám záhady jen množí;
má-li zloba smrt tvou žádá,
kdož v tvou obranu se odvádá,
Danieli?

Daniel. . . . . Ruka Boží!

Myšl. Proč tu „ruku" stále vdíráš?!

Marn. Ustaň; neslušíť to dos
s nízkým mluvit Marnivosti.

Modl. Hnusí se mi jeho víra.

Balt. Život dá ti obou prosba;
věz však, v moji že byl moci,
a že takto bez pomoci
„ruky "boží" jestit hrozba!
(Odejde s Marn. a Modl.)

Myšl. Ty jsi šťastně ušel smrti,
já pak dobrou radu mám;
proti všemu neshodám,
jež mne časem hlačí, drtí,
vím i lék, jenž tyto hojí;
bez dalšího všeho hluku
zavolám jen „ boží ruku,"
a to slovo hrůzu strojí. –
Že pak bez pochybování
„rukou" 22) zhouby umlčíme,
ruce k rozchodu si dáme,
„ruka boží" ať tě ochrání! (Bojí)

Daniel. Kdo jen Boží, může snésti
takou opovážlivost?
Modloslužba, Marnivost
také mohou řeči vésti?
Kdo zde může odpomoci,
kdo jen pomstí zloby té,
proti víře vylité?
Kdo as?

Smrt (vystoupí s mečem a dýkou, v šatu dvořeninu, s pláštíkem, na němž viděti lze kostry a umrlčí hlavy.)
Já to budu moci!!

Daniel. Děsný vidě, co jen hledíš
příšero tak strašným zrakem
temníš oko hrůzy mrakem?
Neznám tě! – Kdo jsi, mi nedíš?

19.) pestré peří značí trefně Marnivost, jak pro svou pestrotu tak pro těkavost.

20.) Daniel za panování Nabuchodonosora zajat byv, z Jerusaléma do Babylona vlečen byl.

21.) „Ruka Boží"; jsou spolu slova ta předznamená; značí ruku, kteráž Baltasarovi hrozila známým: Mene, tekel, ufarsin!

22.) Instrumental; smysl: slova „ruka boží tě dnes vysvobodila, já pak znaje mocná slova ta od tebe, chci jich příležitostně upotřebiti, aby mi též pomohla.
(Pokračování)

Mimo církev není spásy.
(Pokr.)

Církev sv. není leč Christus Pán sám člověčenstvu hlásaný. A co jest Chris-

stus Pán? On to sám praví: jest pravda, život, světlo, jest počátkem; Ježíš Christus jest slovo čili nejvyšší rozum a moudrost, kterouž duchem a svědomím poznáme, kteráž jest měřítkem myšlének a skutků našich, moudrost, vepsaná do srdcí našich (jak dí sv. Pavel). Tímto zákonem všech zákonů, nejvyšším to pravzorem práva a pravdy jest Ježíš Christus, čili v Něm zosobněn jest zákon onen. Zákon evangelický neodchyluje se tedy od zákona přírodného; jest to tentýž zákon jenom obšírnější a dokonalejší. Proto pravil Christus Pán: „Nepřišel jsem zrušit zákon, ale vyplnit jej. A z toho již lze usuzovati, co sv. Pavel dí: „Činí-li pohané, nemajíce zákona, to co zákonem jest, jsouce sobě sami zákonem, ukazujíce, že skutek zákona vepsán jest do srdcí jejich."

Bůh dle slov sv. Klementa Alex. učinil takořka s člověkem trojí smlouvu: jednu s pohany, druhou se Židy, třetí pak s křesťany; byl pak od nich aken dle vědomostí, jež o Něm měli. Pohanům zjevil se přirozeným podáním (tradicí), Židům zákonem psaným, ze Židů pak i pohanů složil církev svou, v níž tedy všechny tři smlouvy v jednu srostly; vždyť všechny tři zakládaly se na slovu Božím, které vždy týmž zůstává, ať již ku svědomí mluví způsobem přirozeným, ať se jeví zákonem psaným aneb konečně ať beranouc na se přirodu lidskou zosobňuje se v Ježíši Christu a sv. Církvi Jeho. Jsou tedy rozličná stanoviska, jakáž lidé k Bohu, ku slovu a k Církvi Jeho zaujímají. — Církev pak obsahuje v lůnu svém každého člověka, katolíka, bludaře, žida, pohana, slovem toho, kdož koli Pána Bohactí dle toho, co o Něm víra neb vědění může. — Kdo tedy kromě církve kat. se narodil, nemá viny až potud, pokud bona fide v ně zůstává a sic jest se přičiňuje, aby pravdy se dodělal. Nebot takovou cestou může býti údem církve podle Ducha a tak spásu svoji působiti. Projadřuje se též sv. Otec Pius IX. v allokuci dne 9. pros. 1858. řka: „Tenendum quippe existe est, extra apostolicam romanam ecclesiam salvum fieri neminem posse, hanc esse unicam salutis arcam, sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verae religionis ignorantia laborent, si ea sint invincibilis, nulla ipsos obstringi hujusce rei culpa ante oculos Domini" *). Ti tedy, kteří věrně plní povinnosti, jež poznávají, hotovi jsouce zachovávati přikázání Boží, kdyby je znali, a toužíce tudíž po pravé víře, podlé Ducha v církvi se nalezají, a zásada dokázaná, že kromě církve spásy není jich nezasahuje.

Dodejme k tomu ještě krásná a významná slova sv. Jana Zlatoústého, jenž dí v jedné ze svých homilií: „Jest tedy Bůh nespravedlivým k těm, jenž žili přede příštím Christovým? Nikoliv. Tito za-

*) Viz Časop. kat. duchovenstva 1866 str. 7 (Pojednání od Dra Lenze)

jisté mohli dojíti spásy, aniž by Christa Pána zřejmě vyznávali. Vyznání takové se od nich ani nežádalo, ovšem ale vědomost o pravém Bohu a vorování se mo-dlosluţby. Tehdá dostačilo tedy ku spáse Pána Boha pouze poznávati. Slovem všichni ti, kteří žili před Christem Pánem modlo-služby se zdržujíce, jedinému pravému Bohu se klaněj́ce a sv. život vědouce dosáhli věč-ného blaha dle výroku sv. apostola: „Čest, chvála a pokoj všem těm, jenž dobré konají, Židům i pohanům." – To co zde pověděno o po-hanech a židech, platí též o bludařích vzhle-dem ku Katolické pravdě. Ano nás všechny lze omluviti, pokud jsme v bludu nezaviněném aneb v nevědomosti neodstranitelné čili bona fi-de; jakmile však paprsek pravdy dokonalé nás osvítí, kdež přijde toliko na dobrou vůli naši, tu kdybychom v hrdosti a pýše své zdrá-hali vůli svou podrobiti jediné pravdě, pak roztrhujeme se svazky s Christem Pánem a sv. cír-kví jeho nás pojívší a velikou stížení vinou padáme v věčnou záhubu.

Avšak tu slyším jinou opět námitku: „Proč nejsou všichni lidé na světě povoláni ku poznání zjevení Božího, jakéž se obsti-huje ve sv. evangeliu?" Na otázku tuto ne-lze jinak odpověděti, leč: „Toho nevíme". Avšak námitka ta vyslovenou svrchu zásadou ani neotřese. Zjevení Boží, jakéhož se nám dosta-lo sv. evangeliem, zajisté jest pouhé dobrodiní či-li milost. Nerovnost pak v milostech, že tohoţ jeden více obdržuje, nežli druhý, není křiv-dou; jen když jednomu každému dostane se prostředků k dojití spásy postačitelných, nikdo pak nesmí si obdovati právo, žádati na Pánu Bohu prostředků působivějších, jakých se n. př. do-stalo jiným. Rovněž tak, jako Pánu Bohu volno bylo odepříti veškerému člověčenstvu oněch prostředků působivějších a účinnějších, jest mu úplně volno odepříti jich pouze některým, aniž by právě musel Pán Bůh v tom jednati bez příčiny; ale nám příčinu tu zná-miti nikterak není povinen; jednáť se tu na-prosto o tajemství slitovnosti jeho. Pravdu tuto ukazuje a objasňuje sám Božský Spasitel parabolou o dělnících na vinici (Mat. 20, 13–15). Nerovnost tato v darech Božských ostatně se vše-de jeví, ve přírodě i ve společnosti. Všude nacháźíme slabotu a sílu, chudobu a bohatství, bla-ho a bídu, vysoké nadání a obmezenost ducha.

Z úvahy této vychází tudíž, že veškeří lidé jsouce předmětem vykoupení Christova tenkrá-te nacházejí se v církvi, přijímají-li milost tuto a konají-li vše to dobré, cokoli jim možno a vší pravdě srdce ochotně otvíra-jíce, kteroužto poznávají. – Zásada pak: „Mimo církev spásy není" toliko ty zasahuje, kteří vědomě a svévolně zůstávají vně oné pravdy, jejímž východištěm jest zákon přírodný, vrcho-lem pak zákon evangelický. To tedy jest mí-nění jednotlivých bohoslovců, na mnohých vý-rocích sv. Otců se zakládající, jak svrchu zmíněno. Avšak podotčeno tam o jiném ještě míněni, dle něhož, jak sv. Tomáš dí, Pán Bůh člověku, bona fide kromě církve jsoucímu a přikázání Boží, pokud mu známá jsou plnícímu, raději anděla sešle, nežli by jej ve bludu zemříti nechal.

Hned na první pohled jest očividno,

že oboje mínění srovnává se v tom, že spásy dojíti lze jedině v Christu, jakož i v tom, že každému, kdož dobré skutky koná, spásy té dosáhnouti možno. V tom tedy souhlasí, jenom co do způsobu, jak zásada ona s tímto výsledkem se spojiti má od sebe se rozcházejíce.

(Pokračování.)

Ave Maria

(ora pro nobis)

Pozdrav přijmi těmi zpěvy,
slávy Tvé ač nehodný,
přijmi v lásce od své děvy,
z lásky vždyť (jen) k Tobě zní.
V lásce chvála Tobě zněla,
v lásce jsem se kořila,
že jsem v lásce Tobě pěla,
vzdávám vřelý dík Ti já.

Dejž, by věnec, jejž jsem vila
Tobě panno vítán byl,
mně byl v trudu hojná síla
těchy mnohé ve hrud' lil.
Tobě k nohoum teď jej složím,
před trůnem mu místa přej,
pozdrav přijmi v ráji Božím,
za mne k Synu Svému lkej!

Ty, jenž's četl moje písně
zbožný Duch jej provívá,
pomni, nás že tytéž tísně,
tatéž láska objímá.

Vzdáleni jsme svému oku,
snad ti buďm neznámou,
k tej že přec bráně vedem kroky,
touž jdeme za snahou.

Duch-li tvůj má mluvil slova
mé též duši nástroj ples,
na bránu an klepem znova,
k nebi za mne „Zdrávas" vznes!

J.

Miltonův ztracený ráj. (Dok.)

Zpěv XI. Bůh Syn přimlouvá se k Otci za padlé prvorodiče, kteří kající modlitbou milosrdenství Boží vzývají, aby jej na milost přijal; Otec přijímá jeho prosbu a zároveň známo činí, že dále v ráji bydleti nemohou; i vyšle Michala se zástupem cherubínů, aby je z rozkošného bydla vyhnal, Adamovi ale oznámil, co se ku přímluvě Boha Syna ve dnech budoucích k obnovení padlého člověčenstva stane. Adam činí Evu na změny v přírodě pozornou a postřehna anděla přicházejícího spěchá v ústrety. Michal oznamuje trest. Adam stoné sice nad zprávou truchlivou, než paměti jsa veliké viny uvoluje se trestu. Eva vypuknu v kvílivý pláč a nářek, neb jest

jí opustiti libé ve stínu procházky a pestré sady, jakož i zamilovaný stánek. Adam děkuje poslu Božskému za zprávy, jeví ale hotovou vůli, žeby v ráji zůstana byl se snažil dosti učiniti uražené spravedlnosti Božské vřelými modlitbami, denními sladkovonnými obětmi, a lituje, že mu nemožno ukazovati synům svým: na této hoře, pod tímto stromem, u této studánky zjevil se mi Bůh, aneb: zde slyšel jsem hlas jeho. — Michal poučí ho o všudypřítomnosti Boha, který i mimo ráj mocnou od něho nevztahne pravici a uvede ho, když se Evy k jeho vůli spánek zmocnil, na horu převysokou u prostřed ráje, odkudž bylo lze přehlédnouti celý téměř obvod země, aby mu u vidění božském všecka budoucí království a slávu jejich ukázal; proto přečistil oko jeho světlíkem a roušou; silou krupějí z bylin těchto přenožený, padne Adam v mdlobu, z které ho Michal vzkřísí; Adam prohlédne a žasne vida rozmnožené potomky své, jejich skutky dobré a zlé, které se sběhnou až do potopy světa; vidění toto vysvětlí mu Michal.

Zpěv XII. Dále odhaluje Michal Adamovi děje národů od vystavení věže babylonské, rozejití se národů, jejich modloslužby a vyvolení národa; osudy tohoto v zemi Chananejské, rozmnožení jeho v zemi Egyptské, vysvobození a návrat do vlasti zaslíbené; další děje až do příchodu Adama druhého, vtěleného Syna Božího, jenž kapse hříchem pokaleného lidstva umře a je s Otcem smíří; založení církve, a osudy její až do druhého příští Boha Syna v den soudný. Vidění zmizí. — Poučený Adam spokojí se v mysli své a slibuje kráčeti věrně po cestě spravedlnosti, v trpělivém snášení osudu hříchem zaslouženého. Michal sestoupí s Adamem s hory a kráčí k Evě, ana ve snách též příjemná měla vidění, kterými jsou potěšena volnou se stala opustiti ráj. Zatím svede Michal s blízkého vrchu čekající jej cherubíny na vykázaná stanoviště, a vyvede branou na východ proroditře, ani slzy prolívají, z ráje a postaví cherubína s mečem plamenným u východu, aby jej střežil po budoucí věky. — B.

Obrazy Svatých. (Pokr.)

11. Sv. Dominik /: nar. r. 1170 v Calaboga, † 6 sp. 1221 :/, původce zákona Kazatelského čili Dominikánského /r. 1217/ vyobrazuje se v šíři, ze řehož řádu, držíc v jedné ruce kříž a v druhé knihu s lilium. Po boku kráčí pes, držící mezi zuby hořící pochoden, jejž světlo své na zeměkouli v pozadí nastíněnou vrhá; za zády pak světcovými vypíná se velkolepý chrám k nebesům co znak zakládání a obnovování mnohých chrámů a klášterů. Kniha znázorňuje nám jeho neustálou pilnost v šíření náboženských tuch a v hlásání pravd Božských zvláště proti sektě Albigensů; lilium pak jeho nepoškvrněnou čistotu a panictou nevinnost. Náčiním psa s pochodní osvěcující zeměkouli poukazuje se na nezvratnou stálost, věrnou vytrvalost a plamennou výmluvnost v boji proti nesmírně zá-

hubě Kacířské, a na nezlomnou různost v šíření světla pravé víry pocelé skoro Evropě.*)

12. Sv. Fabián, papež /† 250 za císaře Decia/ představuje se nám obyčejně ve vší slávě a důstojnosti biskupů římských.

13. Sv. Florián, vrchní zpravěc vojska římského za času Diokleciana, bývá prověn od křesťanů za orodování zvláště v nebezpečenstvích ohně. Z té příčiny dává nábožný lid sv. Floriána, oděného co vojína římského, na štíty domů svých malovati neb vytesati, an vodu z nádoby na hořící dům leje. Nádoba vodou naplněná naznačuje, že tento svatý v městě Laureacum Maximiána pro víru křesťanskou do řeky Enže svržen a takto utopen byl /na začátku IV. století/.

14. Sv. František de Paula, /nar. r. 1416 v Paule, † 2 dub. r. 1508 v Plessis-lès-tours:/ zakladatel řádu nejmenších bratří /r. 1435/ jinak Paulánů, oplýval nejsrdečnější láskou k Bohu a bližnímu. Odkudž bezpochyby to pochází, že malíři malujíce sv. františka v oděvu řeholnickém provazem opásaném vždy slovo „Charitas" t. j. láska připisují.

15. Sv. Františka Salesského /nar. 21. srp. r. 1567 † 28 pros. r. 1622:/, biskupa Genevského, vyobrazují v rouchu biskupském, držícího pravou rukou berlu a levou otevřenou knihu, čímž se ukazuje, že nejen úřad svůj bedlivě zastával, anobrž i častým čtením sv. písma sama sebe dokonale vzdělav, víru katolickou mnohými spisy a hlásáním slova Božího proti Kalvinianům hájil a mnohé pobloudilce opět do lůna církve sv. přivedl.

16. Sv. František Serafinský /: nar. r. 1182 v Assisech, † 4 říj. l. 1226:/ původce řádu františkánského /r. 1209/ vyobrazuje se v hnědém a dlouhém oděvu, provazem přepásaném, an v rozjímání jsa ponořen u skalisku kleče, na němž obraz ukřižovaného Spasitele, kniha a umrlčí lebka rozestaveny jsou, maje na prsou, na nohou a na rukou patero ran, z nichž krev vytéká. Tyto rány jsou nám památkou převelké milosti, kteréž sv. františkovi pro jeho vnitřnou bolest a touhebnou skroušenost při rozjímání přehořké smrti Páně sdostalo, totiž vbíst knutí pěti ran Spasitelových, jež po celý svůj další život podržel. Kniha jest zrakem jeho ohnivé výmluvnosti, jíž hříšníky s spodivuhodným výsledkem k pokání vyzýval, pak vroucnosti v konání častých modliteb, spojené s tuhou kázní tělesnou.

17. Sv. František Xaverský /nar. r. 1506, 7. dub. v zámku Xaver 2 hod. od Pampeluny, † 2. pros. r. 1552 v Číně:/ vypodobňuje se co kněz tovaryšstva Ježíšova s knihou a křížem, an zraky s touhebností a s rozmrcením k nebesům pozvedá, z nichž lesklá záře po jeho obličeji se rozlévá. Tímto postavením se poukazuje na oddanost a vroucnost františkovu v modlitbách a svatém rozjímání, jimžto takměř celé noci věnoval a tak hluboce do věcí Božských se zabíral, že mnohokráte v vytržení mysle přišel, a tělo jeho, vzletem ducha přemoženo, nad zemí se povznesło a v nebeskou záři

*) Pes tento poukazuje též na sen, kteréž matka sv. Dominika před jeho narozením měla. Viz Dr. Bílý Legendy, str. 773.

osvíceno se lesklo. Kniha vyznamenává sv. evangelium k jehož rozšíření mezi národy, východní Indii a Japansko obývajícími, první podnět dav valně přispíval ponejvíce svými kázaními, kteráž jednak jako med a balsám a jednak jako třeskot hromu a bouřní vichru mohutně srdcem a myslí všech hýbala. (Pokrač.)

Strážce jazyka.

(Pokrač.)

Na téže str: — „sil duševných napínati"; proč zde gen., ježto sloveso žádá acc.? — Cizí slova, jako astronomie, mathematika atd. píšeme s malou literou počáteční. — Dole čteme: naproti znal člověk m. naproti tomu, naopak a j. v. — Na 2. sl: „dosáhla stupně nejvyšší dokonalosti" zapáchá germ; správně jiříce vypouštíme zcela stupeň. — Na str. 12. větou: „Každý — svědčí" tvrdí se, že národ každý vyhověv úkolu, jenž k platnosti dozráti musil(?), z řady národů zmizel, což popírati nám budiž dovoleno; ostatně to nespadá v náš obor. Na str. 12. sl. 2. „ — „židé nosí na čele oznak ukřižovaného Spasitele" máme bráti doslovně aneb ve smyslu přeneseném? Máme za to, že obé nemožno. — Na str. 13: „Došlo-li /: doplň: to :/ — vymřel" věta tato polosáhová jest tak nečeská, že smyslu teprve po několikerém čtení se domáháme; mimo to obsahem svým tvrdí opak toho, co bylo řečeno na str. 12. — Dole: „národové násilí trpěti nechtějí a nebudou, kdyby Bůh sám o to nebyl pečoval, aby, jak jazyky rozptýlil, zase je sjednotil" jest věta nečeská a mimo to obě části obsahem svým k sobě nenáležejí. — Na sl. 2. byť by, nesprávnost této chybné spojky, s kterou se často potkáváme i ve spisech jinak dosti správných, viz v čís. 10. — Na str. 25 čteme: a v dáli; musíme zde čtenáře naše pozornými učiniti na vadné tvary: dáli, šíři, hloubi, výši, tlouští, déli, v nichž si mladší spisovatelé naši zhusta libujou; těchto tvarů čeština nezná, nýbrž jen: dál, šíř, hloub, výš, tloušť, děl, vesměs jem. a skloňují se dílem dle vzoru kost, dílem dle ze„mě; tedy: v dáli, v hloubi, z dáli, z hloubi atd. viz Slov. Pgm., Obzor str. 391, Tom. S. 52, Mid. S. 73, 2., Hatt. SS. 213–215. — Na str. 27 dole: usnul v náručí Boženy, proč ne Boženině, ježto nenásleduje věta relativná? — Na 2. sl: zběř, lépe: sběř, neb píšeme sbírati a nikoliv zbírati. — Dole: „zhrozila se myšlenky, žeby mezi zločinci přenocovati musela" a na str. 13. sl. 1.: „ — spojiti národy v celek, tot idea, kterou však ve skutek uvésti nikdy by se lidské síle nepodařilo"; obě tyto věty poboční nemohou býti podmiňovací, „nýbrž musí státi včase budoucím: „že bude museti přenocovati", a „nikdy se nepodaří." — Na str. 29: v téžeż m. téže, o čemž viz Str. jaz. na str. 64. „Musea."

(Pokračování.)

Redaktor: Václav Ohanek.

Exemplář 10.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slasté Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása
Fr. Sušil.

Číslo 13. *V Květnu 1868.* *2. ročník.*

Baltasarův kvas.

(Pokračování.)

Smrt: — Jsemť, Danieli, božský proroku
cíl všeho, co jen zrodí tento svět,
jsemť hříchu dcerou, zrádných úskoků,
jsem z hada, jenž byl v ráji, zhoubný květ,
jejž Abel bratrovu byl vsi světa do toku,[23]
i otevřel jí Kaina globný hleď;
a co se usídlila hrůza má,
i soudy Boží hbitě vykoná. —

Však dcerou-li jsem hříchu, závisti,
dvě furie též ve mně mají být;
neb závistí mou smrti kořisti
jest každý, komu žití popřán kmit;
a hříchem smrť se duši pojistí,
smrť věčná, dřív, než mužem pomyslíť
neb jako smrť je koncem života,
tak duše smrtí — hříchu mrákota.

— V další řeči své předznamně poukazuje Smrt na úmrtí božského Spasitele, líčí hrůzy při úmrtí tom; po tě žádá bozží, volí krále Baltasara, což však Daniel nepřipouští. —

Daniel: Spravedlivá plnitelko
soudů božích spravedlivých
jejž co znak své působnosti
ostrou, dešnou kosou nosíš!
Ještě věčná Boha soudy
zastupovati nám třeba;
chcitť, bys úsud oné knihy,[24]
kteráž pomětnou sic slove,
jejž však často livem jesti
knihou zapomenutí,
dříve nevykonal a až
hlasem plným úbytnosti

oznámiš mně obeslání,
jakých úsud vyžaduje. –
Znamená – to Baltasar
„poklad skrytý"; já však vím,
že i duši v lidském těle
pokladem jsou uschovaným. –
Tent chce získati; a proto
jenom to ti dovoluji,
abys králi Baltasarovi
úsud tento oznámila;
připomeň mu, smrť je blízka:
neb i zlořád rozhořčená
dřív se rukojeti chopí,
než-li kasí meč; a takto
uchops se jen rukověti:
kasiti meč – nedovolím. –

(Odejde.)

Smrť to ležče nese, že ji nedovoleno, Baltasarovo bezživotí uskutečniti, upo. slechne však rozkazu daného. –

Myšlénka vystoupí.

Smrť. Myšlénko! *
Myšl. . . . . Kdož jsi, jak mne volá?
Smrť. Ját jsem, jejž tě nyní volám!
Myšl. Nu! a já jsem to, jejž nechci
volána být hlasem tvým!
Smrť. Proč jsi? Řeč, co máš?
Myšl. . . . . Mám bázeň!
Smrť. Co to bázeň?
Myšl. . . . . Bázeň? – Hrůza!
Smrť. Co to hrůza?
Myšl. . . . . Hrůza? – Úžas!
Smrť. Co to úžas?
Myšl. . . . . Úžas? – Chvění!
Smrť. Z toho nic mi není známo,
nevím o tom dosavad. –

Myšl. Kterak dáváš mi, co nemáš?
Smrť. Nemám, proto však to dávám. 25.
Řeč mi, kde je Baltasar?
Myšl. Tamto v zahradě jej najdeš
s bohyněmi, jimž se klání.
Smrť. Veď mne k němu, rychle jen
přes tvář jeho!
Myšl. . . . . Musím vésti,
neboť prchla smělost všaká
k odporu.
Smrť. . . . Tak slušno jest,
spravedlivý božský soude!
Bys ni na mne také zpoměl,
Myšlénka mne vede k němu.

(Odejdou.)

Baltasar, Modloslužba a Marnivost vystoupí.

Modl. Jhý to veliteli, smutek . . . .
Marn. Jaká touchlá zádumа . . . .
Modl. nicí blaho žití tvého?
Marn. ruší luzné tvoje sny?
Balt. Nevím, jaký můj je bol.

Rychle objeví se Myšlénka se Smrtí.

Myšl. (ku Smrti): Přistupuj, zde jest!
Balt. . . . . Rozjímal jsem
v duchu hrozby oné děsné
„Ruky Boží", jaký asi
trest muž" býti onen jejž mi
přislíbila.

(Baltasar chce odejíti, vstoupí mu však vcestu:)

Smrť. . . . Trest – jsem já!
Balt. Kdo jsi?! milostivé nebe!
Stíne, hrůzo, děsný vide!
Přestrašuješ mi hlas i tělo,
an přece těla, hlasu nemáš! 26.

Kterak jsi ty ke mně vstoupil?

Smrt. Jako světlem slunce jest,
tako já jsem noc a stín;
je-li slunce světa živitel,
já jsem všehomíra smrt;
vstoupím všude, kam i ono,
neboť stín i světlo musí
rovným vlastí majetkem...

Poznámky:

23. Tělo Abelovo bylo takořka otvorem, jímž smrt na svět přišla. – Otvor ten otevřen zločinem Kaina.

27. „Knihou" rozumí se „kniha dluhů", smrti náležící, v níž zaznamenána veškera dluh, jakou lidé smrti dlužíš.

25. Protože smrt cítu nemá, lidem tak děsnou bývá. –

26. Ačkoliv smrt lidskou podobu na sobě nese, přece lze pozorovati, že není lidská bytost.

* Výjevy následující podobají trochlé předtuchy zkázy Baltasarovy, přestávšíjí nám napomínání božské milosti, kteráž i zatvrzelému hříšníku neschází. – Smrt jest zde mečem božské spravedlnosti, kteráž hříšníka trestati chce; avšak dlouhočekání Boha, Danielem naznačeno, zadržuje zlobu spravedlivou. – Baltasar však všecka vnuknutí milosti zneužívá a dostoupí tak to největší podlosti ve znesvěcení nádob chrámových, což zkázu jeho přivodí. (Schiaparelli).

Příčiny lhostejnosti u věcech víry.

„Svět leží ve zlém!" Tak se všech stran zaznívá, tak hlásá každý učenec, tak kvílí i venkovan sprostý, tak do světa rozhlašují hlasy časopisecké, pravdu tu dokazují i fakta hrůzoplodná, – povstalá z nešetření práv lidských i božských – loupeží totiž a samovražda. Přirozeně snaží se i rozum tomu odpomoci a pátraje po první a základní tak všeobecného zla příčině dobře soudí, že na nedbalost náboženskou ji vrhá. Dobře tedy poznává se strany jedné rozum, že základní podmínkou blaha mravného a duševního není hmota, nébrž něco vyššího. Náboženství uznává za životní podmínku jednotlivců i rodin, na základě náboženském že národu, trůnu i stát, tu existence zajištěna jest, – odkud však nynější nedbalost a lhostejnost náboženská pocházejí, divné příčiny udává, jen v tom se shodující, že vina na ústavy náboženské, zvláště však řečeno, na církev katolickou, na její zřízení, na její orgány se uvaluje; na nich tedy se má a musí reformovati, ona by se měla ve svých základech Bohem položených zvrhlati, což však nikdy dle záruky Spasitelovy se nestane.

Pečují tedy rozumáři starostně o rozkvět náboženství, mravů a blahobytu, brojí však proti ústavám, odjakživa zdárně tepnou rozkvět náboženství zářivší. Jaké to protiva!

1. Vážný hlas ozval se, jemuž nejvíce o blahobyt národů běží (?!) v náreku, že prý nedbalost u věcech víry pochází ze samé organisaci církve katolické, která prý nebnože ze všech církevních a školských záležitostí vylučuje, tak že každý katolik uvyknul považovati věci církevní za takové, do kterých mu nic není. Laik prý nemá

žádných práv v církvi, leč někdy kněží přiobrá-
dech slavnostních posloužiti, o chudé se starati
aneb snad i o samého kněze. Tak proň jest ne-
kněží nevelký obor při náboženství vyka-
zán, který se s náboženstvým jen zevně styká.

Avšak nahlédnouti jest zapotřebí ve skute-
čnost, a zcela jiný obraz před oči se staví;
neboť tak důležitá práva laikům ponechána
jsou že by hierarchie kněžská jim závistí mo-
hla. Nenít laikům jen baldachin nositi, al-
mužnu vybírati, svíce rozžehati atd., nejpří-
ze nekněží jest žádati, aby se jim dostalo uče-
ných duchovních správců, kteří by sto byli,
vyhověti potřebám a pravdám náboženským.
Dále aby kněz včas určitý bohoslužby konal
pro své farníky, výklady činil pravd katolických,
jimiž by ducha na hmotě lpějícího k vyššímu pů-
vznesl, srdce láskou, úctou k církvi a vlasti
naplnil, a protkal jednotvárný a drsnatý ži-
vot touhou po nebeským, jakákoliv aby vyhověl
povinnostem které mu úřad ukládá. Nekně-
ží mají dozorství i nad mravností a prospěchem
mládeže, jim ponejvíce ponecháno právo patro-
nátní, oni mohou upravěti kandidáty na
prastoly biskupské. A konečně není to právo
vzácné, že přestupem ve stav duchovní každému
křesťanu mužského pohlaví, kterýž ze potře-
bných schopností a vědomostí nahromadil,
volný jest? Čeho se tedy laikovi nedostává,
volno, aby přestupem ve stav duchovní
dosahnul, aby však co laik úřad učitel-
ský, kněžský a královský v církvi zastával, —
to nikdy připouštěti se nemůže. Každému
tedy stavu poláčtí práva jsou ponechána; jim
když se svědomitě vyhoví, pak teprve nábo-
ženství se dařiti a ono hojné ovoce nésti může.

Avšak pohlédneme-li jakkoli nepředpo-
jatým na život vůbec nynějšího vzdělaného
věku nynějšího, tu zajisté množství
příčin oné lhostejnosti docela bije,
ano život soukromný a veřejný v nich
jen zcela se pohybuje. Každý stav, každý
úřad, každý jednotlivec přísluší jí-
stru, z nichž plamen neukojitelný
jíž vyšlehá, který celou společnost jistě
proniknu a zmaří, nebude-li žádných
účinných prostředků užívati se, jichž
však jen náboženství, authorita a
platnost zákona podati může. —

2. Rozsáhlejšího ještě práva nad jí-
mě požívají rodičové. Na nich záleží,
aby náboženství hojné ovoce neslo, jímž svě-
řeno jest ústy nového pokolení; neboť co
se v nitro dítěte slovem i příkladem jí-
žády vštípí, to s ním i roste. Když však,
jak se to v životě rekonvertitském až pří-
liš často přihází, návěj pojem velikého
boha místo pojmu o Bohu a jeho vlastno-
stech v nitro dítěte se vkládá, jaké plody
má tak negdárné ústy nésti? Hned v
prvních létech, kde ještě ani jednoduchou
modlitbu zpaměti odříkati se nenaučil, zná
velmi dobře klíti a zpupně odpovídati, a
než ponejprvé o chrámu Páně něco zvě-
děl se, zná lépe jíž hostince a salony, kte-
ré se svým otcem byl navštěvoval, zná
spolky nákazou páchnoucí, do nichž ma-
tinka ho vodívala. Do školy to také
později posílají, snadí gruntovního učit-
le v domě mají, chlapec zná brzo dobře
čísti psáti a počítati, zda-li však i ná-
boženství pokrokky činí, o to nikdo se nestar

Bůh nařídil otec na přepjaté požadavky katechetovy; jindy zase vytýká, že mne vedají humanity, bylo-li trestání nebo kárání chlapce, že čas školních služeb Božích na jiném místě škodlivou kouru trávil. — Pozoruje, naučí se od rodičů peníze vyluzovati, vyhledává si potřeby takové, že by lépe bylo, aby se s nimi nikdy nebyl seznámil, a kdyžto když nějakou škodu utrpěl, matka uznávajíc svou chybu zanechá poněkud milovaný ty; synek ale navyklý, jíž dobře uvědčí, že matka tajně z pokladnice otcovy ubírá, a postoj míně stejné právo míti, dozje sahne sám po penězi, jehož se mu matkou nedostalo. Labužnictví a pohodlí domácí, nejzřejmější znak zásady novověké, že život jen v požitku záleží, hluboké kořeny pouští ve srdce mladé. Otázky však: odkud jsme, k čemu jsme zde a co z nás bude, nikdy neslyší, vždyť takové titěrnosti nejsou pro vzdělance, o to ať se starají popy neb staré baby. — Dítko se musí volně, bez vlivu náboženského, bez strachu vychovati; až vyrostle, pak se může pro to neb pro ono aneb pro žádné náboženství rozhodnouti, zatím se může v románech s mravy a karaktery jiných seznámiti, podle nich se vzdělávati — a zná-li pak znamenitější epizody z toho neb onoho vášněmi a nečistými obrazy protkaného románu vyprávěti, pak jí ze pokročilého a nadějného jinocha mají. Jaké však naděje mohou se ve mladé pokolení skládati, když se věci tak mají? Kdo má úctu k Bohu v něj vštípiti? Odkud vezme víru pravdy náboženské? Kterak úcta k církvi, přátelnost ku knězi urodí se v půdě hložím a kamením poseté? — Díky Bohu, že takový nákaz v náš prostý, venkovský lid ještě nevnikl, ač v životě maloměst. stém lapání po liché osvětě zde a tam stejné ovoce nésti počíná.

3. Převrácené toto vychování dovršuje nastoje zdařená, na lichých zásadách zbudovaná žurnalistika, z níž ona netečnost se ssaje, a co snad ještě dobrého a zdravého bylo, jedem pánovucím se otravuje. Svět čítá nyní mnoho učenců, filosofů, literatů atd., avšak málo z nich dobrého získá. Novinářství stalo se řemeslem, není více volným slovem, výrazem upřímného, poctivého přesvědčení, a přátelé jsou více než méně placení nádenníci a jakoupení apoštolové lži než hlasatelé veřejné a soukromé pravdy. Žurnalistika doby nynější se dá každému zakoupiti: Dnes chválí zásadu, kterou zítra tupí; co včera byla zkyzdila, po čase až do nebe vynáší —, a přec celý svět jí věří, ano její svůj rozum čerpá. Ji jest nejvíce bojovati proti tomu, na jehož štítu psáno: „Pravda neomylná", o sobě že neomylnou jest dokázati chce. Boj na život a na smrt vypověděla v našem věku katolicismu, a proto převrácí dogma, úpiní pravda, hlásem hájí poduchovenostvo, kněze nazývá placené rozšiřovatele nevědomosti, úřední zastupitele středověku, úhlavé nepřátele pokroku.

(Pokračování).

Mimo církev není spásy.

(Dokončení.)

Dle pravého mínění, sotvaže vyloženého, lze spásy dojíti každému člověku, dožívajícímu se zákona přirozeného; neboť Christus sám jest původcem zákona toho. Druhé pak mínění považuje Jána Christa co prostředníka, vyžadující víru v něho co prostředníka aspoň tak zvanou víru zavinutou, (fides implicita); neboť ačkoli lidé takoví dle slov sv. Tomáše hlavního zástupce mínění tohoto neměli víry rozvinuté (fid. explic.) měli alespoň víru zavinutou ve Prozřetelnost Božskou, věříce, že Bůh jest vysvoboditelem člověčenstva, jenž dle svrchované vůle své jim spásu udělí. Víru tedy ve Prozřetelnost Božskou a v úmysl Boží, že nám tak pomoci chce, jak toho dle nejvyšší moudrosti své uzná za dobré, potřebna jest ku spáse dle výroku sv. Tomáše.

K tomu ještě sv. Bernard dí: „Jakož jsou mnozí křesťané, jenž věří i život věčný, a spolu víru doufající a toužebně ho očekávající, aniž by poznávali, jaký život ten věčný jest, právě tak i mnozí před příchodem Christovým věřili v Boha všemohoucího, milovali toho, jenž jim přislíbil spásu a vysvobození a doufali v vyplnění zaslíbení toho. A pro tuto víru a naději spásy došli."

Avšak nyní přijde nauka, právě dosti vyložená, odůvodniti.

Především zapotřebí připomenouti, jobě, že žádná společnost lidská nikdy nebyla bez náboženství. Náboženství pak nikdy nebylo bez obětí. Kde však oběť jest, tu jest i kněz, jenž jest prostředníkem, ono oběti krvavé, vstupující mezi rozhněvaného Boha a hříchy lidské, nevinnou svojí a smrtí usmiřující vinu lidskou; všelikés soustavy náboženské hleděly usmíření toho dojíti pomocí obětí krvavých, kteréž usmíření to zprostředkovati měly. Víra tedy ve prostředníka nějakého zdárně tak všeobecna jest, jako víra v Boha. Víra ta osvědčovala se obětmi a nižádná soustava náboženská bez obětí nebyla. —

Hle, toť již zárodek víry v Ježíše Christa, nejvznešenější to oběť krvavou, a prostředníka v pravém slova smyslu. Zaslíbení pak prostředníka tohoto, hned v ráji vyslovené, provázelo člověčenstvo po všech cestách a zachovalo se též ve všech bájích o původu Boha, světa atd.

Když tedy člověk, ač pohříšen v temnotách pohanských, předce s důvěrou konal všechno to k čemu jeho nabádalo, a Jána Boha tak ctil, jak jej k tomu vedly obyčeje domácí, zajisté a jice právě proto, že v oněch obyčejích, byť byly sebe temnější a zkažanější, předce vždy ovahovala se víra v Jána Boha co vysvoboditele a prostředníka, — svou věrou zavinutou; náklonností k velikému a pravému prostředníku Ježíši Kristu, spásy došel. A takoví věřící jenž takto viděli Spasitele světa rozplývati se po veškerém světě; neboť v celém světě zachovalo se ono

přislíbení, učiněné praotcům a podáním dědilo se z rodu k rodu, jak nám toho dosvědčují starobylé soustavy náboženské v Číně, Indii v Egyptě v Řecku, v Římě, v Mexiku a j. Všichni tedy národové věřili o prostředníku a proto sv. Augustin tvrdí, že všichni, jenž věřice v Syna Christa dle možnosti své jej vyznávali a dle zákona svého se zachovávali, nepochybně spaseni byli. A proto též zajisté oprávněn jest krásný výrok sv. Tomáše (již svrchu dotčený), že Pán Bůh v dobrotě své Tomu, jenž upřímným srdcem jej vyhledává, raději anděla pošle, než-li by jej zanechal v bludnostech. Tomu však nemá se rozuměti v ten smysl (jakož vykládají někteří odpůrcové), že Bůh jest povinen anděla poslati, jako by jiných snad prostředků neměl; tot by zajisté směšno bylo. Sv. Tomáš zamýšlí tím vyjádřiti pouze zachovanou dobrotu Boží, a ukázati, jak mírna jest nauka katolická, kteráž spíše připouští výjimku v zákonech přírodních, než by dala zahynouti člověku dobré vůle. Pán Bůh zajisté místo anděla může vnuknouti člověku nějakou spasitelnou myšlenku. Či snad nemůže Bůh, věčné to obnisko všelikého světla našeho, paprsky svými hojněji ozářiti duši, jenž milerádo Jemu se otevírá, snažně touží po světle Jeho? Velmi prozíravá tedy jest domněnka oněch, jenž zamýšlejí myšlenku věčnou vtěsnati v jakýsi kruh obmezený, volajíce: Dále nesmíš pokročiti, — vždyť obcování duše s pravdou, kterou stvořena jest, úplně jest nezbytno. Podobný výrok Boha potkáváme v hojnosti staré pohanské (Platonovy, Kleanthovy..., jenž mnohdy provánějí její myšlenky a ideje v jistém křesťanské, v nichž zračí se víra v „moudrost nestvořenou", víra v Boha co Spasitele člověčenstva). A smýšlení to zajisté co nejskvěleji odůvodňuje a ozřejmuje zákon katolický, jenž život těch, kteří zachovávají jej, oblažuje a uvádí v souhlas s rozumem, jenž nyní výsadnější a rozšířenější jest než dříve, jenž nyní patrnější jest a mnohými milostmi opatřen než dříve, co se zjevil v Christu Jesu.

Proto tedy výroky Církev učila a plným právem učiti může, že mimo církev, neb jinými slovy: mimo společnost spravedlivých, žijících dle onoho zákona věčného, jenž do srdcí všechněch lidí vepsán jest, objevuje se pravým naším v naukách náboženských a bájích všech národů, spasy není. —

Pozn. Upozorňujeme ještě na výtečnou práci v obor tento padající „De cath. Ecclesiae unitate" od sv. Cypriana, ve sbírce sv. Otců, vydávané od prof. Hurter-a v Innsbruck. — Sv. Aug. vyjadřuje se o spisech sv. Cypr. takto: „Cujus laudem consequi non valeo, cujus multis litteris mea scripta non comparo, cujus ingenium diligo, cujus ore delector, cujus claritatem miror, cujus martyrium veneror." (Viz: Bibliothek der Kirchenväter pag 125.)

H-a.

Obrazy svatých.

18. sv. Gabina, kněze, spatřujeme klečícího na zemi a až po bedra obnaženého,

s rukama na zad provazem svázanými. Vedle něho stojí kat, jenž právě ruku s mečem k ráně smrtící zdvihá /† 296. v Římě pod císařem Diokleciánem/.

19. Sv. Gotthard biskup Hildesheimský /: nar. 960. v Rittenbachu v Bavořích, † 4. květ. 1038 :/ vyličuje se co biskup, jemuž po boku veleslepý chrám k nebesům se vypíná, na důkaz, že mnohé kláštery vně i zevně opravil a ozdobil, a mnohé kostely vystavěv, bohatě je nadal.

20. Sv. Hubert, biskup Trajektenský ve Francii /: † r. 727 :/ vypodobňuje se co mladík v oděvu loveckém s kopím v ruce a na pravém kolení kleče s hlavou obnaženou, před bílým jelenem, mezi jehož parohy zářící znak sv. kříže se zaskvívá. Podnět k tomuto náhledu zavdal malíři výjatek z legendy, v které se vypravuje, kterak sv. Hubert při dvoře krále francouzského Theodorika III. v rozkoších a radovánkách vycházeje, na Boha a spasení duše zapomínaje, jednokráte na lov se vydal a stopu bílého jelena vyslídil, jenž v největší hloubi parohy proti lovci k obraně obrátil, mezi nimiž ono znamení sv. kříže zářilo. Ukazem tím to divoborným Hubert pohnut jsa, opustil dvůr a důstojnosti svou, a zapsečal život kající a bohumilý. - Jiní ale zase na místě jelena staví jedině obraz Ukřižovaného, před kterýmž sv. Hubert co lovec kleče. - Jiní konečně zobrazují tohoto svatého ve vší slávě a důstojnosti biskupské.

21. Obraz sv. Ignáce /: nar. r. 1491. na zámku Loyola v krajině Guipuskoa ležícím, † 31. července 1556. v Římě :/ představuje nám kněze, rouchem mešním oděného, po jehož boku kniha otevřená na stole leží; vpravdě pak vyčnívají nástiny nářadí a zbraní válečných, jako bubny, děla, prapory atd. kteréžto poslední věci vesměs nám připomínají lásku a oddanost mladého šlechtice k stavu vojenskému. Knihou se poukazuje nejen na obrácení se sv. Ignáce od světského smýšlení k Bohu čtením nábožných knih, zvláště života Pána Ježíše a životů svatých, v nichž, upoután jsa poraněním dělovou koulí na loži, pro ukrácení chvíle někdy čítal: nýbrž vybízí se též v nás upomínka na neustálou pilnost světcovu ve vyučování mládeže v křesťanské víře, a na blahoplodné kázaní k zlepšení mravů, jakož i na založení proslulého řádu „tovaryšstva Ježíšova" r. 1546. k tomuto účelu.

22. Sv. Jarolím /Hieronymus, nar. 331. v Stridoni v Dalmácii, † 30. září 426. v Betlémě :/ vypodobňuje se co poustevník, dožící knihou v jedné a pérem v druhé ruce. Po straně zpravidla se jeho duchový, z dvou neotesaných sbitý kříž s hlavou umrlčí, a nohou pak světcových čítá lev. Kniha znamená věhlasnou učenost a výmluvnost světcovu, jejíž pomocí nejen učení kat. proti mnohým kacířům, zvl. Pelagiánům, bájil, nýbrž i mnoho děl sepsal, jmenovitě vyteřený překlad písma sv. z hebrejštiny na latinu. Kříž a lebka znamenají tuhou jeho kajícnost, spojenou s rozjímáním o umrtcení Páně. Význam „lva" se zračí ve slovech 1 Petr. 5, 8-9: „Střízliví buďte a bděte: nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází atd. - (Pokračování)

Redaktor: Václ. Ohárek.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotě církev a mzdou lidí spása
Fr. Sušil.

Číslo 14. V květnu 1868. 2. ročník.

Baltasarův kvas.

Myšlénka, vidouc převrat věcí jiných toho lituje, že Smrt ku králi přivedla, na otázku královu, za jakou vlastně příčinou smrt byla přišla, odvětí takto: „Já jsem věřitelkou tvou, upomínajíc tebe na dluh tvůj." — Při tom podává zděšenému králi zápisky, kteréž tento čte, obsahujíť tato slova:

já Král Baltasar,
Nabuchodonosorovec,
přiznávám se, že mne v křišťálových
matky lůna počalo;
že jsem život jak se děsím!
na se přijal, kterýž kdysi
Smrti oplatím (tot příčinost!)
jakmile a kdekoliv
takto život ukončiti bude. —
Spis ten sepsán předkojzěšem;
Adam David s Jobem bylit
svědky." — Přiznám se, tot pravda!
Nesplň však to ještě, nesplň,
popřej času ještě k žití! —

Smrt přislíbí Baltasarovi další život, však odevzdavši mu jakýsi spis, odejde. Baltasar čte:

„Praví v Knize Kazatele
ústa Ducha svatého:
Prachem byl jsi, prach jsi nyní,
prachem opět budeš!" ... Já?!
Nesmrtelný já — byl prachem?
Já, jsa věčným, že jsem prach?
Prachem budu já tak mocný?
Totě šalba, přelud, klam!

(Myšlénka točí se kol Baltasara.)

Myšl. Já se vskutku jako šašek
zláště dnes jen točím, motám.**
Balt. Není bůžtkem Modloslužba?
Myšl. Nu vždyť už se sejdu s tebou!
Balt. Marnivost, což bůžtkem není?
Myšl. (kolem obou se točíc)
Nyní viz jsem mezi vámi!
Balt. Jak ta Myšlénka mi těká
plaše mezi oběma!
Modl. Co as psáno v listu tomto,
že to krále odvrátilo
od nás obou?

(Marn. vytrhne králi spis z rukou.)

Marn. Nežkžto to
vědeti.
Myšl. Tot slavný čin!
Hroznou na Smrť upomínku
Marnivost mu odňala.—
Balt. Co mi nitrem mocně hnulo?***
Marn. Listy neplatné to byly,
nech si větry s nimi hrají.
(Rozstrhnuvši listy, odhodí je.)

Baltasar zapomenuv na Smrť, opět se klání bohyním; lichotí jim jmeny „slunce“ a „denice“; jedna druhé však dává přednost, až Myšlénka konečně obě zve, by se uložily na zeleném koberci; lemujícím bystrý potůček zahradový; tyto Baltasara v střed vezmouce se posadí. — Modloslužba sejme Baltasarovu pokrývku pestrým peřím zdobenou, ovívá ním krále, při čemž Marn. čarovnou pěje píseň; v tom však vystoupí Smrť opět. — Poněvadž dřívější napomenutí minulo se s účinkem, sešle Smrť na krále spánek, dotknuvši se ho stínem svým, aby bezpným snem uvězněn do božských úradku konečně se obrátil. Vane i Myšlénka, Marn. a Modl. odejdou.

Smrť. Pohlíd, že mu spánek plodí
člověk, Bože milý, mní;
nedbá, že, kdy sní a bdí,
věrně zmírá a se zrodí;
k živé smrti že jej vodí
lůžko; že svůj život krátký
vrahu podá člověk vrátký
nedbá toho, klidný sen
výstrahou že jestiť jen
Smrti — proto život sladký. —
Jed jen jesti přelahodný,
jehož vnadné lichocení
brzce pontá v omámení;
a přec její mok tak škodný? —
Není spánek mírumplodný,
„nepaměti“ jest, jež mání
smysly upoutá, jež ani
slech, ni hmat, ni chod
nemá síly víc, a rod
lidský přec se po snu shání?
Sen je divou šílenosti
přináší jen vidy, klamy,
přivodí jen bludné mamy
a přec ctitelů má dosti? —

Podobně porovnává spánek se zmrtvělostí, a se stínem. — Lidé, praví dále, ovšem považují spánek co obraz smrti, avšak vidí v něm jen obraz spanilý, nikoliv odstrašující; domluvivši, vidí Smrť vhodnou příležitost, králi připraviti „spánek věč-

ný"; prořez vytasí meč; avšak zadrží
hrozící ruku Daniel, neboť nesplněna
ještě míra nepravosti Baltasarovy. – Ustu-
puje s nevolí Smrt, poukazujíc na Marn.
a Modlosl., kteréž obě, Baltasarovi ve snu
dlícímu, lživé, klamné obrazy předvádějí,
jakéž v následujícím výjevu se zračí. –
Vpozadí jeviště lze viděti měděnou sochu jezd-
ce, jehož ouze Modl. na uzdě drží; na pro-
tivné straně objeví se Marn., zdobena
jsouc peřím nástroj stavební v ruce držíc.

Modl. Baltasare Babylonský
jenž jsi ve snu lichotivém
sobě rov svůj vlastní zděl
živ jsa zmíráš, v smrti žiješ!

Marn. Baltasare Babylonský,
jenžto v zelené zde rašeli
jarního dlíš koberce,
mrtvolem jsa živeným! ****

Balt. Kdo mne volá? Kdo mne volá?
(mluví ze sna)
Ano-věřím-li svým vědím,
ano tys to Marnivosti,
tebe Modlosluhbo, zírám!

Modl. Já, viz- Modlosluhba svatá,
rodem z bytů ze sluneěných,
přicházím dnes s nebes výše
věnovat ti tuto sochu,
aby před obrazem tvým,
celá klánělo se země. –

Marn. Já pak, lidská Marnivost,
rod tvůj slavný v hlubni mající,
rozena jsouc mezi lidmi,
létající však k nebes bárám,
vhodný pro sochu chci tobě
dáti stan, viz tento chrám,
zbudovaný z lesklých peří
ve vzduchových prostorách. –

Balt. (ze sna)
Vznešená to velesláva!
Jaké chvály sladkomluvné!
Přivodiž jen, Modlosluhbo,
oltáře, kadidlo vonné,
by se klánělo mé soše
jako bohu vznešenému!
Ty pak vznes se, Marnivosti,
vznes se ku koruně slávy!
Vznášejíc se bude jedna,
druhá sestupujíc zářit. –

(Socha spouští se k zemi; chrám pak mezi-
tím vznáší se výše; obě pak zpívají:)

Modl. Sestup, socho, sestup k nám,
ať se každý tobě klání!

Marn. Ať se vznáší k nebes bárám
Marnivosti slavný chrám! –

– – –

Smrt. Uvolniž mi, Daniele,
ruku, abys uzřel, kterak
jako Samson smělým mým
zničím chrám, a sochu zdrtím.

*) Mojžíš praví, že Smrt je hříchu trestem; Adam byl svědkem, neboť při pro-
nešení soudu toho byl v ráji přítomen.
**) David a Job ve svých spisech též mluví o
Ďáblově hříchu a o následcích jeho, jsou
tedy rovněž svědky.
***) Pohyby myšlénky znamenají vnitř-
ní rozervanost Balt. pro kterouž bezo
na napomenutí, bezo na své bohyně
myslí, nevěda, které z obou stran by na-

slouchati měl. –

***) Baltasar již zapomíná na výstrahu a jen temné tušení má o tom, co se právě

Dělo.

****) Znamenají slova ta myšlénky Balt., truch-lé za přítomnosti Smrti. (Pobr.)

Drama národní a náboženské v Čechách.

Drama jest výkvět poesie v duševním životě národů. Obsahujíc v sobě živly jak epické tak lyrické a slučujíc oba ve vyšší formě umělecké, požaduje za předchůdce svého vývin obou těchto druhů básnických a proto zjevuje se na vrcholku duševního života národa, když se tento nachází v plném svém rozvinutí neb když právě dokonává celý obsah aneb jednu část světodějného povolání svého. Avšak ne poklidu a pohodlí míru zapotřebí má drama k svému zrození a vyvinutí, nýbrž daří se nejlépe v ruchu a kvašení mocném.

Tak to nalézáme na klassické půdě řecké. Tu vznikl v době, kde ještě červánky nedávno zapadlého života rekovského mythickou září se lesklý, velebný a široký proud epického básnictví Hellenů. Epos se u Hellenů zrodil, když život a stát monarchickou a patrialchalní formu do sebe měly, lyrika ale v době aristokraticko republikánské, když subjektivnosti význam a plastnost větší váhu nabyly. Jak se pak život řecký v Athénách krásně a souměrně byl dovršil a soustředil, rovněž dovršilo a soustředilo se také umění básnické v dramě Attické. Na výši dokonalosti stojí státní moc a umění za časů Periklea, v nejkrásnějším rozkvětu svém vrcholí poesie v dramech Sophoklových.
A jako při řecké literatuře nalézáme stejný vývin u národů nevějších. Nejstarší nám zachované památky básnické národů těchto jsou epické: pochází zejíť z dob, kde ještě cizí literatury, zvláště klassické někde dovela žádného na ně vlivu nebyly měly aneb jen velmi nepatrný a prostřední. –

Takléž u nás dříve se ozývaly bujaré zpěvy hrdinské „o velikých pólkách, krutých bojech", o podáních a bájech od otců zděděných, dříve se rozléhaly po krajích svěží písně národní lyrický, než umění básnické dostoupilo výše dramatické: slavné zpěvy a básně věhlasných sbírek Zelenohorské a Královédvorské nám to jasně dosvědčují.

„Nejstarší básnictví české", praví Jungmann, „bylo čistě národní, epicko-lyrické, se znalým rozměrem, ale bez rýmů, obsahující událostí národu památné, vojny, bitvy, změny ve vladařství, ustavení práv –, ale i něžnějších citů výlevy, hry, písně milostné, slovem zpěvy mužské i ženské, jakovéž i u jiných Slovanů zvláště Srbů nalézáme. Bylto zlatý věk, krásný věk národního básnictví, ne odjinud vštípený, nýbrž samorostlý, živé barvy plný, převyšující všecko, což v potomních časech až do obnovení literatury složeno." –

Původ ale nové dramy poskytuje znamenité a podivné styky se starou. Obě se totiž zrodily z obřadů náboženských, byť i obsahem a významem svým dokonce se lišily. Zárodek dramy řecké hledati dlužno ve slavnostech Dakchických. Mythus totiž o Dakchovi obsahoval v sobě, jako vůbec z počátku celé náboženství řecké, ideu čerpanou z názoru přírody: — umírání totiž její na podzim a oživnutí k mladistvé a svěží síle na jaře. — Při slavnostech Dakchických představoval se bůh tento osobně, jsa provázen průvodem satyrů, nymf a panů, zosobňujících ustavy a síly přírody. Osudy, útěk, utrpení, nalezení a ples Dakcha symbolicky se představovaly; průvod, zvlášť vůdce jeho líčil slovy děj, radost a žal svůj při tom, z čehož pozvolna umění dramatické se vyvinulo.

Podobný původ a přednět mají dramatické pokusy, které v první době středověku se vyskytují. Ačkoliv i jiní zárodkové dramatického umění v některých slavnostech, zvycích a krách národních, které z dob předkřesťanských se v lidu udržely, se vyskytují, předce hlavní původa střed, z něhož vyšlo, hledati se musí v pašijích, v kostelích a klášterech slavených a odbývaných. — Že posvátná událost utrpení a z mrtvých vstání Kristova mocně mysl vábiti musela k líčení dramatickému, jest věc přirozená. Děj tento musel duše věřících mocně dojímati, ještě sám v sobě vynikal nejen posvátností ale i znamenitou živostí a bohatostí na povahy a výjevy znamenité: mimo to obsahuje vypravování evangelií tolik momentů dramatických, a to již ve formě, že jen málo přidati za potřebí bylo, aby se z něho vyvedlo jakési představení dramatické. A v skutku se již taková představení co pašije v kostelích provádělo a může se skoro říci, že z počátku byla takořka mimořádnou částí ritu církevního. Tak křesťanské náboženství svými symboly hlubokými, obřady důmyslnými, svátky vznešenými, celým svým duchem ideálným a velebným se stalo, i tu podnětem a látkou umělcům, ani ne tak ušlechtilé plody ukazující jako v oblastech umění ostatních. — Ve všem jest tolik poesie brzo velebné a brzo něžné, že to mysl hlubší a čilejší vábiti musí k tvoření básnickému. Jak krásný a vznešený obraz poskytuje novorozený Spasitel v jesličkách ležící, pastýři na poli žasnoucí nad zprávou andělů, a hvězda vodící krále ku pokoře před krále nebes a země ve stáji ležícím; a ještě pravda jest to překrásný podnět ku poesii rozmanité věku dětského, — jaký div tedy, že zbožná mysl křesťanská oněch věků těchy a spásy plný výjev proměnila v obraz živý, v jesličky, na kterých lidé zpívají a chodí. Jiný převelebný a plesu plný výjev jest z mrtvých vstání Páně, k jehož slavnému svěcení mysl pobožná tím více podněcována jest, poněvadž předchází smutné obřady pašijové a tichý půst. K tomu jsou obřady křesťanské samy sebou plny hlubokého výrazu, a jich

formy zvláště při svátcích velikonočních, kde se život církevní jako soustředuje, kde se v obřadech kostelních svatá smutnohra před očima věřících odehrává, tu snadno formy ty mohou se proměnit v dílo dramatické; nebot skutečně ode dávna jako podnes zpívaly se pašije recitativem; text a osoby jednotlivé měly své zpěváky, ba i vantiphonách a versiklech zraří se účast rozličných osob. Avšak nesmíme zapomenouti, že již v bytostiláské jsou zárodky umění vloženy, a tento pud ku tvoření dramatickému jeví se v mnohonábožných úkazech v životě každého národa; staré zvyky a obyčeje, průvody, obřady, tance národní atd. takéž se mohou považovati za prvopočátky a dílem i za podnět ku hrám dramatickým. A církev sv. jenž se stává všem vším, podivuhodným způsobem, jako každého skoro směru ducha a pudu duše, použila i toho, a dala mu směr a látku náboženskou. A takto povstaly ony hry dramatisované, ve středověku nad míru oblíbené a daleko rozšířené, které pode jménem mysterií*) známy jsou. Z počátku provozovalo kněžstvo a žactvo klášterní a kostelní samo představení taková. (Podk.)

*) Mysterium nazýval se prvotně obřad vystavení kříže na Velký Pátek, zpěvy kněžstva o umučení Páně, uložení kříže do hrobu Božího a slavné jeho přenešení na den vzkříšení.

František Sušil †.

„Dvé spanilých krásek duše mé ovládnulo stánek,
„Jemská jedna, druhá z výšin padla nebes
„Církev a vlast, — ty v mojich miluji sesterský se ňádrech,
„Každá půl, — každá má moje srdce celé. —"

Tot bylo heslem největšího básníka a spisovatele moravského. Život jeho věrným byl uskutečněním krásných slov těch; oněm dvěma ideám věnoval nezapomenutelný milášek Duchovenstva Moravského veškeré snažení a působení své; obě co zlaté pásmo táhnou se všemi pracemi jeho, zároveň jsouce skvělým důkazem, že pravému kněži Páně velmi dobře lze spojiti lásku k vlasti s povinnostmi povolání stavu duchovního.

Již ho tedy není! Co slovo to znamená, ví zajisté každý věrný Moravan, jehož ucho kdy zaslechlo jméno Sušilovo, cítí to zvláště duchovenstvo diecése naší, kteréž zvěčnělý z dobré polovice odchoval vštípiv mu nadšenou lásku k Církvi a vlasti, cítí to zajisté nejbolestněji věrní přátelé jeho a v nemenší míře i my, jichž dobrým učitelem byl v posledních dobách života svého, ano oklo hlubokého bolu nese se po veškerých vlastech československých. Ztráta ta jest nenahraditelna! —

Sušil narodil se v městysi Novém Rou-

sinově dne 10. června 1804., byl by tedy za několik dní dosáhl 64 let. - Již v útlém mládí naskytovala se mu příležitost mimo knihy školní čísti též jiné knihy české, jelikož otec jeho velikým byl přítelem českého čtení. Tím stalo se, že snášil nezapomněl mateřské mluvy své, jako všichni téměř jinorchové, kteří v dobách oněch dávali se na studia. Prostudovav 4 nižší třídy gymnasiální soukromně v domě otcovském, odebral se do 5. třídy gymn. do Kroměříže, jsa již úplně zběhlým v mateřském jazyku svém. Dokončiv studia gymnasialní odešel do Brna na studium filosofické, kteréž odbyv r. 1823 rozhodnul se pro stav kněžský i přijat jest do kněžského semináře Brněnského od tehdejšího biskupa ryt. Stufflera. Tu co nejhorlivěji veškerou silou velebystrého ducha svého zahloubil se do studií bohovědeckých a zdokonaloval se i ve studiích jazyků klassických. Již tehdá skládal zdařilé básně české. Vysvěcen byv na kněžství r. 1827 poslán co kaplan do Olbramovic, kdež času prázdného pilně používal k doplnění svého studia věd theologických, uče se při tom stále jazykům starým i novějším, jmenovitě sanskritu, staroslovanštině, vlaštině a francštině.

Avšak neponechán dlouho ve správě duchovní. Důkladná učenost, jakož i život zajisté příkladný uvedly jej na dráhu veledůležitou: povolán jest totiž ku vzdělávání duchovenstva na bohoslovecký ústav Brněnský, o kteréžto postavení až do posledních dob neunaveně působil.

Když totiž r. 1837. na řečeném ústavu upráždnila se stolice bibličkého studia N. Z., hlásil se též S. mezi a práce, k účelu tomu oboru profesorskému vídeňské fakulty theologické od něho k posouzení zaslaná vzbudila správné živý podiv nad rozsáhlou a důkladnou jeho učeností. Uprázdněnou professewu S. obdržel od výkupného biskupa Gindla.

S jakou radostí oddal se S. novému tomuto povolání, o tom svědčež vlastní překrásná slova, z duše jeho šlechetné vyšinulá:

Tot' má bláha, učit mladé kněží,
V svatém s nimi vlasti plápolu
Do posvátných sstoupám do dolů,
Z nichžto zlato procírkev se těží.

. . . . . .

Bratří milí! zdrávi buďte v Bohu!
O těžkém jak Izeraf mluvit mohu,
By hrud vaše zcela Bohem vzplála.
Buď váš život jedna Boží chvála
Vlastí Christus, tužbou ctnosti krása,
Chotí církev a mzdou lidí spása. —

S jakým úspěchem S. pracoval v tomto oboru, o tom jeden zajisté jdekdes po veškeré diecése, a jaké lásky požíval u odčetného žákovstva, v tom mimo jiné četné důkazy svědčí též přeskvostný kalich, věnovaný od četných vděčných žáků milenému učiteli za příležitostí professorského semijubilea r. 1862.

S. bez odporu náležel k nejučenějším a nejvážnějším Kněžím na Moravě.

Když v jubilejním r. 1863 odbývala se v Brně velikolepá slavnost národní, byl to S., jenž co důstojný representant duchovenstva slovanského na oltáři Páně při nejsvět. oběti mešní vřelé vysýlal k nebesům prosby za blaho velké rodiny slovanské.

Život S-ův podobal se čistému lichému potoku, jenž kučiny potkajíc klikatě prostékaje břehy své co nejplodněji zúrodňuje; neboť činnost jeho zajisté byla velika a důležita. Ze znamenitějších spisů jeho budiž tu jmenovány tyto: „Moravské národní písně" 1835, jichž druhá rozmnožená sbírka vyšla r. 1840, obě jak sbírky spojeny a hojně rozmnožený r. 1860. Vděčíme tom, v němž se nachází téměř 2000 mor. národních písní s nápěvy a jež i za hranicemi spravedlivého došlo ocenění (Mainzer Musikzeitung v. Chrysander), shromáždil S. plody téměř obtížného a nevděčného mnohdy putování po vlasti a nižádný národ slovanský posud nemůže vykázati se sbírkou tak bohatou písní svých. „A předce," dí S. v předmluvě k dílu tomu, „mnohá ještě perla starověku setninami zasypána." O zdokonalení sbírky té pravovalzvěčnělý až do posledních dob života svého (koncem ještě cestoval v okolí Telečském a Třebíčském). Dílo to svědčí o nevyčerpatelném pokladu národních písní slovanských, jakož i o výtečných vědomostech hudebních neunavného sběratele.

R. 1887 vydal S.: „Spisy ss. otců apostolských", jenž vyšly v 3. vyd. — Za nejposledněji ších dob hodlal je opětně vydati: — „Hymny církv." poprvé r. 1846. a podruhé 1859, místné to překlady proslulých básní církevních. — „Sebrané básně" 1847, kteréž rozmnožený pod názvem „Tří a růže r. 1851. opětně vyšly. Poslední jak valně rozšířený a přepracovány byvše, vydány jsou 1862 pod názvem: „Sebrané básně." O ceně a výtečnosti této pronášeti se by bylo zbytečno i nemístno, aniž toho dovoluje čas a místo. — Dále sepsal S.: „Josefa Flavia o válce židovské" 1856. — „Anthologie z klassických autorův" 1861. — „Krátká prosodie česká", jenž vyšla ve 3 vydáních. — Nejznamenitějším však a nejdůležitějším dílem S.-ovým jsou výkladové sv. evangelií, vydan děd. sv. Prokopa r. 1864. 1865 a 1867. „Až dosud" (r. 1863) dí S. ve předmluvě ku komentáru sv. Matouše, „neměl veškerý 80 millionový národ slovanský žádné theologie" a proto stal se spoluzakladatelem onoho dědictví a odevzdal mu dotčené výkladové dílo své, nad něž výbornějšího o nižádné literatuře slovanské dosud nevydáno a které proslulým toho druhu dílům jinojazyčným směle po bok postaviti lze. Výklady ostatních částí n. zákona zanechal S., jak se doslýcháme, v rukopisu a kojíme se blahou nadějí, že brzyna světlo vydány budou.

Zásluhy S., jak z kratinkého jíž tohoto nástinu na oko jde, jsou nesmírné

(Pokračování v příloze)

a sice jednak o literaturu českou, jinak o vzdělání duchovenstva moravského a národu vůbec. Velikolepou sbírkou svojí písní nár. upozornil svět na nepoznané dosud samorostlé perly šlechetného lidu moravského a ukázav Moravanům veškeré snažení a cítění jejich jako v zrcadle, přivedl mnohé k uvědomění; on jest hlavním zakladatelem českého názvosloví bohověd., a co samo již nehynoucí mu jistí vděčnost a věčnou památku, jest blahé jeho působení slovem i příkladem na mladší duchovenstvo, tak že mnozí zásluhou jeho stali se upřímnými vůdci lidu svého k dobru a pravdě; jeho povzbuzení Morava děkuje za celou řadu svých velenadaných a činných spisovatelů, jakož jsou: Procházka, Bílý, Škorpík, Soukop a j. On založil blahonosný ústav dědictví Cyrillomethodějského, jenž čítá téměř 13000 údů. – Nesmírné zásluhy tichého génia moravského došly konečně spravedlivého, ač nikdy nehledaného, uznání. Při 1000 letém jubileu založení říše Ruské byl též S. co výtečný spisovatel Slovanský od cara vyznamenán řádem sv. Anny II. tř. Dříve již jmenován byv radou a přísedícím bisk. konsistoře Brněnské, zvolen dne 14. prosince 1864 za čestného kanovníka Král. kapitoly Brněnské, roku pak 1865 při 500 leté slavnosti založení vysokých škol Vídeňských jmenován jest čestným doktorem bohosloví, „qui rebus sacris idiomate Slavo tractatis, propagatis; eruditorum suffragia et auram popularem in se collegit" (slova rektora dra Hyrtla o S. v řeči slavnostní).

A tak byl S. oděn a vážen ode všech, jenž znali jej, byltě vzorem působivé, obětovné činnosti pro Boha i národ svůj. K němu dětinnou úctou lnemě i my žákové jeho, slzy nejhlubšího bolu prolévájíce nad ztrátou nenahraditelnou. Netušil zajisté nikdo, že tak brzy vyplní se velebná slova, jakáž vyplynouti mohou ze srdce tak bohabojného a Bohu oddaného, jako bylo Sušilovo: (Čelá hrana)

„Když mi vezdejší pothodeň zahasne,
„Christe! tvoj světlem blaženým mi vzejdi
„Záře povečných obytův a svit mi
„V dráhu novotrou.

„Zazvoní smutným hrana má oko
„Zázvukem, v smutném oděn se sejde
„Kněžstvo nábožné, aby za mne žalné
„Zpívalo písně."

„Pějte posvátným poristem ty žalmy
„Srdce otvořtež mi u Otce lásky,
„Jak gvonů vzňáší se gvoukot, se neste
„K hlaskytu prosby.

„K víry postavtež znamení mi na hrob
„Kříž svatý. Čítej se na něm zřetelně,
„Že vše má věčná v jediném spočívá
„Naději Christu."

A naději ta – tak pevně doufáme – zajisté jej neklamala!

Věčná a věčná památka milačku našemu. Japiš mého hluboce do srdcí co předrahé poněm dědictví veleváznamná slova Sušilova, postavená včele listu tohoto, jehožto zajisté nejvěrnějším byl plnitelem:

„Buď váš život jedna Boží chvála,
„Slastí Christus, tužbou cnosti krása
„Chotí církev a mzdou lidí spása." —

H-a.

Příčiny lhostejnosti u věcech víry. (Dok.)

Mladé pokolení nesmí církvi svěřeno býti, škola musí býti volnou, ona není, čím býti má. Aby však cíle svého jistěji dosáhla musí se církev okouzliti. Jmenem v očích jsou jí dary, od předků náboženských církvi věnované, ony překážejí knězi v jeho řemesle(!), nenesou dosti velikých užitků, zapotřebí tedy s nimi lépe naložiti. Avšak na tom ještě není dosti. „Děje se nejednou, že právě ti, co žádné víry nemají, církev učiti a mistrovati se podjímají." Ti, kteří snad pro vyšší snahy a studia již zapomnčli, kolik svátostí Katechismus katolický uvádí, zápasí hloubeji ve svátosti manželství, a co již rozum učenců mnoha století spokojilo, kteří se zajisté nelí větší alespoň stejnou vzdělanostií honositi mohou, ano kteří pravdu zásad svatých krví svou zapečetili — tochoutkám novověké humanity nevyhovuje; lásce manželské se musí dáti výhost, život rodinný, lichými zásadami již rozviklaný se musí úplně podkopati, vášním uzda pustiti. V tom záleží novověká volnost a svoboda!? Opírá-li se však církev proti křiklounům, chce-li jim košem pravdy ústa stíseniti odvolávajíc se na práva od věků, tu jí leží předstírají, knězím zatemnělcům, na odpor pokroku se stavícím spílají, intoleranci jim vyčítají, z jiné strany však z příčin indifferentismu je vinní. Největší vadou ale jest, že naproti takovému hlásání zákony zcela moci své se vzdávají, ozve-li se však hlas pravdivý buď v prostispisu neb z místa posvátného, tu přísně se střeží, aby snad slovem ostřejším a pravdivějším lid nepobouřil. Zřejmý to důkaz, že s nimi souhlasí, ba že je najali, aby cíle svého dosáhli. Kde takový zlořád panuje, kde každý prostředek jest dobrým, aby autorita církve se podvrátila, tam musí všechna úcta k náboženství za své vzíti. Nebot jest-li již co bojovati, aby duch po břichu přirozeném nad smyslností vrch podržel, a jejím otrokem se nestal: zajisté podléhne, když smyslnost všelikými prostředky podněcována bývá, když její lahody živými barvami se líčí. Člověk se odvrátí dříve pochlebující volnomyslnosti, než vážné a mnohdy drsné přísnosti.

4. Nemenší příčinou lhostejnosti je bůžek našeho věku — přímysl. Jemu aby se vyhovělo, z něho aby co nejvíce se těžilo, zapotřebí nejen nástrojů, lidské síly převyšujících, jemu musí všechen čas, noc i den, věnován býti, jemu nestačí šest dní ku práci, i neděle se musí jemu věnovati. A co to nářeku, když snad ještě více svátků po sobě připadá! Přímysl by klesl, blahobyt by vzal za své, nelze zaháleti, nébrž nedbaje na neděle a svátky musí lid lopotiti se, a tím se třídě pracující duševná pastva odjímá. — Jinak to bylo za dob dřevnějších. Neděle byla čas svatý, Pánu zasvěcený, který zneuctiti nikdo se neodvážil. Dělník

radostně očekával den, volnost mu dadoucí, tentokráte sdílel radosti se svou družinou, s ní rozmlouval o Bohu, jemuž dnes i svou duši zcela věnoval. Jinak to nyní dopadá. Průmysl má tak protináboženský ráz, že chudina, chce-li tělesný svůj život bídně zachovati, duševně zhynouti musí, vzdáti se musí práva na jméno křesťana, lopotiti se musí a namáhati, aby jednotlivce obohatila. Jásada Kristem vyřčená: „Což pomůže člověku, kdyby celý svět získal, na své duši ale ztrátu trpěl (Mat. 16, 26) jest právě opačně ve skutek uvedena, neboť o zálibě na tom ztracena-li duše bývá, jen když se pokladů nahromadí, že nimi půl světa zakoupiti možno, tak zaznívá celým světem. Kdo chce mé peníze, pracuj, pracuj ve dne i v noci; kdo chce vydělávati v pátek musí pracovati i ve svátek, však až ochábne konkurence, budeš moci každý den svátek světiti, pak můžeš lenošiti.' Tak se provádí otroctví v novém věku. Takovým morálním násilím se nejen duch, pro všechno vyšší odupuje, i tělesně člověk zcela zničen bývá, neboť není než nástrojem, jehož lze jest tak dlouho užívati, až všechnu svou životní sílu ztratil, pak se odstraní jako vysílené hovádko, jako polámané kolo, které zase jiným pevnějším, zdravějším se dosadí; neboť již vyhověl službě své; o žebráky zmrzačené se nikdo nestará.

Pravdať jest, že postrok hmotný i blahobyt tělesný jistí; avšak život těla za smrť duše zakoupiti jest příliš drahá koupě. Nad to zdá se, jakoby průmysl malou rýnu utrpěl, aneb snad ještě Božím požehnáním nabyl, když by neděle a svátky Bohu zasvěceny zůstaly a třída pracující k tomu se měla, aby zachovávala zákon Boží: „šest dní budeš pracovati, sedmý ale zbožně ode zasvětíš," zákon, jejž i církev svým věřícím zřejměji ještě na srdce klade přikazujíc, aby každý kat. Křesťan v neděli a ve svátek mši sv. náboženně slyšel. Pak by zajisté i nebylo příčiny stěžovati si na neteřnost náboženskou.

Z krátkého tohoto pojednání na jevě jest, kdeby ona příčina neteřnosti u věcech víry alespoň dílem hledati se měla, a že není po právu, organisaci církve odpovědnou činiti za plody nevěry a protiní brojiti. Církev a její organy s dobrým svědomím říci mohou: Pane nenaseli jsme dobrého semene na poli tvém? odkud tedy má koukol? a zajisté dostanou za odpověď: „nepřítel člověk to učinil." Ano ďábel si najal hojně rozsévačů koukolu, a zapotřebí opatrné, bdělé hlídače rozestaviti, právo zákonů tříštati, osidla a nástroje prohlídnouti, aby pravda vrch podržela. Zapotřebí, aby nejprv každý sebe sama prozkoumal, aby poznal, že sám příčinil mnoho ku příčinám neteřnosti, a vyvolav nejpokornější mea maxima culpa, odsebe počínaje reformoval a glé valně rozšiřující se, učinnými prostředky zamezil. Avšak pohříchu svět zaslepený nechce slyšeti hlasu neklamného, nuže, ať rychleji běží své záhubě vstříc, ať užívá všech prostředků proti církvi Kristově, Pán nechá svou rodinu tříbiti, neboť v boji oddělí se licoměrní, od koukole odloučí se klas.

aby pak ukázavší se ve světle jasnějším, novým byla důkazem slov jeho věčně pravdivých: „A brány pekelné nepřemohou ji.“ —

—9—

Obrazy Svatých.

(Pokrač.)

23. Sv. Jiljí /: Aegid:/ opat, vyobrazuje se v hrubém šatu poustevnickém, sedící na velkém, mechem porostlém kamenu, na němž kniha otevřena leží, a kříž ze dvou svázaných holí se skládající vztyčen jest. U nohou poustevníkových odpočívá poklopně laň na znamení, že jejím mlékem sv. Jiljí za svého pobytu na poušti, blíž ústí Rhodanu se živil. Křížem a knihou vyrozumívá se jeho tuhé pokání, svaté rozjímání a skoro nepřestálá modlitba, jíž se tento svatý muž po několik let v úkrytu svém zaměstnával (†r. 700).

24. Sv. Jiří /† r. 303. 23. dub.:/ maluje se obyčejně co rytíř na koni, u jehož nohou zabitý drak, což vyznamenává, že svatý pokušení ďábla, jenž v zjevení sv. Jana drakem se nazývá, milostí Kristovou a pevnou vírou a láskou překonal. Jinde kladou k nohoum světcovým kněz prosící pannu, kteráž představuje jakoukoliv krajinu neb jakékoliv město, utíkající se pod ochranu sv. Jiří v čas pokušení ďábelského. —

25. Sv. Josef představuje se na malbách s liliem a Ježulátkem v rukou; na znamení, že po všechny dny života svého v čistotě a nepoušenosti panické před Bohem kráčel a veliké milosti, totiž přestoupení Ježíše Krista účastným se stal.

26. Sv. Kajetán /: nar. ve Vincenzii r. 1480. † 7. srp. 1547. v Neapoli :/, zakladatel řádu Theatinů (1524) maluje se v žíněném oděvu řeholy theatinské s knihou a lilium. Žíněný šat vztahuje se na velmi tuhou kázeň, sebezapíravou pokoru a skromnost, v životě jeho se jevící; lilium pak na panictvo a doživotní čistotu duše i těla. Kniha vyznamenává blahonosnou horlivost a úžasnost Kajetánovu v hlásání sv. evangelium bohaprázdnému lidu italskému, pak bedlivé hájení pravd Božských slovem i perem proti výkřikům přeludům bludu Lutherovu.

27. Sv. Karel Boromejský, arcibiskup milánský a kardinál (nar. r. 1538. v Arone, † 1584 v Miláně) vypodobňuje se obyčejně kleče v rozjímání pohříženo před křížem, u jehož úpatí hlava umrlčí a kniha leží, odkud jsa ronchem náchorůžovým. Po straně u klekátka hrají se ostatní ozdoby a odznaky hodnosti kardinálské, jako protažený kříž, široký klobouk a kniha sv. evangelium. Kříž a lebka poukazují na věrné a pilné následování sv. Pavla o sobě píšícího: „Já tresci tělo své a v službu je podrobuji, abych snad, an jiným káži, sám nebyl zavržen“ (I. Cor. 9, 27.), jakož i na časté rozjímání utrpení Páně. Mimo to jest kniha před ním rozložená důkazem jeho dojímavé výmluvnosti v řečech a kázaních veřejně držaných, a pak jeho spisovatelské proslulosti zvláště v oboru dogmatickém. — (Pokrač.)

Redaktor: Václ. Ohnarek.

Rozpis

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slastí Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 15. *V červnu 1868.* *2. ročník.*

Památce mileného dr. Sušila.

(Hlas alumnů.)

Co tak truchlo kvílíš, harfo moje?
Odkud bolných zpěvů hojné zdroje? –
Tajný šepot ve strunách tvých vane,
soda mého slza žalná kane;
blíže ucho mé se k tobě kloní,
a již vlhké oko slzy roní. –

Roní slzy – do temného hrobu,
mutnou že jsme klesli ve sirobu,
neboť zesnul vůdce, Otec drahý;
rozerván tě ovazek náš tak hlahý,
bez útěchy dítěz nyní stojí –
kdo jim rádcem bude v krutém boji? –

Tys nám vzorem býval všaké cnosty,
k Bohu vedl jsi nás ze trudnosty,
drahu klestil volnou k věčné radě,
aby srdce naše láskou jaté
horoucnějí Krista Choti žilo,
pro kterouž Tvé srdce věrně bilo! –

Kochaje se v hlubni božských tajů
do nebeských nás jsi vedl krajů;
v nebi slévaly se Tvoje touhy,
slávu chtěl jsi zříti nebes družby;
vědy však kde odlesk božské vrady,
duch Tvůj – Písma spočinul do zahrady. –

Tys i vlast nás učil milovati,
živým lidu zpěvům naslouchati;
otevřel jsi písní rodných kobu,
zlomil hanitelů zpupných žlobu!
A Tys zesnul, smrti ranen střelou,
zanechav svou mlář – ach osiřelou!

Umlkniž však žal! Výtyť Otec žije!!
Z čiší ze nebeských živost pije!
Aj výtyť pěval sám, že „v krásném ráji"
hudbu nebeštanův „starci hrají";
Pročež Otče drahý, v nebi-li duch Tvůj,
tamo u Boha, tam za nás oroduj!!!

X.

Drama národní a náboženské v Čechách.
(Pokračování).

Mysterie byly z počátku latinské, bez přimíchání děje a episod profanních, a provozovány bývaly v chrámech před lidem, slovům avšak nerozumějícím, ale obrazům. Pozdější když zjednodušujíc mezi vykročily, náboženějšími a rozsáhlejšími se staly, musely přibrány býti k nim i osoby nekněžské, latině nerozumějící, a také se vetkaly do hry ostatně latinské průpovědi v řečích národních, z počátku jen zřídka; dílem snad se to i proto stalo, aby pozornost lidu tím povzbuzena byla. Tyto hry odbývaly se u večer před Božím hodem a představovaly Krista v jesličkách a pokoru Jeho o svátcích vánočních; — umučení, pohřbení a z mrtvých vstání Páně, jeho zjevení se učenníkům do Emaus jdoucím atd. o svátcích velikonočních. Brzo se ale tak rozšířily, že celý život Kristův od narození až k nanebevstoupení Jeho obsahovaly, a hrály se několik dní, ano týdnů i mimo svátky, což se chtivosti diváků tím nespokojila, poněvadž též jiné příběhy z písma sv. za látku se braly, a prozdější i vůbec. Nejoblíbenější látky patřila o pannách moudrých a nemoudrých, o vzkříšení Lazara, o sv. Mikuláši a jiných svatých (jako n. př. o Dorotě, Kateřině a j. v.) o Pennence Marii a o Božím Těle.

Příjití Antikristu též se použilo ke hrám divadelním. Velmi časně ale se přimíchaly osoby a episody profanní a jisté kramář nějaký, dílem že předmět sám k tomu podnět dal, jelikož zejména stojí v písmě sv. že Marie koupily masti, jakož i panny nemoudré koupiti chtěly, dílem také proto, že tyto hry se provozovaly na svátky, kdež s církevním slavností spojeny byly také veselé trhy. Tento přívažek světský se brzo tak rozšířil, že náboženský obsah mystérií převýšil, a tak rozpustile a drze si počínal, že těžko si pomyslit jak oba vedle sebe obstáti mohly. Nebylo to také jinak možno; neboť ohromná rozsáhlost těchto her v posledních časech (v některých hrálo několik set hráčů) požadovalo tolik osob nekněžských, že se jich tyto posléze zcela zmocnily.

Ve Francouzsku je bozo hrálo pon-
tnící ze sv. země se válívší, na
ulicích, jinde studenti, řemeslní-
ci a jiný toulavý lid, jakého v onom
věku pořemnoho bylo a který se teh-
daž velmi dobře hodil za rozmášeče
podivných živlů duševních, jako bájek
legend, zázraků a konjel všelikých..
Jaký tvar dílo mysterium asi dalo,
lehko jest pomysliti; bozo se těm
hrám chrámy zavřely a přísné zápo-
vědi proti nim vydány. Již r.
1210. zapověděl papež Řehoř IX. du-
chovním je hráti; též Trierské sho-
máždění církevní rozkázalo knězím aby
tyto hry v kostelích nedovolovali, čím
se však tím více dostaly do rukou lidu
roztržené, až náboženský obsah z nich
docela vymizel, a z nich frašky a
šašky pro pouhé světácké vyražení se
staly. Tak zahynul tento druh bá-
snictví středověké, nedočkav se vyš-
šího vývinu. Jen ve Španělích se
náboženský živel v jednom druhu dra-
matě dále a k veliké umělecké do-
konalosti vyvinoval a dospěl: jsou
to tak zvané autos sacramentales
(hry o Božím Těle) zlášště Calderonovy
a Vegovy, jak autos al nacimi-
ento (hry vánoční), autos k oslavě
svatých, zlášště patronů zemských, a
comedias divinas. (Mysterie a hry
pašijové dostaly se podáním v lid až
na naše časy, a provozují se v některých
krajinách až dosud, nejslavnější v
Ammergavě v Bavořích. —

I v našem národu hry tyto (jobliby
a rozšíření valného došly. Zachovaly se
nám však z oněch časů jen tři zbytky,
neúplné to zlomky z větších mysterií.
Jsou to: „Hrob Boží“, jedno dosud nevy-
dané mysterium o narození Páně, a tak
zvaný Mastičkář.

Předně: „Hrob Boží“ nalezá se v rukopi-
su veřejné bibliotheky v Praze a jest opatře-
no i notami. (Tištěno v Starob. Skladaniech
III. 82. a ve Výb. z Star. Lit. 419.) Jest to dramati-
cká hra, latinou prospletená, snad zpra-
cování staré latinské skladby. Osoby v ní jedna-
jící: Spasitel – Maria Magdalena – Sv. Petr
a Jan – Tři andělé – Tři Marie – Apoštolé.
Obsah: Přijdou lidé k hrobu Božímu aby
mrtvému Spasiteli lásku svou projevili.
Andělé se jich tážou, co to hledají, načež
všechny osoby zpívají že hledají Pána.
Ježíš Kristus pak se jim objeví, a Maria
Magdalena apoštolům zvěstuje že Kristus
z mrtvých vstal, a kdož chtějí jej živa viděti,
aby nemeškal jíti do Galilee. —
Přívodné noty naznačují, že osoby řeči
své nejen odříkávaly, nýbrž i zpívaly.

Starší než-li „Hrob Boží“ jsou dosud
netištěná mysteria, která se nacházejí v ruko-
pisu veřejné bibliotheky, při latinských
zpěvech církevních, a mají tyto nadpisy:
a/. Širší historie utrpení: „Pán Kristus
pro naše spasení – ráčil do Jerusalema
činiti putování“ atd. – b/. „Incipit ordo
ludorum personarum in die resurrectionis do-
mini sepulcrum visitantium etc.“; Panny,
paní postupujte – a dále se vystupujte
(Dramatisované vyjímání);

c. Ludus Paschae feliciter incipit etc. „Slyš a naslouchej každý ucha svého – což já vám budu pravit nového atd. d. Incipit ludus de resurrectione Domini etc. „Zavítaj Duom v tyto chalupy – ažť z nékoho popsrší chlupy atd – Tyto hry dramatické a zvláště poslední zdají se slohem svým býti starší, a sahati do XIV. století ač opis z patnáctého pochází (Jgm.) Osoby jednající: Maria – Jan – Josef – Pilát – Kaifáš – Longin – Joeis, sluha Longinův – Setník (centurio) – Tři vojínové – Satan a Belzebub, kteří dosti humoristické řeči vedou – a Holomci pekelní.

Nejzajímavější ale zbytek, jenž se na nás z tohoto druhu her dostal, jest s. g. Mastičkáři, jejž Jos. Alex. Dander (ne Hanka, ač to sám v Starob. Skladaniech V. str. III. praví) r. 1822. na deskách latinského pergam. rukopisu v knihovně „Českého Musea" nalezl a jejž Hanka takto pojmenoval, Šafář jeho kladou Šembera a Jos. Jireček (Čas. Čes. Musea r. 1861. str. 197.), tento zlá- ště z příčin mluvnických, s velkou pravděpodobností na začátek čtrnáctého století. Není to celá dramatická hra, úplné snad mysterium, nýbrž jen úlomek, jakési intermezzo, kteréž však není celé; chybí něco na začátku a něco na konci.

Kratičký obsah jeho jest tento: Mistr Severín (Mastičkář) přijímá do služby Rubína z Benátek, kterýž ihned s dvanáctým sluhou Šiškem Pustopalcem příchod slavného mistra in arte medicinae na lidu zpěvem ohlašuje. Nápěv tento jest v rukopise známkami, jejž hudebníci musí znáti (pedes musicarum) najvýjaí, na čtyřech linicích naznačen a jest dle Dr. Ambrose, kterýž jej dle nynější osnovány vydal „pravá, nemotorná, pochůzková, jarmareční nota". Při tom zpěvu vychvaluje Rubín dále svého mistra, ovšem za- mýšlenými žerty, často nemálo cynickými, do lidu při tom zabíhaje. Severín, nemoha se ho dovolati, začne po německu kři- četi: Rubíne wo pystu? Rubíne, wo pystu guest? – Načež sluha ne- právě čistými rýmy odpovídá. Na- stane malá válka mezi nimi, ale zase se udobří a Rubín vyloží krám a vychvaluje masti mistrovy, ovšem zase rýmy jinálič jadrnými. Tu se objeví tři Marie, anyž jdou k hrobu Christovu písně latinské (Omnipotens pater altissime etc. a Amisimus omne solatium etc.) zpívajíce, ježto pak v českém jazyku od- říkávají. Severín volá paní ku své- mu krámu; aby pak účinek svých mastí jim ukázal poroučí Rubínovi, aby mrtvého žida Žaka přinesli. Stane se, a místo Severín ho vyšetří operací na té části těla, kde se dle Šalomounova moudrosti mládeži vrtějou- je. A tak výborné masti nabízí mistr paním za dvě hřivny. Žena mu tako- vou lásci vyčítá, až je proto pitka, i uteče mu. Také služebné se začnou vadit. Místo praví: Což panie na to vy nic nesbayte... a konec schází

Hra složena jest rýmovaným veršem trochaickým, nestejného počtu slabik, v celku však osmislabičný verš převládá; má mnoho bujného vtipu a drastické komičnosti, jest živá i zajímavá. Obsahuje však ostré narážky na mnichy, jeptišky a komorníky, vcelku pak jest příliš necudná i až k blasfemii bujná a drzá. Jak daleko dosud literární bádání sahají, vše k tomu ukazuje, že tento druh skládání u nás svůj původ vzal, a od nás k sousedům Němcům přenesen byl kteří si jej přeložili, vynechavše ovšem nejbujnější místa. Několik málo zbytků, kteří u Němců se zachovali, poukazuje nejvíce na nás, a prodělo se buďto v německých krajích Čech aneb v okolí ve Slezsku. Z latinských veršů v Mastičkáři i v německých onech kusích se nalézajících viděti více jest, že asi všechny skladby z původního jednoho starého latinského mysterium o umučení a z mnohých vložení se utvořily; u nás však dostaly, by onu přetvoru, v které je nyní nalézáme co svědky přebujného humoru a komických vloh lidu českého ve věku dávno minulém, a jak se ve změněné formě dostala k našim sousedům. Jako v našim Mastičkáři německé průpovědi, taktéž, avšak části ji nalézáme v německých mysteriích těch, to česká slova i fráze jako: krám, pastucha, mezance, dobrojitro. Avšak ani něm. přeúpověď: „wo pistu? wo pistu quest? ani něm. jméno Pustropalk nedopírají původnosti Mastičkáře; z rýmu na tyto fráze jest viděti, že právě od českého skladatele použity byly ku zvýšení komičnosti. Německé ono mysterium se však mnohem úplněji zachovalo, a možno by bylo, najicho základě naše české rekonstruovati. —

(Dok).

Baltasarův kvas.

(Pokračování.)

Daniel nedopustí prorok smrt Baltasarovi; ještě jednou chce milostí boží krále ku pokání napomenouti: socha totiž, kterou sobě král vystavěl ku vlastní oslavě, má býti nástrojem milosti. — Ve snu vidí Baltasar sochu řečenou; tato se vztýčí a hrozícími slovy děsí krále, jenuž se ve snu zdá, že socha jeho jest sochou Nabuka; ano socha sama praví:

..... Jsem-tě sochou, kteroužil
Nabuchodonosor kdys ...

socha napomíná krále, by opustil bohy klamné j. Molocha, Astarta ap., aby uvikl pomsty Boha pravého; poukazuje na Nabuka, jenž též klamným bůžkům úctu pravého Boha vzdával, a na běsný osud jeho. Načež socha se zvedá, kraním pak k zemi se kloní. —

Marnivost: Vzdorak hořím! ...ví!

Modloslužba: ..... Jak mne mrazí!

Marn. Druhé-li zde slunce září,
ochabuje let můj pružný.
Modl. Jiné víry světlo jasné
zapuzuje stíny moje. –
(Obě ubírají se.)

Baltasar (probouzeje se zeptá se pravě k oběma:)
Poslyš, sestřej! zůstaň, slyš mne!
Nezapovídej, Marnivosti,
nezapovídej štěstí moje!
(Pobídne se Myšlénka.)

Myšlénka: Co tu voláš? co se zběhlo?

Baltasar vyprawuje podivný svůj sen a jsouc chce se na lepší obrátiti cesta, avšak Modloslužka opět k sobě jej přitáhne.

Modloslužka (vystoupí:)
Ne – nesmí více slávy jasy
ni šalba rušiti, ni klamné hlasy,
a nádhery mé svit
ať v této noci zkemří slunce kmit.
O, Baltasare, pane,
z tvých očí božský žár, ne lidský plane!
Věz, že když srdce tvoje
zde ve snu sladkém mému sálo zdroje,
jsouc prosto všaké muky,
aj slavné dílo z mojí vyšlo ruky!
Neb pro tebe jsem děla,
bych slávu nehynoucí tobě zdělá. –
Líčí napotom kterak ustrojila královskou večeři, opilýrající všemi lahůdkami, a radí králi, aby při slavném tom kvasu použil nádob chrámových a z nich bohům na počest, Bohu Izraelskému vzpomněch a potupu jil. Vašeq

Baltasar: Tvůj milohled mi polaží
aj myšlénky, jež nitro moje staží;
neb probudiv se krásy tvojí vánim
jsem více zřel, než mohlo být mým přáním
jen světlo mohlo toť
hrud' temný vypudit z hrudí mé,
jenž dávno již mne svíral –

Myšl. Ták nebesa; vždyť smutně jsem už zřela,
že trudná myšl tvoje
vše nemilaje kvasů vlastné zdroje,
muj klučiť bez přestání,
a zapuď bolný trud! Ké šaškování
vždyť příhodno jest dosti
kdy v opojné jsem hostem veselosti. –

Balt: A chrámu veleskvostné nádoby,
jichž krásy není v světě podoby,
jichž izraelští užívali kněží –
běž mně ať slouží!

Myšl. . . . . Aj, toť vkus máš svůj!

Balt: Nuž, přineste je sem!
(Marnivost vystoupí.)

Marn: . . . . . Buď bez starosti!
Jsem dávno zde již, péči Marnivosti.

Modl. Nuž na stůl přistrojte
zde pro hosta!

Myšl. . . . . Aj pro mne? nastojte!

Marn. Kdož pak má s tebou řeči?

Myšl. Kdy „host" se jmenuje, to jméno mně snad svědčí?
Neb mám-li stolovati při večeři,
že „hostem" jsem, snad tomu kdjdý věří!?
Vždyť o mně psáno jest,
co průpovídka praví, na mou čest:

(zpívá): Pro mne nastrojeny kvasy
jemuž chutná po vší časy,
pro mne jen,
pro mne jes;
pro kvasy jsem narozen. –

V pozadí jeviště objeví se otrok se skvostným nádobím; přinášejí se jídla drahocenná. – Baltasar s bohyněmi přisedne k stolu, zavzní hudba. – Vystoupí na to Smrt, v cizím šatu; aby poznána nebyla, jde mezi služebnictvo. Chce pozorovati krále, kdy znesvětí posvátné nádoby, aby pomstu vykonati mohla. –

Balt: Nápoje sem!

Myšl. (k Smrti) . . . . Hola, hej,
hochu! což pak neslyšíš
Nápoj přineseš zde králi
já pak krmy ochutnám. –
(Myšlénka předloživši sobě jídla, jí.)

Smrt (stranou:)
Za služebníka mne mají!
Ano, číši chci mu dáti!
Zajisté ten nepozná mě,
kdo tak snadno zapomíná –
(vezme kalich dorukou)
Z oltáře zde kalich ten
život ovšem v sobě chová,
živoucí-li jenom slouží
k nápoji a ku pokrmu!
Však i smrt je v nitru jeho
jako život; původem je
života i smrti děsné. –
Nápoj jeho smíšení jest
z nektaru a bolehlavu;
jedem jest i protijedem *)
(k Balt.) Viz, jenž nápoj na tě čeká. –
(Podá Baltasarovi kalich)

Balt: Přijímám ho z tvojí ruky!
Skvostný kalich!

Smrt (stranou) . . . . Běda tobě!
Neníš-li co sobě tvojí?

Modl. Piji král, nechť vstanou všichni!

Balt. Chlouba rozsáhlé mé říše! **
Z číše boha Izraële
přijíti chci bohům našim!
Assyrských ať žije bůh,
Molok žij!
(Pije a rozkáže.)

Myšl. . . . . Nuž přijojeme!
Dnes by se mi málo zdálo
kdyby sto set tisíc bohů;
mním, že všem bych přijojela.

Modl. Pějte, dokud král náš pije!

Hudba: Tento dvůr a tento ples
Modloslužbu slaví dnes,
slaví Marnivosti moc,
neboť mnoho nádob zlatých
ze chrámových síní svatých
slouží králi tuto noc. –
(Tu zahřmí děsně hrom.)

Balt. Hej to hromy děsný! Hrůzou
rozezvučel svět se celý;
hrůza ve zbraň mraky volá,
boří říši vichrů burných. –

Modl. Když jsi pil – nuž vyjasnil byl to
jímž tě nebe pozdravilo
z děl svých ovšem hrůzoplodných. –

Baltasar děsí se výhry více; ještě strašnější zahřmí hrom; Tu se objeví na stropu slavnostní síně ruka ukazující na slova plamenná:

Mene, Tekel, Phares. –
(Pokračení.)

Poznámky:

*) slova Smrti jinodajně značí hodné a nehodné přijímání nejsv. Svátosti. –

**) totiž: veškeré shromážděné panstvo!

Obrazy svatých.

(Pokr.)

28. Sv. Kazimír, král polský /: nar. 3. říj. na 1458. v Krakově. † 4. břez. 1484. ve Vilně :/ sklání kolena své před sv. kříž, jem, u jehož úpatí kniha s lebkou umlčí, pak žezlo s korunou královskou na podušce spočívají. Kříž s lebkou připomínají nám časté sv. Kazimíra rozjímání o umučení a smrti Páně a o posledních věcech člověka, zvláště smrti; koruna pak a žezlo jeho královskou důstojnost a spravedlnost. Kniha značí nejen jeho horlivost a neustálost v modlitbě, nýbrž i nasti, nuje jeho oblibu v skládání písní Marianských, mezi nimiž pro přednosti vyniká: „Omni die die Maria."

29. L. Ladislav, král uherskopolský /: nar. 1031. † 30 srpce r. 1095 :/ vypodobněn, je v oděvu a plášti panovníka, an se zraky k neb obrácenými na kolenì kleče a v ruce prapor s křišťálovým odznakem drží, na jehož konci místo hrotu znamení sv. kříže se otkví. Po boku svém uzřiti lze knihu, na níž žezlo a koruna složeny jsou na důkaz, že tento sv. král spravedlivě své poddané ovládal a k rozšíření víry křesťanské svým příkladem a namáháním v říši své valně přispíval. Vítězným stopám modlářství zahladil.

30. Sv. Leonard n. Lienhart, /pustevník /: † r. 559 :/ zobrazuje se obyčejně v kříže duchovní, zlomený řetěz na ruce drže, na svědectví, že věrně obraz Páně konal, řkauc: „Vězňáři jsem byl a přišli jste ke mně." /Mat 25, 36./ Navštěvoval totiž s povolením Chlodvíka, krále francouzského zajaté a uvězněné, jež slovy útěchy plnými těšil a dle možnosti na svobodu propouštěl.

31. L. Leopolda, markraběte rakouského /: nar. 29. září r. 1073 v Melku † 15 list. r. 1136. ve Vídni :/ malují ve vší slávě a důstojnosti panovnické, držícího v ruce knihu a na ní vznešek chrámu. Knihou se zná, zorňuje, že čítání písma sv. velmi ochotným byl; a vznešek chrámu, že jeho snahou mnohé kostely a kláštery buď opraveny aneb zcela zakládány byly, zejmé na s. z. Nový klášter (Klosterneuburg) u Vídně.

32. L. Martin biskup Turonský, vyobrazuje se na koni bílém, v šaru rytířském, an mečem plášť svůj dělí, aby polonahého žebráka před krutou zimou uchránil. Tento dobrotilý skutek vykonal ještě co katechumen a co vrchník ve vojště římském, když s několika soudruhy do Ambianum (Amiens) vyjížděl.

33. Obraz sv. Matěje, představuje nám tohoto sv. apostola obklopena několika poctivými kamenujícími ho; po straně pak zří se poporavný špalek se sekerou, kteroužto stát byl. Avšak u jiných vídáme sv. Mat. toliko se širokou sekerou v ruce vyobrazeného. —

Oprava: Vášle misálek str. 119. mylně nazačen den narození dp. prof. Šusila; narodil se dne 14. června. 1804.

MUSEUM.

Buď váš život jedna Boží chvála,
Slasť Christus, tužbou cnosti krása
Chotí církev a mzdou lidí spása.
Fr. Sušil.

Číslo 16. *V červnu 1868.* *2. ročník.*

Baltasarův Kvas.

(Dokončení.)

Baltas. Běda mi, což nevidíte,
co blýská se, co se svíjí,
co se vzduchem prolamuje?
Nad mou již to visí hlavou
na nitce jen; na stěnu to
ukazuje, — poznávám to,
ano — ruka je to, ruka!
Chtí snad tyto mraky černé
rozsápati nestvůru?
Kdož to viděl, kterak mraky
žíly plodí? Nevím, nevím,
co to tamo prstem píše,
nebo tři jen zanechavši
krátké rysy vtištěny
opět ruka již se zvedá
popouštějíc tělu svému. —
Tuhne vůkol ve mně krev,
ježí se mi moje vlasy
nepokojný tlouk srdce tlukt,
hrůza deck mi zastavuje. —
Písmena ta vytištěná
neznáma mi jsou a divna;
ano Babelem jsou písma,
jako druhdy změt byl řečí. —

Marn. Jsemtě horou plamenou!

Modl. Já pak ledovou jsem sochou!

Myšl. Horou nejsem ani sochou,
žádnou však mám vskutku bázeň.

Balt. Modloslužbo má, ty zráš
mocných bohů všechny taje;
rci, co praví tato vědma?

Modl. Nemohu mi vyložiti;
neznámo mi také písmo.

Balt. Marnivosti, kterýž duch

Dobádá se tajné vědy
věštců všech i čarodějů,
roi, co čteš, co čteš?

Marn. Ni jeden
znak můj um mi nevyloží;
ani jeden znám mi není. –

Balt. Myšlénko, jak ty as soudíš?

Myšl. Po tom moudrých hlav se zeptej;
bláznem jsem a praničí nevím. –

Baltasar, uposlechnuv rady Myšlénky, přivolá Daniele, aby mu smysl tajných známek vyložil, což tento učiní. Význam slov Mene, Tekel, Fares vzat z písma svatého; trest slovy tě mi uvalený na Baltasara jest dle slov Danielových následkem znesvěcení sv. nádob znařících svátost oltářní. – (Načež obrátiv se Daniel k posluchačům před jevištěm se nacházejícím praví:)

Kalichů když znesvěcení
taký zločin v sobě chová,
hledy vězte, lidé, vězte,
že v nich smrt i život jestit;
tak, kdo v hříchu přijímá
chrámu kalich znesvěcuje. –

Balt. Smrt že v nich?

Smrt. Nu ovšem smrt,
pakli já je podám; nebot
jsemtě pýchou hříchu dcerou,
kteréž smrtným zemřeš jedem,
jenž jsi právě okusil

Balt., přinucen jsa věřiti děsným slovům, volá Modloslužbu na pomoc:

Chraniž mne, má Modloslužbo,
v strasti té!

Modl. Jsem malomocnou,
nebot při tom hroznem hlasu
bludného tajemství,
jež jsi zde dnes v obrazu
nádob svatých znesvětil,
ztratila jsem svoji sílu,
prchla moje srdnatost.

Balt. Pomoz ty mi, Marnivosti!

Marn. Pokorou jsem z nebes vyšel. –

Balt. Myšlénko!

Myšl. Tvou největší
největší nepřítelkou Myšlénka jest;
nechtěl jsi jí věřit nikdy
přes vše napomenutí. –

Balt. Danieli!

Daniel. Jsemtě božský úsud;
tvůj pak soud již vynešen,
doplněn jest počet tvůj
Baltasare!

Myšl. Není rady!

Balt. Všichni mě tu opouštíte
v strasti, v bídě nejkrajnější!
Kdo pak ochranou mi bude,
proti nestvůře té děsné?

Smrt. Nikdo, nejhlubší ni propast,
ani země skrytý střed
nezastře tě.

Balt. Žár mne sžírá.

Balt. tasí meč a bodá v Smrt. Potýkají se.

Smrt. Zemři, bídný!

Balt. Umírám již!
Což pak jed ten nepostačil,
jenž jsem pil?

Smrt. Ten nepostačil;
jed ten bylte jedem duše;
to však těla smrtí jest. –

Balt. Slyšte, smrtelníci, slyšte
hrozný úsud Boha věčna!
Slyšte „Mane, Tekel, Fares"
soudu Boha nejvyššího!
Boha nádoby kdo svaté
znesvětil, ten trestem projde;
kdo jest v hříchu přijímá,
chrámu kalich znesvěcuje. —

Smrt bojující s Baltasarem odejde. — Modloslužba přeje sobě uzříti velebné světlo nového zákona. Smrt mezitím přistoupivši v šatu dřívějším odvětí:

V obrazu je můžeš zříti,
v oné kůži Gedeona,
v oné manně z dalné pouště
v onom středu ve lví tlamě,
v beránku též zákonitém,
ve představeném s vatém chlebu. —

Daniel. Pakli vše to neodhalí
tají rouška, tedy vizte,
jaké proroctví vám věští
„chléb a víno" na tom stolu,
onen obraz převelebný
nejsvětější svátosti. —

Lze viděti stůl ve způsobu oltáře, na němž kalich a tělo Páně; po stranách dvě svíce

Modl. Já dřív bývší modloslužbou,
klaníci se bohům klamným,
jména svého polovici
ráda dnes chci přeměniti;
„Bohoslužba" mé buď jméno,**)
služba božské svátosti.
Poněvadž však Madrid slaví
Božího dnes Těla hod,
budiž prominuty vady
Dona Petra Calderona,
odpuštěny chyby naše;
vždyť se nikdy nedostane
dílu zdané úplnosti. — ⟶

Pozn. *) Ruka zdá se býti jen dílem nestvůry, mrakem, z kterého vyčnívá taková ta ruka oddělené. —

**) Nebylo lze místo to jinak přeložiti. Čteme v originalu: „Vynechám prvou polovici jména svého „idolatria", a chci se jmenovati latria" (co protiva tak zvané „dulia") totiž bohoslužba, kterouž nejsvětější Svátost oltářní otíme; v německém překladu fr. Lorinsera ponechána jména „Idolatrie" i „Latrie". —

A. V.

Drama národní a náboženské v Čechách.

(Dokončení.)

Toť jsou nejstarší tedy památky, které se nám z oněch náboženských mysterií zachovaly. Jak jsme ale viděli, pochází zlaště poslední „Mastičkář" z doby, kdy živel světský ve hrách těchto ovládal, jakož i tento dramatický zlomek světského skladatele za původce má. Co však pro země české zvláštní a zajímavo, jest to, že se nyní provozování kerestěchto dostalo do rukou t. zv. literatů č. literatů neb jednot literatských. Jednoty tyto povstaly po skončených válkách husitských v. XV. stol. ku pozdvižení kleslé tentkráte náboženosti, a byli z počátku v městech a obcích velemocní

muži, z většího dílu usedlí tam bakaláři a učenci (odtud literáti), jednota jejich slula bratrstvo literacké, Kůr literacký, mající své zákony zvláštní a knihy, v kteréž jich pravidla a pojednání vepsána byla. Měly za úděl před službami Božími, jakož i při nich zpěv kostelní obstarávati a říditi. (Viz stanovy jejich Králem Matthiášem potvrzené v Čas. Č. M. 1845.) Avšak v rukou literátů hry tyto přenáramně zbujněly, z mezí slušných a církevních naprosto se vymknuly, a světáckou obměnou a látkou si obraly, pročež i mnohé české synody zakazovaly hry tyto bujné a literaty a vaganty (toulavými studenty) provozované. Jednoty literacké samy byly dílem směrem svým nevěře přístupným, dílem jich vlastní vinou pro nadutost, obžerství nehospodaření a p. v. údů i sboru zahuben, tak že jen sem tam některý spolek (j. v Kratovinku, ve Vys. Mýtě) se zachoval, ovšem zbaven svých dotací a záduší svého, kteréž po zaniknutí dotací školní připadlo.—

I na vysokých školách pražských provozovány hry dramatické každoročně. Ovšem hry tyto nejvíce latinským jazykem provozovány byly, ale máme též zprávy o českých, které představovány byly; a podivno, stalo se to právě snahou Jesuitův, pro nenávist k jazyku českému tak často tupených a osočovaných. Za Ferdinanda I. (1526–1564) se některé hry od Čechův latině provozovaly. 1534. v Novoměstské radnici dáno „Miles gloriosus" Plautův, čtyry roky později „Zuzana" v Karolině. Divákův sešlo se tolik, že bylo se co báti, aby se podlaha neprobořila, pročež týž kus dáván několikráte v Rejčkově Kolleji 1542. a potom na hradě Pražském u přítomnosti celého dvora císařského. Když pak Jesuité od Ferdinanda I. na nově zřízenou Kat. vysokou školu (1556) z Říma povoláni byli a pilně českému jazyku se přiučovali (viz zajímavá o tom data v Jungm. Lit. 119.), uchopili se sami těchto her a dávali je každoročně od svých žáků nejen latinsky, nýbrž i česky provozovati. Měli ve svých kolejích i zvláštní pátery, „praeses tonorum" č. regenschori a P. habens curam rerum comicarum". Pěstovali tedy hry tyto s obzvláštní pílí, a hleděli provozováním jejím žáky své nejen k výmluvnosti, ku zdokonalení se v deklamací a k učlechtění jednání veřejného přivoditi, nýbrž i k vyjevení citů pobožných napomáhali (J. J. Hanuš, Čas. Č. M. 1864 str. 46.). O představeních těchto nalézáme v Jungm. Hist. Lit. některé zprávy. Tak složil učený Jesuita, Mikuláš Salius česko-latinskou: Mučedník Sv. Václav a dal ji 1567 provoditi ve dvoře kolleje staroměstské před náramným množstvím diváků, u přítomnosti nejvyšších stavů katolických, Pražského magistrátu a jiných vzácných osob městských s velikou pochvalou. — Jiná hra čili vlastně jen ordo č. řád její zachovala se rukopisně č. v manuskriptě veřejné bibliotéky císařské pod titulem: „Mučednické potýkání jest z spasení radování, skrz kteréžto Gervasius a Protazius, vlastní bratři, vítězství obdrželi nad tyranstvím, když smrt podstoupili. — K divadlu představení od

šlechetné ratolesti z páté školy." –

Nedovoluje obmezenost místa o zajímavém tomto předmětu Důkladněji a obšírněji pojednati. Co doplněk připojujeme jmena ostatních her a dramat, které v době této česky složeny a provozovány byly:

Mnohostranou učeností vynikající Mikuláš Konáč složil: „Judit, hra z historie Judity pilně vybraná a rythmy mírnými tuto sepsaná od M. Konáče", v Praze u J. Kosořitského 1547. fol. – Byla-li kdy provozena neznámo. –

Pavel Kyrmegerský (známý co nepotlačená hlava a ustavičný potkušitel bratří českých): O Bohatci a Lazarovi 1576. – O vdově, kteráž Pán Bůh předivným spůsobem skrze Eliaše proroka od věřitele jejího vysvobodil. Litoměřice 1570. – Tobiáš, hra v 5 jedn., Hol. 1581. Přeplodný rýmovník Šimon Lomnický: Komedie, Triumph, Trs Marie a vzkříšení Páně. – Jiní skladatelé jsou Daniel Stodolius z Požova (Sodoma a Gomorrha), Jesaius Brodský (Ruth 1604). Tobiáš Mouřenín (Věk člověka 1604.), Lampanus Vodňanský (Přetislav a Judita 1604), Mikuláš Hrana Litomyšlský (Judith 1605). – Sestavil V. O.

Úvaha.

Jsme na sklonku roku školního, za nedlouho již spočine každý z nás v náruči předobrého otce, aneb ve slastném objetí vroucně milující i milované matky a v kruhu osob jemu milých i drahých těše se z toho, že po desíti měsících úsilovné a namahavé práce duševní kyne mu blahý odpočinek. Chy ze své strany přejeme všem prázdniny co nejutěšenější a nejblaženější pro tělo a pro ducha; avšak to jisto jest, že nebudou prázdniny ty pro všechny stejně radostny; šťastnějším a blaženějším bude se (ceteris paribus) cítiti zajisté ten, jehož svědomí dobrého mu vydá svědectví, že pilným byl dělníkem, že dobrým byl hospodářem a správcem svěřených mu darů duševních, že nezatlačal křivony Bohemorum svěřené.

Nechceme tu držeti žádného zpytování svědomí; nevcítíme-li se k tomu ani povolání ani oprávnění, opakujeme, že přejeme všem z celého srdce, aby prázdniny tyto byly pro všechny blažený a šťastny; avšak budiž nám dovoleno promluviti tu několik slov o „Museu", kteréž právě druhou svou roční pouť dokonává.

Pohlédneme-li na roční účet tento, musíme zajisté velkou pocítiti radost, neboť bojnost a rozmanitost jeho obsahu jest nám důkazem, že se vždy více šíří vědomí, že práce naše, že vlastní úsilovná a vytrvalá práce nás zachová a život i trvání naše nám pojistí. Všemu není v „Museu" ještě vše dokonalé, (ač mnohé věci k tím nejlepším nadějím nás opravňují), vždyť dokonalost jest onen cíl, kněmuž vždy a ve všem spěchati musíme, „Museum" pak mělo býti pouze prostředkem k usnadnění té snahy, ano mělo být

ti prostředkem k jistějšímu dosažení onoho cíle. To pak nás právě těší, že tak mnozí spolubratři prostředku onoho horlivě se uchopivše tak pěknými pracemi nás obradovali. Kéž by tito na nastoupené dráze mužně setrvali, stále k cíli zmíněnému pravujíce! Úplné zmocnění se jeho budeť pak jistou odměnou jejich, neboť práci úsilovné rád žehná Bůh, a kdo vytrvá až do konce, ten dochází vítězství.

Těm pak, kteří až posud péra se báli, aneb když nemuseli, ničeho nenapsali, dáváme upřímnou a přátelskou radu, aby se jen pokusili zacházeti s pérem dokud ku — pokusům čas; neboť přijde jednou doba, kde jim to bude velice vhod. — Vždyť pak pokusy ty zůstávají mezi námi, mezi bratry; a možno-li pak nadíti se kdy neb kdekoliv jinde mírnějšího posouzení, než od bratrů? — Pochybujeme o tom z důkladných příčin a právě proto tvrdíme směle, že není snadnějšího vystoupení s pokusem takovým než v „Museu". Nad to pak jest povolání naše takové, že činnost naše není, nemá a nemůže býti soukromou, nýbrž ona jest z veliké většiny veřejná. Kněz musí kázati, on musí ve škole v kostele vyučovati, a my máme za to, jak toho čas náš již skoro žádá, že činnost kněze bude se museti rozšířiti i na mnohé spolky, v nichž jemu co knězi veřejně působiti bude, jako ku př. a přede vším ve spolcích kat. tovaryšů, kteréž aby se hojně rozšiřovaly ze mnoh našich, snažně sobě přejeme.

Jak ve spolcích těchto a jiných kněz působiti má a musí, jak též proti zkažené nevinářství pracovati musí slovem i pérem, o tom pojednáno na místě jiném.

A však podobný směr, jako se jeví v novinách spatřujeme i ve všech literaturách. Jim panuje tatáž snaha, znemravniti lid a přivésti jej o jeho náboženství, o jediné jeho blaho, o pokojné svědomí. I tu jest a bude nám bojovati s těmitéž urputnými nepřátely. Napadají mi tu slova proslulého a od nás všech oprávdu ctěného a vroucně milovaného † Dra Jaška, že kněží, chtějí-li lidu posloužiti a zachovati jej od jisté zkázy, že musí se především literatury zmocniti, aby nám čtoucí lid vždy dobré a zažívné zdravé potravy měl hojnost. Pravdu těch slov dokazovati, bylo by zcela zbytečno, ležíť na bíledni. — Co se pak naší literatury týká, s bolestí vyznáváme, že ohledem na zmahající se počet spisovatelů laiků počtu čtenářů řada spisovatelů duchovních vždy více řídne, vzdor tomu, že i potřeby literatury naší stávají se co den většími a nutnějšími. Tak měli bychom mimo literaturu bohosloveckou pěstovati i ostatní odvětví všeobecné literatury i vědecké i profanní. Vonť bychom se měli především zmocniti věd tak zvaných praktických, jako národní hospodářství, s nímž časové otázky, zlášště tak zvaná „společenská otázka" úzce spojeny jsou; a této pak především tak zvané krásné literatury, abychom takto na všechny třídy lidské, na celý svůj národ působili, oslabujíce a ničíce ve všem směr protináboženský, materialistický. — Že pak nesoudíme přísně, tvrdíce, že počet

spisovatelů Knězských nevyrovná osonu ne-
Knězských, dotazují i následující slova psa-
ná nekněžem, kterýž, jak sám dovědčuje ne-
ní žádný „ultramontán" (!). Píšet pak takto:
„V díle našeho znovuzrození mělo kněžstvo
„české tak záslužné účastenství, že je sobě ná-
„pod nás vždy bude připomínati s vděčností.
„Ale nesmí se ani upírati ani zakrývati, že
„v tomto účastenství od delší doby nastala změ-
„na, a sice nepříznivá. Mladší pokolení kně-
„ží je v lásce k vlasti mnohem vlažnějším; vi-
„děti to na příklad v literatuře české posled-
„ních desíti let, jak valné části mladšího
„kněžstva odpadla od srdce; hledejme její díla
„ve knihovnách jich, a bude to nadarmo i se
„svítilnou ve dne. Da ani jich neznají." (Ná-
rodní osvěta", rozprava od V. Vlčka str. 43.)-
Na jiném místě píše tentýž spisovatel o čin-
nosti mladých kněží: „Ale oč více mohli a
„měli by činiti, nežli teď, na národu roli děd-
„né! Z lidu vyšli, znají jeho potřeby, jeho ochop-
„nosti i vady; již úřadem svým požívají dů-
„věry a úcty jeho, ba poslušenství jeho: jak ohrom-
„né byly by výsledky v krátké době, kdyby se pů-
„sobení jejich v dospělejší lid neobmezovalo na ně-
„kolik hodin ve chrámě ztravených! Není le-
„dí v národě, kteří by tolik času a tolik pří-
„ležitosti měli jako kněžstvo: jakými dobrodin-
„ci lidu svého stali by se, kdyby toho času a
„příležitosti té aspoň v mladších letech ví-
„ce užívali! Ale bohužel čím mladší pokole-
„ní tím méně pomýšlí na to, aby hojný čas
„a hojné síly svoje zužitkovalo ve prospěch
„lidu, mezi nímžto žije, nudíc se dlouhou
„chvíli a hledíc vyplniti svůj prázdný čas
„vyhledáváním zábav-všelijakých." (Tam-
též str. 45.).

Ačkoliv pisatel těchto řádků nesouhla-
sí s každičkým slovem takového výňatku,
přece upříti se nedá, že v něm mnoho, pře-
mnoho pravdy. A zdá-li se ti úsudek ten
o kněžích, zvláště o kněžích mladších, tu,
že přísným býti, věz, že také soudí i star-
ší katoličtí kněží vlastenečtí. Nejednou slyš-
šel jsem žaloby mladších kněží se týkající
se, že prý ten neb onen jest schopný, že
by mohl mnoho působiti, že by mohl — pá-
ti, ale je prý pohodlný.

Z pouhé pohodlnosti tedy nepůsobí mno-
hý tak, jak by působiti mohl a měl; z po-
hodlnosti tedy mnohý nepíše, kterýž by s pro-
spěchem psáti mohl! — Nechceme o tom pro-
nésti svůj soud, by se nerekło, že jsme tuze
přísni, že kantorujeme, že chceme morál-
ku přednášeti; soudiž o tom každý sám. —

Avšak pohodlnost není jedinou pří-
činou toho, že mnohý mladší kněz ničeho
nepíše, u mnohého jest to snad nedůvě-
ra v sebe sama. Nedůvěra taková jest ne-
méně škodliva, než hnusná pohodlnost,
neb jinak řečeno, než pouhá lenost. Jsouce
přesvědčeni, že veliká, přílišná nedůvě-
ra v sebe sama bývá častokráte příči-
nou, že duševní nadání mnohého pro-
jiné, pro církev i vlast bývá ztraceno; před-
pokládajíce pak u všech vůli ku nejlepší
žádáme snažně i těch, kdož ničím ne-
přispěli pro naše „Museum", aby s chu-
tí chopili se péra a zkoušeli se v písem-
nictví. Zkoušením sebe samého poznává

se člověk, poznává i své nemohoucnosti; tím pak nabývá důvěry v sebe, a důvěry takové jest ku všemu zapotřebí. Nebojme se nikdo zápasu s druhými, nebot' v zápasu, zejména duševním zápasu, probouzejí se častokráte vlastní síly. Nadto pak nikdo nepřišel co místo na svět. Čelakovského první práce nebyla „Růže stolistá" aneb „Ohlas písní ruských", který za nejlepší jeho dílo platí. A milášek náš zvěčnělý Dr. Sušil nepsal hned „evangelia", nýbrž dlouhá konal k nim studia.

Nelenujž tedy nikdo a rychle přičiňme ruky své k dílu velikému, k dílu společnému nám. Však nebude-li hned první pokus Tvůj takový, jaký by sis přál, nedej se zastrašiti, vědaž jen, kdo vytrvá v boji, dojde vítězství. Blázké pak prázdniny přinesou každému mnohou příležitost k mnohému poučení. Času bude míti každý dosti a věcí, o kterých by mnoho pěkného napsati mohl, anebaspoň přičiní a příležitostí k tomu v hojnosti podají mu prázdniny. — Není ničeho zapotřebí než dobré vůle, a kdo byté neměl! — I chuti tedy přiložme všichni mnohou k dílu, dokudčas, dokud srdce i mysl naše schopny jsou zápalu pro věc dobrou a svatou. — Pokoušejme se pracemi svými ve všem, neobmezujíce se pouze na věci náboženské, majíce vždy na mysli slova nezapomenutelného pro nás Jušila, že kněží musí se celé literatury zmocniti, má-li ona a jí i národ náš milený před novověkou potopou, před hrozící mu ztrátou zachráněn býti. Čím spíše o uskutečnění pravdivých těch slov našeho miláčka se přičiníme, tím více a tím lépe dokážeme, jak ctíme jeho památku, jak si vážíme pravou a ryzou láskou k církvi i k vlasti provanutých slov jeho, a jak drahy a svatý jsou nám všecky jeho moudré rady a napomínání, než bychom toho dokázali stálým bědováním a naříkáním nad hroznou ztrátou, která nás smrtí jeho zastihla. Tím zároveň dokážeme, že se nestavíme mimo národ, že pravé jeho blaho, které jedině v Bohu a v jeho svatém náboženství svůj základ má nám není lhostejno, tím dokážeme, že vroucí oživuje nás láska k církvi i k národu, k jejichž obou blahu způsobem tím pracovati budeme. A čím spíše se to stane, tím prospěšnější bude to pro církev i vlast, tím čestnější to bude i pro nás samy, pro kněžstvo celé. —

J. V.

K srdečným slovům těmto sl. p. spolupracovníka zbývá mi málo co doložiti. S důvěrou chopil jsem se pořádání a vydávání listů těchto, s důvěrou ve výdatnou pomoc svých pp. spolubratrů. A naděje mne nezklamala. Účastenství bylo od počátku až do konce veliké ano všeobecné. Milou tu vyplňuji povinnost, an Vám všem a každému zvlášť srdečné díky vzdávám za vše, čímkoli jste mi přispěli, obzvláště oněm pp. kolegům, kteří mne řídkou, obětavou vytrvalostí při opisování podporovali.

Konečně přeji „Museu" i pro příští léta hojného zdaru a požehnaného vzkvétání. Vždy budu srdečnou účast bráti na osudu jeho.

Zdař Bůh!

V. O.

Obsah:

V řeči vázané:

Ambrož Vilém: Naše zbraň .. str. 1.
Rouhač . . . . – 25
Památce dr. Sušila . . – 125
Překlad: Baltasarův kvas str. 65. 73.
81. 89. 97. 105. 113. 129. 133.
Jindra Ferd. Časná růže . . . str. 9.
Na pouti světem . . – 41.
Jindra F. Překlasy: Kyrie eleison . . . str. 5
Virgo fidelis . . – 29. 36.
Causa nostræ lætitiæ . . – 61.
Ave Maria . . . – 101.
Kovář J. Znělka . . . . – 33.
Pospíšil J: Dvě furie . . . . – 49.
Vyznání . . . – 57.

V řeči nevázané:

Ambrož V. Chudá vdova 9. 26. 37. 47. 53.
Baťák K. Miltonův ztracený ráj. 6. 14.
29. 39. 46. 62. 69. 79. 87. 101.
Strážce jazyka. 32. 40. 64. 72.
80. 88. 96. 104.
Hrudička Al. Mimo církev není spásy. 28. 33.
45. 55. 57. 67. 75. 83. 91. 98. 110.
Petr de Arbues . . . . str. 50.
Slovo o nás pro nás . . – 71.
František Sušil † . . . – 118.
Kučera J. Obrazy svatých. 97. 102. 111. 124. 132.
Jindra J. Jugnočeší . . . . . str. 3. 11.
Příčiny lhostejnosti v věcech víry – 107. 122.
Načeradský J. Viribus unitis 7. 15. 31. 47.
Úvaha . . . . . – 137.
Charek V. Oděnámn členářstvu str. 2.
Drama národní i nár. v Čechách 116. 126. 135.
Pospíšil J. Jiří J. Strossmaier . . . – 42.
Sv. Aloj . . . . . – 63.
Jesuité ve Francii 70. 73. 85. 93.

Ze spisů sv. Otců str. 8.
Pravdy ze života pro život 16.